

DIAGNOZA
SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ, PRZESTRZENNEJ
I KLIMATYCZNO-
ŚRODOWISKOWEJ
GMINY WINNICA

ZLECENIODAWCA:

GMINA WINNICA

UL. PUŁTUSKA 25

06-120 WINNICA

WYKONAWCA:

EKOD URBANISTYKA ŁUKASZ KOWALSKI

<https://www.projektowanieurbanistyczne.pl/>

- SPIS TREŚCI -

WSTĘP	5
1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAŁOŻEŃ, POLITYK I DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI TERYTORIALNYCH.....	6
1.1. POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ I JEJ ODZWIERCIEDLENIE NA POZIOMIE KRAJOWYM	6
1.2. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE ROZWOJU KRAJU	11
1.3. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE ROZWOJU WOJEWÓDZTWA	17
1.4. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE ROZWOJU POWIATU LUB PONADLOKALNYCH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH	21
1.5. LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA	23
2. POŁOŻENIE, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ.....	24
2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE	24
2.2. WEWNĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA	26
2.2.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA.....	26
2.2.2. INFRASTRUKTURA KOLEJOWA.....	32
2.2.3. INFRASTRUKTURA ROWEROWA	32
2.2.4. TRANSPORT ZBIOROWY	33
2.2.5. POŁOŻENIE WZGLĘDEM WIĘKSZYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH	33
2.2.6. DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA GMINY W UJĘCIU KRAJOWYM.....	34
2.2.7. PLANY INWESTYCYJNE W ODNIESIENIU DO SIECI TRANSPORTOWEJ.....	39
2.3. TELEKOMUNIKACJA I INTERNET.....	39
2.4. WNIOSKI.....	42
3. LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE	44
3.1. STAN LUDNOŚCI	44
3.1.1. LICZBA LUDNOŚCI I GĘSTOŚĆ ZAŁUDNIENIA	44
3.1.2. STRUKTURA PŁCI.....	45
3.1.3. STRUKTURA WIEKOWA LUDNOŚCI	46
3.2. PROCESY DEMOGRAFICZNE	47
3.2.1. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI	47
3.2.2. MIGRACJE	48
3.2.3. RUCH RZECZYWISTY LUDNOŚCI	49
3.3. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA.....	50
3.4. WNIOSKI.....	52
4. ROLNICTWO, GOSPODARKA I RYNEK PRACY	53
4.1. ROLNICTWO.....	53
4.2. PODMIOTY GOSPODARCZE.....	54
4.2.1. LICZEBNOŚĆ.....	54
4.2.2. RODZAJ	57
4.2.3. WIELKOŚĆ.....	59
4.3. RYNEK PRACY.....	59
4.3.1. PRACUJĄCY	59
4.3.2. BEZROBOCIE	60
4.4. TERENY INWESTYCYJNE.....	61
4.5. WNIOSKI.....	62
5. ŚRODOWISKO I INFRASTRUKTURA.....	63
5.1. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE.....	63
5.2. UWARUNKOWANIA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWE	63
5.2.1. WARUNKI KLIMATYCZNE	63
5.2.2. UKSZTAŁTOWANIE TERENU	64
5.2.3. LITOSFERA I GLEBY.....	66
5.2.4. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE	66
5.2.5. UDOKUMENTOWANE ZASOBY KOPALIN.....	68
5.2.6. ZASOBY LEŚNE	69
5.3. ZASKLEPIENIE GRUNTÓW	69
5.4. FORMY OCHRONY PRZYRODY	71
5.4.1. USTANOWIONE FORM OCHRONY PRZYRODY.....	71
5.4.2. PLANOWANE FORMY OCHRONY PRZYRODY.....	73
5.5. SYSTEM PRZYRODNICZY GMINY	73
5.6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	74
5.6.1. INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA	74
5.6.2. INFRASTRUKTURA KANALIZACYJNA.....	74
5.6.3. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA	75
5.6.4. INFRASTRUKTURA CIEPŁOWNICZA	75
5.6.5. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	75
5.6.6. INFRASTRUKTURA GAZOWA.....	76

5.6.7. GOSPODARKA ODPADAMI	76
5.7. WNIOSKI.....	78
6. KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE	80
6.1. RYS HISTORYCZNY	80
6.2. ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	80
6.2.1. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW	80
6.2.2. OBIEKTY UJĘTE W EWIDENCJI ZABYTEKÓW	82
6.2.3. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE	82
6.2.4. ZAGROŻENIA DLA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	82
6.3. INSTYTUCJE KULTURY	83
6.4. LOKALNE DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE	83
6.5. WNIOSKI.....	84
7. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA	85
7.1. INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA I JEJ WYKORZYSTANIE	85
7.2. ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA	85
7.2.1. WALORY PRZYRODNICZE	85
7.2.2. WALORY ANTROPOGENICZNE	86
7.2.3. BAZA MATERIALNA TURYSTYKI	86
7.3. WNIOSKI.....	87
8. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	88
8.1. PLANOWANIE PRZESTRZENNE W GMINIE	88
8.1.1. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	88
8.1.2. MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	89
8.1.3. DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I DECYZJE O LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO	90
8.2. STRUKTURA OSADNICZA	91
8.3. REWITALIZACJA	92
8.4. OBSZARY ZINTEGROWANEGO INWESTOWANIA I WYKLUCZENIA Z INWESTOWANIA	92
8.5. OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM	92
8.6. WNIOSKI.....	93
9. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	94
9.1. OCHRONA LUDNOŚCI I OBRONA CYWILNA	94
9.2. PODMIOTY I INSTYTUCJE REALIZUJĄCE ZADANIA Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA	95
9.3. PRZESTĘPCZOŚĆ	95
9.4. ZAGROŻENIA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWE	96
9.4.1. ZAGROŻENIE ZANIECZYSZCZENIEM POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO	96
9.4.2. ZAGROŻENIE ZMIANAMI KLIMATU	97
9.4.3. ZAGROŻENIE ZALEWOWE	101
9.4.4. ZAGROŻENIA RUCHAMI MASOWYMI	101
9.4.5. ZAGROŻENIA SUSZĄ I ZAGROŻENIE POŻAROWE	102
9.4.6. ZAGROŻENIE POWAŻNĄ AWARIĄ	103
9.5. WNIOSKI.....	104
10. POLITYKA SPOŁECZNA	105
10.1. OCHRONA ZDROWIA	105
10.2. POMOC SPOŁECZNA	106
10.3. MIESZKALNICTWO	107
10.4. WNIOSKI.....	110
11. EDUKACJA I KAPITAŁ SPOŁECZNY	111
11.1. PLACÓWKI OŚWIATOWE	111
11.2. LICZBA UCZNIÓW	111
11.3. KAPITAŁ SPOŁECZNY	112
11.3.1. ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA	112
11.3.2. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA, FREKWENCJA W WYBORACH	113
11.4. WNIOSKI.....	114
12. FINANSE SAMORZĄDOWE	115
12.1. DOCHODY GMINY	115
12.2. WYDATKI GMINY	118
12.3. ZDOLNOŚĆ INWESTYCYJNA	119
12.4. WNIOSKI.....	120
13. PODSUMOWANIE BADAŃ ANKIETOWEGO	121
MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	127

WSTĘP

Niniejsza diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej stanowiła punkt wyjścia i bazę dla opracowania zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy Winnica. Zawarte opisy i analizy pozwoliły na sformułowanie wniosków i ocen oraz zidentyfikowanie najważniejszych trendów rozwojowych gminy Winnica oraz potencjalnych kierunków rozwoju w przyszłości.

Diagnozę sporządzono pod koniec IV kwartału 2025 roku, w związku z czym większość analizowanych wskaźników dotyczy roku 2024 (najnowsze, możliwe na ten czas dane do pozyskania za pełny rok sprawozdawczy¹), który nierzadko przedstawiany jest w zestawieniu z latami poprzedzającymi.

Zakres diagnozy oparto o wytyczne Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej („Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny”, 2021) oraz wymagania ustawowe. Zidentyfikowano najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe. Określono główne szanse i bariery oraz potencjał gminy, nawiązujący do posiadanych zasobów i lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowania terytorialnego. W diagnozie zawarto zarówno elementy retrospektywne, jak i opisujące przyszłość. Ponadto analizy dokonywane były z uwzględnieniem otoczenia o charakterze lokalnym i ponadlokalnym, w tym zastosowano metodę porównawczą charakteryzowanych zjawisk.

Poza diagnozą sytuacji w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym dokonano opisu uwarunkowań wynikających z założeń, polityk i dokumentów strategicznych poszczególnych szczebli terytorialnych. Szczegółowo omówiono także wyniki przeprowadzonego badania ankietowego.

Efektem końcowym diagnozy są wnioski, sformułowane w formie analizy SWOT, stanowiące jeden z początkowych rozdziałów zaktualizowanej Strategii Rozwoju Gminy Winnica.

¹ Dotyczyło to większości baz danych, w tym w szczególności danych GUS, dane pochodzących z Raportu o stanie Gminy itd.

1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAŁOŻEŃ, POLITYK I DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH POSZCZEGÓLNYCH SZCZEBLI TERYTORIALNYCH

Stosownie do Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Art. 10e, ust. 2): *Strategia rozwoju gminy jest spójna ze strategią rozwoju województwa oraz strategią rozwoju ponadlokalnego, obejmującą tę gminę.*

Ponadto, cele i działania określone w strategiach rozwoju gmin powinny być skoordynowane z założeniami dokumentów programowo-strategicznych i planistycznych szczebla unijnego, krajowego, regionalnego, ponadlokalnego oraz lokalnego.

W niniejszym rozdziale dokonano syntezy założeń najważniejszych polityk i dokumentów strategicznych opracowanych na poszczególnych szczeblach terytorialnych.

1.1. POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ I JEJ ODZWIERCIEDLENIE NA POZIOMIE KRAJOWYM

KONTEKST AKTUALNEJ POLITYKI UNII EUROPEJSKIEJ

Unia Europejska liczy obecnie 27 państw² i stanowi jednolity rynek, o ogromnym potencjale. Unia, która na początku była wyłącznie wspólnotą gospodarczą, stopniowo zaczęła obejmować różne obszary polityki: od klimatu, ochrony środowiska i zdrowia, po stosunki zewnętrzne i bezpieczeństwo oraz sprawiedliwość i kwestie migracyjne. Obecnie Unia stanowi unię gospodarczą i polityczną, której Polska jest jej członkiem od 1 maja 2004 r.

Założenia rozwojowe Unii Europejskiej na przestrzeni lat stale ewoluują. Wpływ na politykę UE wywierają nie tylko zmieniające się warunki społeczno-gospodarcze poszczególnych krajów Wspólnoty, ale także dynamiczna sytuacja geopolityczna świata i związane z nią liczne wyzwania, przed jakim staje „stary kontynent”.

W czerwcu 2024 roku Rada Europejska nakreśliła i uzgodniła **program strategiczny dla UE na lata 2024-2029**. Określono wówczas priorytety UE i strategiczne wytyczne. W obliczu zmieniających się globalnych realiów i wzrastającej niestabilności program strategiczny zakłada zwiększenie suwerenności Europy i lepiej przygotowuje ją na aktualne i przyszłe wyzwania. Program oparty jest na trzech filarach tj.³:

- **Wolna i demokratyczna Europa** – zakłada się, że wartości takie jak: poszanowanie godności ludzkiej, wolność, demokracja, równość, praworządność i poszanowanie praw człowieka będąc głównym atutem UE. Priorytety Rady Europejskiej w tym zakresie to:
 - promowanie i ochrona praworządności;
 - wzmocnienie odporności demokracji i debaty demokratycznej;
 - ochrona wolnych i pluralistycznych mediów i społeczeństwa obywatelskiego;
 - przeciwdziałanie ingerencjom zewnętrznym i próbom destabilizacji;
 - zapewnianie, by giganci technologiczni brali odpowiedzialność za ochronę debat demokratycznych w Internecie;
 - utrzymanie w mocy Karty Narodów Zjednoczonych i propagowanie pokoju, sprawiedliwości i stabilności na świecie;

² Po opuszczeniu przez Wielką Brytanię struktur unijnych.

³ Materiał źródłowy: <https://www.consilium.europa.eu/pl/european-council/strategic-agenda-2024-2029/>

- działania na rzecz zreformowanego i bardziej inkluzyjnego systemu wielostronnego;
- **Silna i bezpieczna Europa** – zakłada się, że Unia Europejska będzie miała zdolności adaptacyjne do funkcjonowania w konfrontacyjnym i niepewnym świecie. UE dąży do potwierdzenia swoich ambicji i roli strategicznego podmiotu na arenie międzynarodowej. Priorytety Rady Europejskiej w tej dziedzinie to:
 - dalsze wspieranie Ukrainy, w tym jej rekonstrukcji i dążenia do sprawiedliwego pokoju;
 - większa gotowość obronna UE i jej większy potencjał obronny oraz zwiększenie wydatków na obronności inwestycji w tym zakresie;
 - współpraca z partnerami transatlantyckimi i z NATO;
 - walka z przestępczością zorganizowaną, radykalizacją, terroryzmem i brutalnym ekstremizmem;
 - wzmocnienie odporności, gotowości, zdolności w zakresie zapobiegania kryzysom i reagowania na nie, aby chronić obywateli i społeczeństwa przed różnymi kryzysami, w tym klęskami żywiołowymi i stanami zagrożenia zdrowia;
 - oparty na zasługach proces rozszerzenia UE uwzględniający zachęty, postępujący równolegle z niezbędnymi reformami wewnętrznymi;
 - kompleksowe podejście do migracji i zarządzania granicami;
- **Zamożna i konkurencyjna Europa** – zakłada się wzmocnienie długoterminowej konkurencyjności oraz poprawę ekonomicznego i społecznego dobrobytu obywateli. Obejmuje to zwiększenie ich siły nabywczej, tworzenie nowych miejsc pracy i zagwarantowanie wysokiej jakości towarów i usług. Priorytety UE mające na celu wzmocnienie suwerenności Europy w strategicznych sektorach technologicznych i przemysłowych to:
 - pogłębianie jednolitego rynku, zwłaszcza w dziedzinie energii, finansów i telekomunikacji;
 - znaczne wspólne wysiłki inwestycyjne z uruchomieniem finansowania zarówno publicznego, jak i prywatnego, w tym za pośrednictwem Europejskiego Banku Inwestycyjnego i zintegrowanych europejskich rynków kapitałowych;
 - ambitna, solidna, otwarta i zrównoważona polityka handlowa;
 - ograniczenie szkodliwych zależności oraz dywersyfikacja i zabezpieczenie strategicznych łańcuchów dostaw;
 - zwiększenie zdolności w zakresie kluczowych technologii przyszłości, takich jak sztuczna inteligencja, technologie neutralne emisyjnie i półprzewodniki;
 - transformacja ekologiczna i cyfrowa, w tym rzeczywista unia energetyczna i inwestycje w przełomowe technologie cyfrowe w Europie;
 - zrównoważony i odporny sektor rolny;
 - promowanie środowiska sprzyjającego innowacjom i przedsiębiorczości;
 - rozwój współpracy w dziedzinie zdrowia na szczeblach europejskim i międzynarodowym;
 - inwestycje w umiejętności, szkolenia i edukację.

Konsekwentnie, opierając się na strategicznym programie Rady Europejskiej i wynikach dyskusji z grupami politycznymi Parlamentu Europejskiego, po wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2024 roku przewodnicząca Komisji Europejskiej (KE) określiła **siedem priorytetów politycznych KE**, do których zaliczono⁴:

- **Nowy plan na rzecz trwałego dobrobytu w Europie i konkurencyjności Europy** – zapewnienie firmom warunków sprzyjających wzrostowi gospodarczemu, wspieranie konkurencyjności europejskiego przemysłu i tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy. Rozwój odpornej gospodarki

⁴ Materiał źródłowy: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities/european-union-priorities-2024-2029_pl.

- o obiegu zamkniętym, w której na pierwszym miejscu są badania naukowe i innowacje oraz przyspieszone inwestycje, zapobieganie niedoborom pracowników i kwalifikacji poszukiwanych przez pracodawców. Wiodąca rola we wprowadzaniu innowacji w dziedzinie technologii cyfrowych;
- **Nowa epoka dla obrony i bezpieczeństwa w Europie** – zagwarantowanie Europie bezpieczeństwa poprzez zbudowanie Europejskiej Unii Obrony. Reagowanie na wszystkie zagrożenia w Internecie i poza nim oraz przygotowanie się na kryzysy. Wzmocnienie wspólnych granic oraz sprawiedliwe i zdecydowane zarządzanie migracją;
 - **Wsparcie dla ludzi, silne społeczeństwo i europejski model społeczny** – utrzymanie i podniesienie standardu życia obywateli poprzez promowanie sprawiedliwości społecznej w nowoczesnej gospodarce, wzmacnianie solidarności przez jednoczenie społeczeństw i wspieranie młodych ludzi oraz zapewnianie wszystkim równych szans;
 - **Troska o jakość życia: bezpieczeństwo żywnościowe, woda i przyroda** – budowanie konkurencyjnego i odpornego rolnictwa i systemu żywnościowego oraz ochrona różnorodności biologicznej, co służy wspieraniu rolników i produkcji zdrowej żywności;
 - **Ochrona demokracji i wartości europejskich** – ochrona demokracji i zwiększenie odporności i gotowości społecznej, wzmocnienie praworządności z myślą o sprawiedliwym i dobrze funkcjonującym społeczeństwie, promowanie aktywności obywatelskiej i czerpanie z pomysłów obywateli przy kształtowaniu polityki;
 - **Globalny wymiar Europy: silna pozycja, silne partnerstwa** – dążenie do rozszerzenia Unii, aby wzmocnić jej wpływy na arenie międzynarodowej. Nacisk na współpracę w szerszym sąsiedztwie w celu promowania pokoju, partnerstwa i stabilności gospodarczej. Prowadzenie nowej gospodarczej polityki zagranicznej i reforma systemu międzynarodowego w celu dostosowania go do współczesnego świata;
 - **Wspólna realizacja celów i przygotowanie się na przyszłość** – skonstruowanie wydajnego budżetu UE. Wdrożenie reform, aby większa Unia funkcjonowała sprawnie oraz wzmocnienie partnerstwa między Komisją Europejską a Parlamentem Europejskim, aby wspólnie działać skuteczniej.

Zaistniała w 2020 roku pandemia COVID-19 i związane z nią nowe zagrożenia i wyzwania spowodowały konieczność weryfikacji polityki wspólnotowej, w tym fiskalnej. Odpowiedzią Unii Europejskiej na pandemię stał się **Plan odbudowy dla Europy**. Został on oparty na największym długoterminowym budżecie w historii UE oraz na tzw. **Funduszu Odbudowy** (ang.: *Next Generation EU*) o wartości ponad 700 mld euro⁵. Ma na celu on złagodzenie gospodarczych i społecznych skutków pandemii koronawirusa oraz zapewnienie zrównoważonej gospodarki przygotowanej na wyzwania i możliwości związane z transformacją ekologiczną i cyfrową.

Najważniejsze elementy porozumienia w ramach Funduszu Odbudowy⁶:

- badania naukowe i innowacje z wykorzystaniem programu „Horyzont Europa”,
- sprawiedliwa transformacja klimatyczna i cyfrowa z wykorzystaniem Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i programu „Cyfrowa Europa”,
- gotowość, odbudowa i odporność na kryzysy, finansowane za pomocą Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, *rescEU* i nowego programu działań w dziedzinie zdrowia – UE dla zdrowia,
- modernizację realizowanych od dawna polityk, takich jak polityka spójności i wspólna polityka rolna, aby zmaksymalizować ich wkład w realizację priorytetów Unii,
- walkę ze zmianą klimatu – 30 proc. środków unijnych, czyli dotychczas największy odsetek na ten cel w europejskim budżecie,
- ochronę różnorodności biologicznej i równouprawnienie płci.

⁵ Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_pl

⁶ Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_pl#najwikszy-w-historii-pakiet-rodkw-na-rzecz-oywienia-gospodarki

W konsekwencji przyjętego projektu budżetu UE na lata 2021-2027 i Funduszu Odbudowy (*Next Generation EU*), stanowiący Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (*Recovery and Resilience Facility – RRF*), dla Polski przypaść ma ok. 23,9 mld euro dotacji i ok. 11,5 mld euro pożyczek (w cenach bieżących)⁷. Korzystanie z w/w funduszy poszczególnych krajów członkowskich opiera się na tzw. Krajowych Planach Odbudowy, które są przełożeniem wsparcia finansowego na konkretne reformy, programy i inwestycje.

Wydarzenia zapoczątkowane w lutym 2022 r. (pełnoskalowa agresja militarna Federacji Rosyjskiej na Ukrainę), z pewnością doprowadzą do kolejnej rewizji unijnej polityki fiskalnej. W wielu aspektach zmiany mogą być fundamentalne. Prawdopodobnie nowego wymiaru nabierze polityka energetyczna, polityka spójności i współpraca międzynarodowa.

KRAJOWY PLAN ODBUDOWY I ZWIĘKSZANIA ODPORNOŚCI⁸

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) został zaakceptowany w czerwcu 2022 roku przez Komisję Europejską i Radę UE, a następnie zmieniony pod koniec 2023 r. (rewizja). W okresie marzec – kwiecień 2024 przeprowadzone zostały konsultacje społeczne rewizji KPO, a następnie została ona przyjęta przez Radę Ministrów. Na początku lipca 2024 r. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej poinformowało, że Komisja Europejska zatwierdziła wniosek Polski w sprawie rewizji KPO.

KPO jest dokumentem programowym określającym cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służące ich realizacji reformy strukturalne i inwestycje, w horyzoncie czasowym do 2026 r. Dokument stanowi podstawę ubiegania się o wsparcie z europejskiego Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (*Recovery and Resilience Facility – RRF*).

(KPO) koncentruje się na interwencjach, które przyczyniać się będą do pobudzenia gospodarki, inwestycji, wzrostu gospodarczego oraz zatrudnienia. Zaplanowano realizację reform i inwestycji w tych obszarach, które są najbardziej istotne z punktu widzenia konieczności odbudowy gospodarki, ale także w tych, które tworzą trwałe podwaliny pod budowę gospodarki odpornej na kolejne wstrząsy.

W ujęciu generalnym KPO skupia się na wsparciu sześciu komponentów:

- 1) **Odporność i konkurencyjność gospodarki.**
- 2) **Zielona energia i zmniejszenie energochłonności.**
- 3) **Transformacja cyfrowa.**
- 4) **Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia.**
- 5) **Zielona, inteligentna mobilność.**
- 6) **Poprawa jakości instytucji i warunków realizacji Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.**

Wokół w/w komponentów koncentruje się wsparcie na rzecz przedsiębiorców, instytucji publicznych oraz innych podmiotów społeczno-gospodarczych. W każdym komponencie ujęto także działania na rzecz spójności terytorialnej – w zależności od zidentyfikowanych problemów – adresowane do obszarów wiejskich, miast, czy też obszarów szczególnie poszkodowanych w wyniku pandemii, gdzie występuje kumulacja problemów społeczno-gospodarczych.

Adresatami proponowanych działań w ramach KPO są: obywatele, przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa, samorządy terytorialne, instytucje publiczne oraz podmioty spoza systemu administracji publicznej (np. podmioty społeczne, stowarzyszenia, organizacje pozarządowe).

Krajowy Plan Odbudowy objęty jest **zasadą do no significant harm (DNSH) – niewyrządzania znaczącej szkody środowisku.**

⁷Materiał źródłowy: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility/recovery-and-resilience-plan-poland_pl

⁸ Materiał źródłowy: <https://www.gov.pl/web/planodbudowy/o-kpo>

Zgodnie z rozporządzeniem dotyczącym Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności (*Recovery and Resilience Facility – RRF*) większość środków należy przeznaczyć na działania w obszarze związanym z realizacją **celów klimatycznych** oraz na **transformację cyfrową**. Do KPO mogą być włączone reformy i inwestycje, które rozpoczęły się 1 lutego 2020 r., jednak ich realizacja musi się zakończyć w sierpniu 2026 r. (płatności mogą być dokonywane do końca 2026 r.).

POLITYKA SPÓJNOŚCI⁹

Polityka spójności w latach 2021-2027 ma zadanie wdrażanie dwóch celów traktatowych UE: **inwestycje na rzecz zatrudnienia i wzrostu** oraz **Europejską Współpracę Terytorialną** (Interreg). Wyodrębniono także pięć dodatkowych celów polityki spójności:

- 1) **Bardziej konkurencyjna i inteligenta Europa.**
- 2) **Zielona, nisko-emisyjna, zmierzająca w kierunku zero-emisyjności Europa.**
- 3) **Bardziej skomunikowana Europa.**
- 4) **Europa społeczna i włączająca społecznie.**
- 5) **Europa bliska obywatelom.**

Podstawowym dokumentem określającym współpracę UE z Polską, jest Umowa Partnerstwa (UP) – uzgodniona z Komisją Europejską strategia wykorzystania funduszy unijnych.

Polityka spójności na lata 2021-27 obejmuje następujące fundusze:

- **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego** – służy wzmocnieniu spójności gospodarczej i społecznej Unii Europejskiej. Ma on łagodzić dysproporcje w rozwoju europejskich regionów i zmniejszać braki w zakresie rozwoju regionów znajdujących się w najmniej korzystnej sytuacji.
- **Fundusz Spójności** – służy redukowaniu dysproporcji gospodarczych i społecznych oraz promowaniu zrównoważonego rozwoju. W jego ramach realizowane są strategiczne projekty w obszarach ochrony środowiska i transportu, w tym transeuropejskich sieci transportowych (TEN-T).
- **Europejski Fundusz Społeczny+** – służy zwiększaniu spójności społecznej i gospodarczej, odpowiadaniu na wyzwania rynku pracy i wyzwania społeczne oraz stymulowaniu zrównoważonego rozwoju gospodarczego poprzez inwestowanie w kapitał ludzki. EFS+ będzie obejmować obecnie rozproszone instrumenty: EFS, Inicjatywę na rzecz osób młodych (YEI), Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) oraz Europejski Program na rzecz Zatrudnienia i Innowacji Społecznych (EaSI).
- **Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji** – jest częścią Europejskiego Zielonego Ładu i elementem (I filarem) Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji. Celem FST jest łagodzenie skutków społecznych i ekonomicznych transformacji energetycznej.
- **Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury** – służy unijnej polityce morskiej i rybołówstwa. Celem funduszu jest szeroko rozumiane wsparcie społeczności nadmorskich, w tym m.in. wspieranie rybaków w przechodzeniu na zrównoważone rybołówstwo czy finansowanie projektów przyczyniających się do tworzenia nowych miejsc pracy oraz podnoszenia jakości życia społeczności nadmorskich w Europie.

Do realizacji założeń Umowy Partnerstwa służą **programy krajowe i regionalne**, określające obszary wsparcia i wyznaczają konkretne działania. Podobnie, jak w poprzednich latach (perspektywach: 2007-2013, 2014-2020), tak również w perspektywie 2021-2027 około 60% funduszy z polityki spójności trafi do programów realizowanych na poziomie krajowym. Pozostałe 40% otrzymają programy regionalne.

⁹Materiał źródłowy: <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-na-lata-2021-2027/dowiedz-sie-wiecej-o-funduszach-europejskich-na-lata-2021-2027/>

1.2. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE ROZWOJU KRAJU

Podstawowe (nadrzędne) uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju Polski w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, w horyzoncie czasu dziesięcio-piętnastoletnim oraz podstawowe działania na okres czterech lat, określa średniookresowa strategia rozwoju kraju. Obecnie jest nią, uchwalona przez Radę Ministrów w 2017 roku, Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020, z perspektywą do 2030 r.

Dokument powyższy realizowany jest przez inne strategie odnoszące się do sektorów, dziedzin, regionów lub rozwoju przestrzennego (opisane w tabeli poniżej) oraz przez strategię rozwoju województwa (opisaną w rozdz. 1.3.).

Tab. 1 Główne założenia najważniejszych dokumentów strategicznych szczebla krajowego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
Koncepcja Rozwoju Kraju 2050	<p>Koncepcja Rozwoju Kraju 2050 jest dokumentem, który ma umożliwić najlepsze wybory strategiczne w perspektywie nadchodzącego ćwierćwiecza, w ramach średniookresowych strategii i polityk publicznych wdrażanych przez rząd, samorządy terytorialne i innych interesariuszy gry o rozwój.</p> <p>KRK 2050 jest ważnym, parasolowym dokumentem w polityce rozwoju państwa i dotyczy kluczowych dla przyszłości kraju zagadnień. Dokument zarysowuje możliwe zmiany, które mogą wydarzyć się w długookresowej perspektywie w przyszłości i zmienić rzeczywistość naszego kraju. To nowy sposób planowania rozwoju w Polsce – z wykorzystaniem foresightu strategicznego.</p> <p>KRK 2050:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje trendy i wyzwania rozwojowe, z jakimi już teraz oraz w przyszłości będzie zmagало się państwo; – dostarcza scenariuszy przyszłości, które pozwalają na „symulację” warunków, w jakich administracja publiczna będzie podejmować decyzje, i które przygotowują instytucje publiczne do realizacji celów rozwojowych w różnych uwarunkowaniach; – zarysowuje celowo wyidealizowaną wizję kraju w 2050 r. wyznaczającą poziom ambicji dla przyszłych polityk publicznych; – wskazuje kluczowe wnioski. <p>Wizja KRK 2050 brzmi następująco:</p> <p>Polska w 2050 r. jest krajem, który rozwinął swoje potencjały rozwojowe stanowiące trwałe fundamenty na przyszłość oraz miejscem, w którym chcemy żyć i pracować. Panuje konsensus między społeczeństwem i decydentami co do potrzeby spójności społecznej oraz kluczowej roli środowiska naturalnego w procesach rozwojowych, zwłaszcza w obliczu coraz bardziej dotkliwych i nieodwracalnych skutków zmian klimatu. Nowoczesna gospodarka, zarządzana w sposób społecznie i środowiskowo odpowiedzialny, tworzy dobre warunki rozwoju dla obecnych i przyszłych pokoleń. Luka demograficzna została zniwelowana. Optymalne wykorzystanie rozwiązań technologicznych, instytucjonalnych i społecznych pozwala na zrównoważone gospodarowanie zasobami. Policentryczna struktura osadnicza kraju zapewnia trwały rozwój wszystkich terytoriów, zarówno miast i ich obszarów funkcjonalnych jak i obszarów wiejskich. Polska jest bezpieczna pod względem militarnym, żywnościowym i energetycznym oraz odporna na zagrożenia. Posiada silną pozycję w zmieniających się układach międzynarodowych.</p> <p>Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, KRK – jako dokument o długofalowym charakterze będzie podlegać aktualizacji w przypadku wystąpienia znaczących zmian trendów rozwojowych w kraju, jak i na świecie.</p>
Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. - projekt	<p>SRP stanowić będzie kluczowy, średniookresowy dokument strategiczny Polski, określający cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Motywem przewodnim projektowanej Strategii jest poszukiwanie nowej równowagi między: konkurencyjnością gospodarki (czyli jej zdolnością do utrzymania wysokiego wzrostu gospodarczego), spójnością społeczną i terytorialną (czyli dbałość o dobrą jakość życia wszystkich obywateli niezależnie od ich miejsca zamieszkania), bezpieczeństwem kraju, rozumianym nie tylko jako siła militarna, ale także odporność społeczeństwa i instytucji państwa na sytuacje kryzysowe. Cel horyzontalny to utrzymanie policentrycznego modelu rozwoju kraju. Ma to polegać na dbaniu w równym stopniu o rozwój tyleż metropolii, co przede wszystkim małych i średnich miast, które są kluczowe dla zachowania dobrej jakości życia obywateli w całym kraju.</p>

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020, z perspektywą do 2030 r. (SOR)</p>	<p>SOR nadal obowiązuje, choć niektóre obszary (jak polityka regionalna) posiadają już nowsze, bardziej szczegółowe strategie (jak KSRR 2030 – opis w dalszej części). SOR określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. Przedstawia model rozwoju Kraju jako rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Przyjęty model rozwoju zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki.</p> <p>Celem głównym SOR jest: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności, w wymiarze społecznym, ekonomicznym środowiskowym i terytorialnym. Wyszczególniono także cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna); II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie); III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE); <p>oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.</p>
<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)</p>	<p>KSRR 2030 rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), zdefiniowane w filarze II: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. KSRR jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r.</p> <p>KSRR 2030 określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalnej. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030.</p> <p>KSRR 2030 r. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich.</p> <p>W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów, jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście przełoży się na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.</p> <p>Jednym z celów KSRR jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), które otrzymają szczególne wsparcie (będą to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).</p> <p>Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. W związku z tym wspierane będą lokalne przedsiębiorstwa.</p> <p>W strategii istotny nacisk położono na rozwijanie kompetencji administracji publicznej. Chodzi o umiejętności niezbędne do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspieranie powiązań między lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki.</p> <p>W dokumencie przewidziano zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych, jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej. Strategia tworzy warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnym.</p>

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
Polityka energetyczna Polski do 2040 r. (PEP 2040)	<p>PEP 2040 wskazuje ramy transformacji energetycznej w Polsce. Zawiera strategiczne przesądzenia w zakresie doboru technologii służących budowie niskoemisyjnego systemu energetycznego. Stanowi wkład w realizację Porozumienia Paryskiego z uwzględnieniem konieczności przeprowadzenia transformacji w sposób sprawiedliwy i solidarny. PEP2040 stanowi krajową kontrybucję w realizację polityki klimatyczno-energetycznej UE. Polityka uwzględnia skalę wyzwań związanych z dostosowaniem krajowej gospodarki do uwarunkowań regulacyjnych UE związanych z celami klimatyczno-energetycznymi na 2030 r., Europejskim Zielonym Ładem, planem odbudowy gospodarczej po pandemii COVID i dążeniem do osiągnięcia neutralności klimatycznej zgodnie z krajowymi możliwościami, jako wkładu w realizację Porozumienia Paryskiego. Niskoemisyjna transformacja energetyczna przewidziana w PEP2040 inicjować będzie szersze zmiany modernizacyjne całej gospodarki, gwarantując bezpieczeństwo energetyczne, dbając o sprawiedliwy podział kosztów i ochronę najbardziej wrażliwych grup społecznych.</p> <p>Zgodnie z PEP 2040 celem polityki energetycznej państwa jest: bezpieczeństwo energetyczne, przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych.</p> <p>Cele szczegółowe PEP 2040 to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych. 2) Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej. 3) Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej oraz paliw ciekłych. 4) Rozwój rynków energii. 5) Wdrożenie energetyki jądrowej. 6) Rozwój odnawialnych źródeł energii. 7) Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji. 8) Poprawa efektywności energetycznej gospodarki.
Polityka ekologiczna Państwa 2030 (PEP 2030)	<p>Rolą PEP 2030 jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. PEP2030 ma stanowić podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021–2027. Strategia wspiera także realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030.</p> <p>Celem głównym PEP 2030 jest: Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców, który został przeniesiony wprost z obszaru „Środowisko” w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR). PEP 2030 doprecyzowuje zapisy SOR i przedstawia praktyczne rozwiązania dla poszczególnych kierunków interwencji. PEP 2030 wyznacza następujące cele środowiskowe, które są wspierane przez cele horyzontalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego; – Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska; – Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych; – Cel horyzontalny 1: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa; – Cel horyzontalny 2: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.
Strategia Produktywności 2030 (SP 2030)	<p>Głównym celem SP 2030 jest: wzrost produktywności w warunkach gospodarki niskoemisyjnej, o obiegu zamkniętym i opartej na danych. Strategia przewiduje działania w ramach siedmiu obszarów interwencji, wraz z przypisanymi do nich celami szczegółowymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Obszar I. Zasoby naturalne (ziemia i surowce): (a) Wzrost wydajności surowcowej gospodarki, (b) Wzrost wykorzystania surowców odnawialnych i biomasy w gospodarce; – Obszar II. Praca i kapitał ludzki: (a) Szybki rozwój praktycznego kształcenia przez całe życie, (b) Przygotowanie kompetentnych kadr na potrzeby scyfryzowanej gospodarki;

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> – Obszar III. Inwestycje (kapitał trwały i finansowy): (a) Trwałe zwiększenie stopy inwestycji prywatnych, (b) Automatyzacja, robotyzacja i cyfryzacja przedsiębiorstw; – Obszar IV. Organizacja i instytucje: (a) Podniesienie jakości zarządzania w przedsiębiorstwach i instytucjach publicznych, (b) Stymulowanie mechanizmów współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi; – Obszar V. Wiedza: Wzrost intensywności wykorzystania wiedzy i nowych technologii w gospodarce; – Obszar VI. Dane: Szybki rozwój algorytmicznej gospodarki opartej na danych; – Obszar VII. Umieędzynarodowienie: (a) Zwiększenie liczby eksporterów, w szczególności na rynki pozaeuropejskie, (b) Zwiększenie eksportu towarów w obszarze wysokich technologii i kanałami e-commerce.
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (SRKL 2030)	<p>Celem głównym SRKL 2030 jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Strategia wyznacza ponadto cztery cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych; – Cel szczegółowy 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej; – Cel szczegółowy 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy; – Cel szczegółowy 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (SRKS 2030)	<p>Głównym celem SRKS 2030 jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja niniejszego celu jest oparta na trzech celach szczegółowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne; – Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich; – Cel szczegółowy 3. Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.
Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej	<p>Celem głównym Strategii jest zapewnienie zdolności państwa do przeciwdziałania zagrożeniom i sprostania wyzwaniom, wynikającym ze zmieniających się uwarunkowań bezpieczeństwa Polski. Ma również na celu wykorzystanie szans, dzięki którym możliwa będzie poprawa bezpieczeństwa państwa i obywateli, zapewnienie jego dalszego rozwoju oraz wzmacnianie pozycji Rzeczypospolitej Polskiej na arenie międzynarodowej.</p> <p>W kontekście realizacji celu głównego określone zostały następujące filary:</p> <p>Filar I: Bezpieczeństwo państwa i obywateli, uwzględniający zagadnienia, jak zarządzanie bezpieczeństwem narodowym, odporność państwa i obronę powszechną, Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej, cyberbezpieczeństwo i przestrzeń informacyjną;</p> <p>Filar II: Polska w systemie bezpieczeństwa międzynarodowego, uwzględniający Sojusz Północnoatlantycki i Unię Europejską, współpracę bilateralną, regionalną i w wymiarze globalnym;</p> <p>Filar III: Tożsamość i dziedzictwo narodowe, odnoszący się do tożsamości narodowej Rzeczypospolitej Polskiej, tworzenie pozytywnego wizerunku Polski;</p> <p>Filar IV: Rozwój społeczny i gospodarczy i Ochrona środowiska, odnoszący się do zdrowia i ochrony rodziny, polityki migracyjnej, bezpieczeństwa ekonomicznego, energetycznego, ochrony środowiska naturalnego i potencjału naukowego i technologicznego.</p> <p>W lipcu 2024 r. wprowadzony został dokument poświęcony rekomendacjom do Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Bazują one na prowadzonych w Biurze Bezpieczeństwa Narodowego (BBN) analizach środowiska bezpieczeństwa, wnioskach wynikających z wojny rosyjsko-ukraińskiej oraz z przeprowadzonych w 2023 r. ćwiczeń symulacyjnych z udziałem najwyższych organów władzy państwowej. Rekomendacje zostały skonsultowane z wiodącymi ekspertami zajmującymi się różnymi aspektami bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego. Równolegle z propozycjami dotyczącymi wzmocnienia sektora militarnego, rekomendacje wskazują także na szeroki pakiet pilnych i ważnych zadań w pozamilitarnej sferze bezpieczeństwa, zwłaszcza dotyczących budowy systemu odporności i obrony powszechnej, realizowanych przy wykorzystaniu całości dostępnych zasobów ludzkich (czynnik społeczny), organizacyjnych (czynnik strukturalny),</p>

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
	<p>materiałnych (czynnik gospodarczy) i niematerialnych (czynnik <i>soft power</i>). Treść rekomendacji została ujęta w trzech zasadniczych obszarach problemowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zdefiniowane zostały interesy narodowe i cele strategiczne w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego; – Dokonana została diagnoza środowiska bezpieczeństwa; – Zaprojektowane zostały potrzebne działania strategiczne oraz niezbędne przygotowania systemu bezpieczeństwa narodowego. <p>Rekomendacje zawarte w dokumencie uwzględniają i systematyzują wnioski z realizowanych dotąd zamierzeń, a także wskazują obszary wymagające dalszych konsekwentnych działań.</p>
<p>Strategia Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030 (SSiNP 2030)</p>	<p>Celem głównym SSiNP 2030 jest sprawne i nowoczesne państwo służące obywatelom, środowisku oraz gospodarce. Do jego osiągnięcia w perspektywie do 2030 r. przyczyniać się będzie 5 celów szczegółowych</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy I: Lepsze prawo. – Cel szczegółowy II: Sprawne instytucje państwa. – Cel szczegółowy III: Podniesienie sprawności realizacji zadań państwa poprzez wykorzystanie technologii cyfrowych i zmianę sposobu działania stosownie do możliwości, jakie stwarza technologia. – Cel szczegółowy IV: Efektywne planowanie i wykorzystanie środków finansowych. – Cel szczegółowy V: Zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego.
<p>Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030 (SZRWIR 2030)</p>	<p>Głównym celem niniejszej Strategii jest rozwój gospodarczy wsi umożliwiający trwały wzrost dochodów jej mieszkańców przy minimalizacji rozwarstwienia ekonomicznego, społecznego i terytorialnego oraz poprawie stanu środowiska naturalnego.</p> <p>W kontekście realizacji celu głównego określone zostały następujące cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy I: Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej; – Cel szczegółowy II: Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska; – Cel szczegółowy III: Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa. <p>Obszarami wpływającymi na realizację celów strategii to: sprawne zarządzanie rozwojem, stabilne finansowanie rozwoju, trwała zdolność kreacji i uczenia się.</p>
<p>Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku (SRT2030)</p>	<p>Głównym celem Strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego oraz utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Realizacja wyżej opisanego celu jest związana z wdrażaniem 6 kierunków interwencji dla każdej z gałęzi transportu tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kierunek interwencji 1: budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce. – Kierunek interwencji 2: poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym. – Kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności. – Kierunek interwencji 4: poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów. – Kierunek interwencji 5: ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko. – Kierunek interwencji 6: poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.
<p>Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły</p>	<p>Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły stanowi wypełnienie zobowiązań wynikających z ustaleń Ramowej Dyrektywy Wodnej w zakresie cyklicznej aktualizacji planów gospodarowania wodami, a także umożliwia dopełnienie zobowiązań raportowych do Komisji Europejskiej. Priorytetem Planu gospodarowania wodami jest stworzenie w ekosystemach wodnych i od wód zależnych warunków, określonych w Ramowej Dyrektywie Wodnej, sprzyjających osiągnięciu celów środowiskowych wyznaczonych dla poszczególnych jednolitych części wód oraz dla obszarów chronionych. W dokumencie tym zawarto również wykaz inwestycji koniecznych do osiągnięcia założonych celów środowiskowych (dla wód powierzchniowych, podziemnych i obszarów chronionych).</p>

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
	<p>W kontekście opracowania strategii rozwoju gminy Winnica istotne są następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kontrole dotyczące stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność; – Ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczenie zanieczyszczenia pestycydami; – Dodatkowy przegląd pozwoleń wodnoprawnych; – Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych; – Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych; – Aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do jcwp.
<p>Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły</p>	<p>Aktualny Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (2022), stanowi aktualizację PZRP dla OD Wisły przyjętego do realizacji w 2016 r. Dokument ten, zgodnie z ustaleniami art. 173 ust. 21 Ustawy Prawo Wodne zawiera:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wszelkie zmiany lub uaktualnienia dotyczące tych planów, wraz z podsumowaniem przeglądów wstępnej oceny ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego; – ocenę postępów w realizacji celów zarządzania ryzykiem powodziowym; – opis i wyjaśnienie przyczyn niezrealizowania zaplanowanych działań zmierzających do osiągnięcia celów zarządzania ryzykiem powodziowym; – opis działań podjętych, a niezaplanowanych w tych planach; – możliwy wpływ zmian klimatu na występowanie powodzi. <p>Nadrzędnym i podstawowym celem zarządzania ryzykiem powodziowym jest ograniczenie potencjalnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego a także działalności gospodarczej. W ramach wdrażania założeń Planu wskazano następujące cele główne, którym przyporządkowano cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego; <ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie warunków ograniczających możliwość występowania powodzi, - Zapewnienie racjonalnego gospodarowania OZP; – Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego; <ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie warunków redukujących możliwość występowania powodzi, - Redukcja obszaru zagrożonego powodzią oraz zapewnienie racjonalnego gospodarowania OZP, - Redukcja wrażliwości społeczności i obiektów na OZP; – Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym; <ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie skuteczności prognozowania i ostrzegania o zagrożeniach meteorologicznych i hydrologicznych, - Zwiększenie skuteczności reagowania ludzi, firm i instytucji publicznych, - Zwiększenie skuteczności odbudowy i powrotu do stanu sprzed powodzi, - Wdrożenie systemu analiz popowodziowych i zwiększanie jego skuteczności, - Wdrożenie instrumentów prawnych i finansowych zwiększających bezpieczeństwo powodziowe, - Zwiększenie świadomości i wiedzy na temat źródeł zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego.
<p>Plan przeciwdziałania skutkom suszy</p>	<p>Dokument ten sporządzony został na okres sześciolatek (2021-2027). Jego opracowanie wynikało z postanowień dyrektyw i wytycznych unijnych oraz przepisów prawa krajowego (art. 183-185 ustawy Prawo wodne). Plan przeciwdziałania skutkom suszy posiada rangę rozporządzenia Ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Zgodnie z art. 184 ustawy Prawo Wodne, Plan przeciwdziałania skutkom suszy obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych; – propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych; – propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji; – działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy. <p>Zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy stwierdza się, że gmina Winnica:</p>

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> – w stopniu „ekstremalnym” i „silnym” narażona jest na ryzyko wystąpienia suszy rolniczej; – w stopniu „silnym” i „ekstremalnym” narażona jest na ryzyko wystąpienia suszy atmosferycznej; – w stopniu „umiarkowanym” narażona jest na wystąpienie suszy hydrologicznej; – w stopniu „słabym” i „umiarkowanym” narażona na ryzyko wystąpienia suszy hydrogeologicznej; – w stopniu „silnym” narażona jest na syntetyczne ryzyko wystąpienia suszy. <p>W zakresie przeciwdziałania skutkom suszy wskazano następujący katalog działań do realizacji na poziomie lokalnym (w tym gminnym):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych; – Zwiększenie retencji naturalnej i sztucznej na gruntach leśnych; – Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych; – Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji; – Podpiętrzenie wód jezior dla przeciwdziałania skutkom suszy; – Realizacja działań inwestycyjnych w zakresie kształtowania zasobów wodnych poprzez zwiększanie sztucznej retencji; – Budowa oraz przebudowa urządzeń melioracji wodnych dla zwiększania retencji glebowej; – Wykorzystanie wód z systemów drenarskich do nawożenia i nawadniania upraw polowych; – Budowa lub przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa lub przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych; – Uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego wszystkich szczebli; – Budowa i przebudowa ujęć wód podziemnych oraz budowa lub przebudowa rurociągów wodociągowych magistralnych do przesyłania wody do obszarów zagrożonych suszą hydrologiczną dla potrzeb zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi mieszkańców tych obszarów; – Czasowe ograniczenie zużycia wody z sieci wodociągowej; – Czasowe ograniczenie korzystania z wód; – Zmiana sposobu wykonywania oraz przesunięcie terminów realizacji prac utrzymaniowych na ciekach, z uwagi na wystąpienie suszy hydrologicznej, ujętych w planach utrzymania wód; – Edukacja i kreowanie świadomości rolników w zakresie zwiększania retencji na gruntach rolnych, zwiększania materii organicznej w glebie oraz upowszechniania upraw mniej wrażliwych na suszę. Propagowanie ubezpieczeń rolnych; – Przeprowadzenie weryfikacji zasad gospodarowania wodą w zbiornikach retencyjnych.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w poszczególnych dokumentach strategicznych oraz na: <https://www.gov.pl/web/ia/strategie-krajowe>.

1.3. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

Strategie rozwoju gmin, powinny uwzględniać i być wielowymiarowo spójne z ustaleniami strategii rozwoju województwa, która stanowi punkt odniesienia oraz podstawowy dokument strategiczny określający długofalową wizję rozwoju województwa. Dla województwa mazowieckiego obowiązuje aktualnie Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, przyjęta Uchwałą nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 roku.

Tab. 2 Główne założenia obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA																		
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze	<p>Wizja określona w projekcie aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa brzmi następująco: Mazowsze z Warszawą, Warszawa ku Europie.</p> <p>Wizja ta możliwa będzie do osiągnięcia poprzez realizację celu głównego, za który przyjęto: Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwały i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska.</p> <p>Jego realizacja odbywać się będzie poprzez wdrażanie następujących celów strategicznych, dla których przypisane zostały poszczególne kierunki działań:</p> <ul style="list-style-type: none">– Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze;– Dostępne i mobilne Mazowsze;– Zielone, niskoemisyjne Mazowsze;– Mazowsze, zintegrowane społecznie;– Mazowsze bogate kulturowo. <p>Zgodnie z zapisami Strategii, układ celów strategii został podporządkowany długookresowym priorytetom rozwoju regionalnego. Przy realizacji celów należy uwzględnić możliwość wystąpienia zmian uwarunkowań rozwoju przewidzianych i opisanych w poszczególnych scenariuszach rozwoju. Struktura celów rozwojowych zawartych w Strategii przedstawia się następująco (str. 44 Strategii Rozwoju Województwa):</p> <div><p style="text-align: center;">WIZJA</p><p style="text-align: center;">Mazowsze z Warszawą, Warszawa ku Europie</p><p style="text-align: center;">CEL GŁÓWNY</p><p style="text-align: center;">Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwały i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska</p><table><tr><td>obszar</td><td>GOSPODARKA</td><td>DOSTĘPNOŚĆ</td><td>ŚRODOWISKO I ENERGETYKA</td><td>SPOŁECZEŃSTWO</td><td>KULTURA I DZIEDZICTWO</td></tr><tr><td>nazwa celu</td><td>Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze</td><td>Dostępne i mobilne Mazowsze</td><td>Zielone, niskoemisyjne Mazowsze</td><td>Mazowsze zintegrowane społecznie</td><td>Mazowsze bogate kulturowo</td></tr><tr><td>opis celu</td><td>Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii</td><td>Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego</td><td>Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody</td><td>Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki</td><td>Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia</td></tr></table><p style="text-align: center;">OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI</p><p style="text-align: center;">MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO</p></div> <p>W projekcie Strategii zidentyfikowano także dwa typy obszarów strategicznej interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none">– problemowe – podregiony NUTS 3,– bieguny wzrostu – miejskie obszary funkcjonalne. <p>Obszar gminy Winnica położony jest w granicach ciechanowskiego obszaru problemowego, a jednocześnie do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Pułtusa – miasta średniego tracącego funkcje społeczno-gospodarcze (Ryc. 10, Strategii Rozwoju Województwa).</p> <p>Obszar gminy Winnica położony jest poza obszarami zagrożonymi trwałą marginalizacją (Rys. 11 Strategii).</p> <p>W odniesieniu do Ciechanowskiego OSI w Strategii zapisano (str. 82, Strategii Rozwoju Województwa):</p> <p><i>Interwencja w OSI ciechanowskim zorientowana będzie na podnoszenie poziomu przedsiębiorczości, rozwój firm i poprawę oferty inwestycyjnej podregionu, czego efektem będzie wzrost liczby miejsc pracy i wzmocnienie bazy dochodowej samorządów lokalnych. Działania ukierunkowane będą na wykorzystanie istniejącego potencjału bazy przemysłowej miast, sektora nauki, sektora rolno-spożywczego i walorów środowiska przyrodniczego w celu przywrócenia atrakcyjności obszaru w sferze gospodarczej. Istotne jest wzbogacenie bazy dydaktycznej podregionu z naciskiem na innowacyjność, współpracę z otoczeniem biznesowym, gospodarczym i społecznym. Wspieranie przedsiębiorczości oraz możliwości rozwoju z zapewnieniem opieki społecznej i edukacji stwarza szansę na pozostanie osób</i></p>	obszar	GOSPODARKA	DOSTĘPNOŚĆ	ŚRODOWISKO I ENERGETYKA	SPOŁECZEŃSTWO	KULTURA I DZIEDZICTWO	nazwa celu	Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze	Dostępne i mobilne Mazowsze	Zielone, niskoemisyjne Mazowsze	Mazowsze zintegrowane społecznie	Mazowsze bogate kulturowo	opis celu	Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego	Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki	Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia
obszar	GOSPODARKA	DOSTĘPNOŚĆ	ŚRODOWISKO I ENERGETYKA	SPOŁECZEŃSTWO	KULTURA I DZIEDZICTWO														
nazwa celu	Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze	Dostępne i mobilne Mazowsze	Zielone, niskoemisyjne Mazowsze	Mazowsze zintegrowane społecznie	Mazowsze bogate kulturowo														
opis celu	Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego	Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki	Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia														

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
	<p>aktywnych zawodowo w podregionie ciechanowskim. Istotne będzie również ograniczenie emisji zanieczyszczeń, w tym poprzez rozwój zintegrowanego systemu niskoemisyjnego transportu zbiorowego i niezmotoryzowanego, co pozwoli jednocześnie na zwiększenie wewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru.</p> <p>Działania w OSI ciechanowskim skoncentrowane będą na wskazanych obszarach:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie wykształconych specjalizacji: sektora rolnego, przemysłu rolno-spożywczego, elektronicznego, poligraficznego, - poprawę dostępności do infrastruktury społecznej, - zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej i wzbogacenie bazy dydaktycznej, - wspieranie współpracy przedsiębiorstw z podmiotami badawczymi i wdrożeniowymi; – Poprawa stanu środowiska poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych, - rozbudowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych, - wymianę nieefektywnych źródeł ciepła i termomodernizację budynków, - rozwój zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego poprawiającego dostępność przystanków kolejowych i centrów lokalnych, - rozwój sieci tras rowerowych i infrastruktury dla pieszych. <p>W odniesieniu do Miejskich Obszarów Funkcjonalnych – miast subregionalnych i miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze – potencjalne bieguny wzrostu zapisano natomiast (str. 80, Strategii Rozwoju Województwa):</p> <p>W przypadku miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (Radom, Ciechanów, Ostrołęka, Pułtusk, Ostrow Mazowiecka, Gostynin, Sierpc, Kozienice) i pozostałych miast Subregionalnych (Płock, Siedlce, Żyrardów), niezbędne jest efektywne wykorzystanie Potencjału, którym dysponują, i wzmacnianie współpracy w obszarach funkcjonalnych, tak aby miasta te mogły pełnić rolę biegunów wzrostu w swoim otoczeniu – w przypadku Radomia, Płocka, Siedlec, Ostrołęki, Ciechanowa i Żyrardowa w skali subregionalnej.</p> <p>Efektywna współpraca i współzarządzanie w obrębie miejskich obszarów funkcjonalnych, skoncentrowane na niwelowaniu ponadlokalnych problemów i barier rozwojowych, przyczynią się do wzmocnienia powiązań funkcjonalnych między miastami i otaczającymi je obszarami, w tym w wymiarze miasto – obszary wiejskie. Pozwoli to na włączenie obszarów wiejskich w procesy rozwojowe i ich pobudzenie gospodarcze, zwłaszcza gmin zaliczonych do grupy obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, wskazanych na poziomie krajowym.</p> <p>W przypadku miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, kluczowe będzie zatrzymanie lub przynajmniej spowolnienie utraty ich dotychczasowych funkcji oraz rozwój nowych gałęzi gospodarki, które pozwolą na wzmocnienie ich pozycji konkurencyjnej oraz poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej, przy jednoczesnej poprawie stanu środowiska.</p> <p>Sprzyjać powyższemu będzie koncentracja współpracy na:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działaniach wspólnych dla wszystkich MOF, – rozwoju lokalnych rynków pracy i aktywizacji zawodowej mieszkańców, w tym w zakresie dostosowania oferty edukacyjnej i doradztwa zawodowego, zapewniając równowagę popytowo-podażową na rynku pracy i niwelując zjawisko bezrobocia strukturalnego, – zwiększeniu atrakcyjności inwestycyjnej i wspieraniu przedsiębiorczości w celu rozwoju nowych gałęzi gospodarki, w tym w zakresie przemysłu przyszłości oraz zielonych – (zrównoważonych) inwestycji, – rozwoju uczelni wyższych w ośrodkach subregionalnych.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w dokumencie.

Poza Strategią Rozwoju Województwa, do istotnych dokumentów regionalnych, kierunkujących ogólne założenia rozwojowe województwa i gmin należą m.in.:

Tab. 3 Główne założenia pozostałych dokumentów szczebla regionalnego

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego</p>	<p>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego jest głównym dokumentem polityki rozwoju przestrzennego województwa. Ustala on podstawowe elementy układu przestrzennego województwa, ich zróżnicowanie oraz wzajemne relacje. Plan przyjmuje zasadę zrównoważonego rozwoju województwa mazowieckiego oraz zawiera kierunki zagospodarowania, a wśród nich poszczególne kierunki polityki przestrzennej, które wskazują sposoby realizacji wizji przestrzennego zagospodarowania województwa.</p> <p>Zgodnie z ustaleniami Planu, gmina Winnica położona jest w obrębie wiejskich obszarów funkcjonalnych, uczestniczących w procesach rozwojowych. Dla terenów tych obowiązują następujące zasady zagospodarowania przestrzennego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ochrona terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy; – przeciwdziałanie negatywnym skutkom suburbanizacji w aspekcie ochrony środowiska; – ochrona krajobrazu przed chaosem inwestycyjnym i kształtowanie ładu przestrzennego; – ochrona gruntów rolnych klas I-III oraz gruntów leśnych przed ich nieuzasadnionym przeznaczaniem na cele nierolnicze i nieleśne; – wspieranie działalności gospodarczej towarzyszącej produkcji rolnej, a także dążenie do zrównoważonego rozwoju funkcji pozarolniczych. <p>Ponadto w dokumencie wskazano następujące inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym*:</p> <ul style="list-style-type: none"> – inwestycje celu publicznego w zakresie infrastruktury transportowej i technicznej: <ul style="list-style-type: none"> - przebudowa drogi wojewódzkiej nr 571 od km 43+935 do km 45+212 w m. Winnica wraz z budową kanalizacji deszczowej z wylotem do rzeki Niestępowki oraz budowa chodnika i zatok autobusowych na odcinku od km 48+100 do km 48+350 w m. Gołdkowo – poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego [przedsięwzięcie zrealizowane]; – inwestycje celu publicznego w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej: <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Niestępowki od km 9+877 do km 16+215. <p>Ponadto na terenie gminy planowane były trasy rowerowe mające pełnić funkcje komunikacyjną i rekreacyjną [przedsięwzięcie zrealizowane].</p> <p>* przedsięwzięcie zostało zrealizowane</p>
<p>Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2020-2030</p>	<p>Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Mazowieckiego określa, że misją Strategii jest: Zapewnienie dostępu do wiedzy, danych i usług oraz wsparcie ich wykorzystania z użyciem technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu zaspokojenia potrzeb społecznych, gospodarczych i edukacyjnych. Wizja sformułowana została jako: Mazowsze jako region łączący rozwój technologiczny z wrażliwością społeczną, wspierający równy, powszechny i sprawiedliwy dostęp do wiedzy i technologii, a także zapewniający wysoki komfort życia i warunki do rozwoju gospodarczego, stabilizacji ekonomicznej oraz wyrównywania szans rozwojowych. Celem głównym Strategii jest: Rozwój społeczeństwa informacyjnego na Mazowszu poprzez wsparcie tworzenia, wykorzystywania i rozwoju powszechnych i przyjaznych technologii informacyjno-komunikacyjnych podnoszących jakość życia mieszkańców oraz wspierających rozwój gospodarczy regionu i stały wzrost jego konkurencyjności. Na podstawie analizy przeprowadzonej diagnozy potrzeb określono następujące cele strategiczne wraz z kierunkami działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel strategiczny 1: Wzrost kompetencji cyfrowych i zaufania do ICT; – Cel strategiczny 2: Elektroniczne systemy i usługi dla mieszkańców Mazowsza; – Cel strategiczny 3: Internet dla Mazowsza; – Cel strategiczny 4: ICT dla nauki i biznesu.

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Program Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego do 2030 roku</p>	<p>Program wskazuje cele w zakresie ochrony środowiska województwa mazowieckiego. Określono obszary (dziedziny) interwencji, dla których przyjęto zadania w ramach poniższych kierunków interwencji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ochrona klimatu i jakości powietrza (OP): Poprawa efektywności energetycznej i dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu, Ograniczenie emisji powierzchniowej, Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych, Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych, Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zapewnienie magazynowania wytworzonej energii, Zarządzanie jakością powietrza w jednostkach samorządu terytorialnego województwa, Zmniejszenie emisji prekursorów ozonu; – Zagrożenia hałasem (KA): Poprawa klimatu akustycznego; – Pola elektromagnetyczne (PEM): Ochrona przed polami elektromagnetycznymi; – Gospodarowanie wodami (ZW): Poprawa jakości jednolitych części wód powierzchniowych, Ochrona zasobów i zmniejszenie antropopresji na wody podziemne, Zmniejszenie zagrożenia powodziowego, Ograniczenie skutków następstw suszy i zwiększenie możliwości gromadzenia wody; – Gospodarka wodno-ściekowa (GW): Sprawny i funkcjonalny system wodociągowy, Minimalizacja presji na środowisko poprzez porządkowanie gospodarki ściekowej; – Zasoby geologiczne (ZG): Kontrola i monitoring eksploatacji kopalin; – Gleby (GL): Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb, Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, Ochrona przed osuwiskami; – Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów (GO): Prawidłowe funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami, Wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym; – Zasoby przyrodnicze (ZP): Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem, Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków, Ochrona i rozwój zieleni na terenach zurbanizowanych, Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych, walorach krajobrazowych województwa oraz ich znaczeniu dla człowieka, zwłaszcza w kontekście zmian klimatycznych, Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych, Wsparcie działań edukacyjnych oraz infrastruktury turystycznej w lasach, Zwiększenie lesistości; – Zagrożenie poważnymi awariami przemysłowymi (PAP): Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w poszczególnych dokumentach.

1.4. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE ROZWOJU POWIATU LUB PONADLOKALNYCH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH

Strategie rozwoju gmin, powinny uwzględniać i być wielowymiarowo spójne z ustaleniami założeń dokumentów szczebla powiatowego oraz w odniesieniu do dokumentów strategicznych utworzonych w ramach partnerstw jednostek samorządu terytorialnego.

Na poziomie powiatu pułtuskiego kierunki strategicznego rozwoju określa Strategia Rozwoju Powiatu Pułtuskiego na lata 2016-2030, przyjęta uchwałą Nr XXV/143/2016 Rady Powiatu w Pułtusk z dnia 28 grudnia 2016 r.

Tab. 4 Główne założenia obowiązującej Strategii Rozwoju Powiatu Pułtuskiego na lata 2026-2030

DOKUMENT	NAJWAŻNIEJSZE ZAŁOŻENIA
<p>Strategia Rozwoju Powiatu Pułtuskiego na lata 2016-2030</p>	<p>Dokument sporządzony został w celu właściwego ukierunkowania polityki powiatu pułtuskiego w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego na lata 2016-2030. Stanowi on dokument, który określa obszary, cele oraz kierunki interwencji polityki rozwoju, prowadzonej w przestrzeni powiatowej, w tym wskazuje również obszary problemowe wymagające poprawy.</p> <p>Strategia określa wizję powiatu pułtuskiego jako: <i>Powiat Pułtusi w 2030 roku będzie jednym z głównych ośrodków turystyczno-kulturalnych Mazowsza. Będzie miejscem atrakcyjnym, przyjaznym i bezpiecznym dla mieszkańców i inwestorów. To obszar posiadający dobrze rozwiniętą infrastrukturę i jednocześnie czyste środowisko, promujący lokalną kulturę, tradycje i historię, w którym otwarta na współpracę i sprawna administracja publiczna zapewnia rozwój społeczny i gospodarczy.</i></p> <p>Jednocześnie zdefiniowano misję powiatu pułtuskiego, zgodnie z którą: <i>Misją Powiatu Pułtuskiego jest dążenie do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego gwarantującego wysoką jakość życia, rozwiniętą infrastrukturę i gospodarkę, w oparciu o zasoby i walory powiatu, aktywność mieszkańców, partnerską współpracę i efektywną promocję.</i></p> <p>W ramach wdrażania założeń wizji i misji określono cel generalny rozwoju Powiatu tj. <i>dążenie do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego gwarantującego wysoką jakość życia, rozwiniętą infrastrukturę i gospodarkę, w oparciu o zasoby i walory powiatu, aktywność mieszkańców, partnerską współpracę i efektywną promocję.</i> W celu realizacji ww. celu wskazano do realizacji następujące cele strategiczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rozwój edukacji publicznej i poprawa jakości kształcenia; – Drogi publiczne; – Promocja i ochrona zdrowia mieszkańców powiatu; – Porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli, ochrona środowiska naturalnego; – Rozwój kultury i dziedzictwa historycznego; – Rozwój przedsiębiorczości i turystyki; – Rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich; – Przeciwdziałanie bezrobociu; – Zapewnienie efektywnej pomocy społecznej, skutecznej polityki prorodzinnej oraz wsparcie osób z niepełnosprawnościami; <p>Współpraca z organizacjami pozarządowymi i pożytku publicznego.</p>

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w opisywanym dokumencie

Dla gminy Winnica nie opracowano dokumentu w ramach strategii ponadlokalnej (stan na grudzień 2025 r.).

1.5. LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA

Gmina Winnica należy do Lokalnej Grupy Działania „Zielone Mosty Narwi”, dla której obowiązuje aktualnie „Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023 – 2027”. Obszar LGD obejmuje łącznie 10 gmin (w tym Winnica), położonych na terenie powiatu pułtuskiego, nowodworskiego i wyszkowskiego.

Cechą wspólną dla gmin wchodzących w skład LGD jest położenie geograficzne blisko Warszawy, przy drogach krajowych. Lokalna Strategia Rozwoju jest spójna i zintegrowana na poziomie programowym oraz sektorowym z dokumentami strategicznymi obowiązującymi na terenie województwa mazowieckiego, a także gmin członkowskich.

Układ celów i poszczególnych przedsięwzięć LSR kształtuje się następująco:

- Lokalna społeczność aktywna gospodarczo;
 - Zakładanie pozarolniczej działalności gospodarczej,
 - Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej,
 - Wsparcie umiejętności w zakresie przedsiębiorczości;
- Aktywne społeczeństwo identyfikujące się z miejscem zamieszkania i wykorzystujące lokalny potencjał;
 - Wsparcie wiedzy i umiejętności w zakresie innowacyjności, cyfryzacji i przedsiębiorczości,
 - Inicjatywy integrujące,
 - Przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi,
 - Kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki, poprzez innowacyjność, cyfryzację,
 - Ochrona dziedzictwa kulturowego, a także przyrodniczego polskiej wsi,
 - Promowanie włączenia społecznego;
- Lokalna społeczność zaangażowana w rozwój obszaru LGD poprzez wykorzystanie potencjału kulturowego, przyrodniczego i turystycznego;
 - Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej,
 - Wsparcie wydarzeń kulturalnych i integracyjnych,
 - Kształtowanie świadomości proekologicznej lokalnej społeczności w zakresie ochrony środowiska, z wykorzystaniem technologii cyfrowych.

2. POŁOŻENIE, DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA I MOBILNOŚĆ

2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE

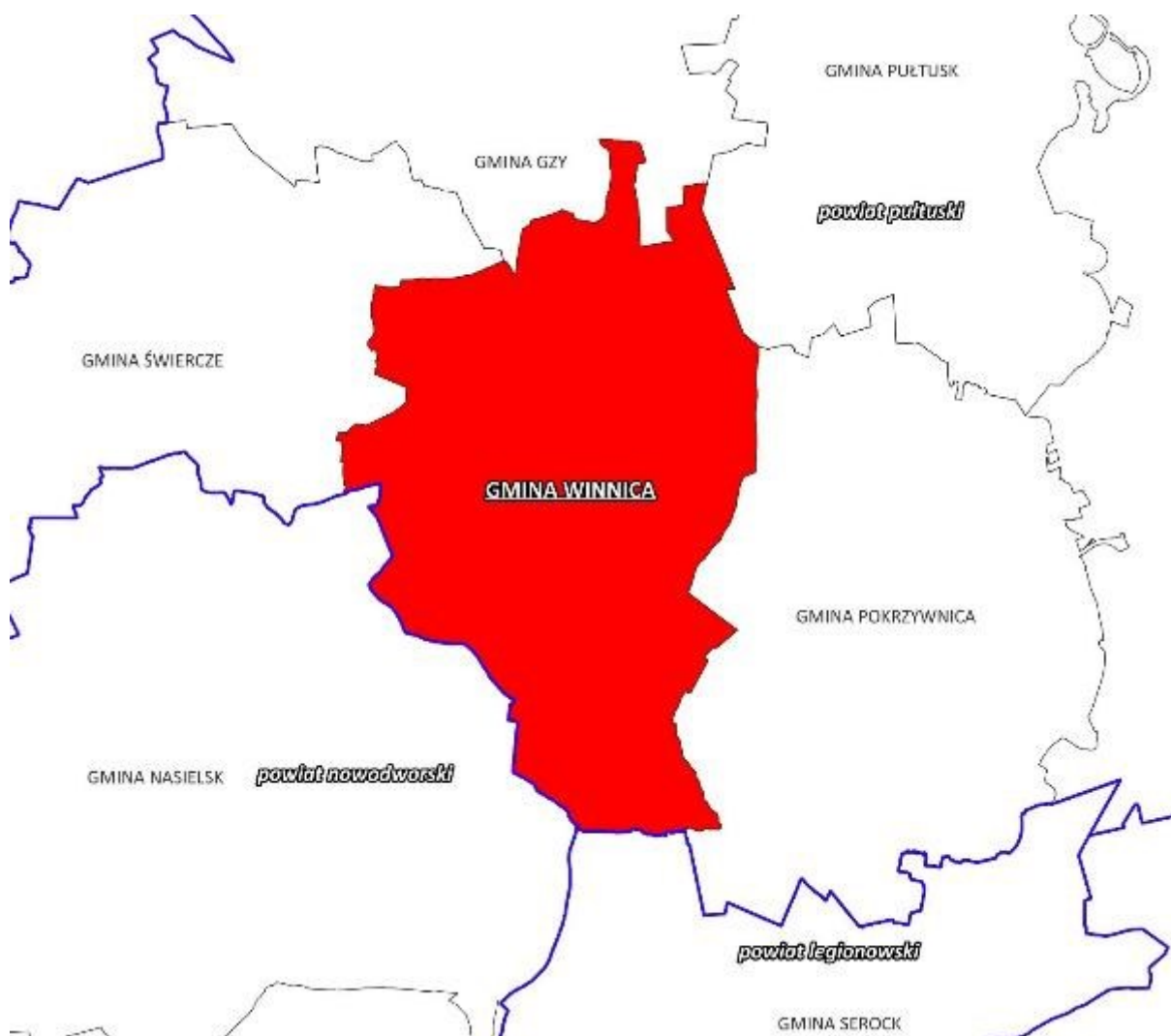
Gmina Winnica posiada status gminy wiejskiej. Zajmuje powierzchnię ok. 115 km², położona jest na terenie powiatu pułtuskiego, w województwie mazowieckim i sąsiaduje:

- od północy – z gminą Gzy;
- od północnego-wschodu – z gminą Pułtusk;
- od wschodu – z gminą Pokrzywnica;
- od południa – z gminą Serock;
- od południowego-zachodu – z gminą Nasielsk;
- od zachodu - z gminą Świercze.

Ryc. 1 Położenie administracyjne gminy – tło krajowe

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Rejestru Granic.

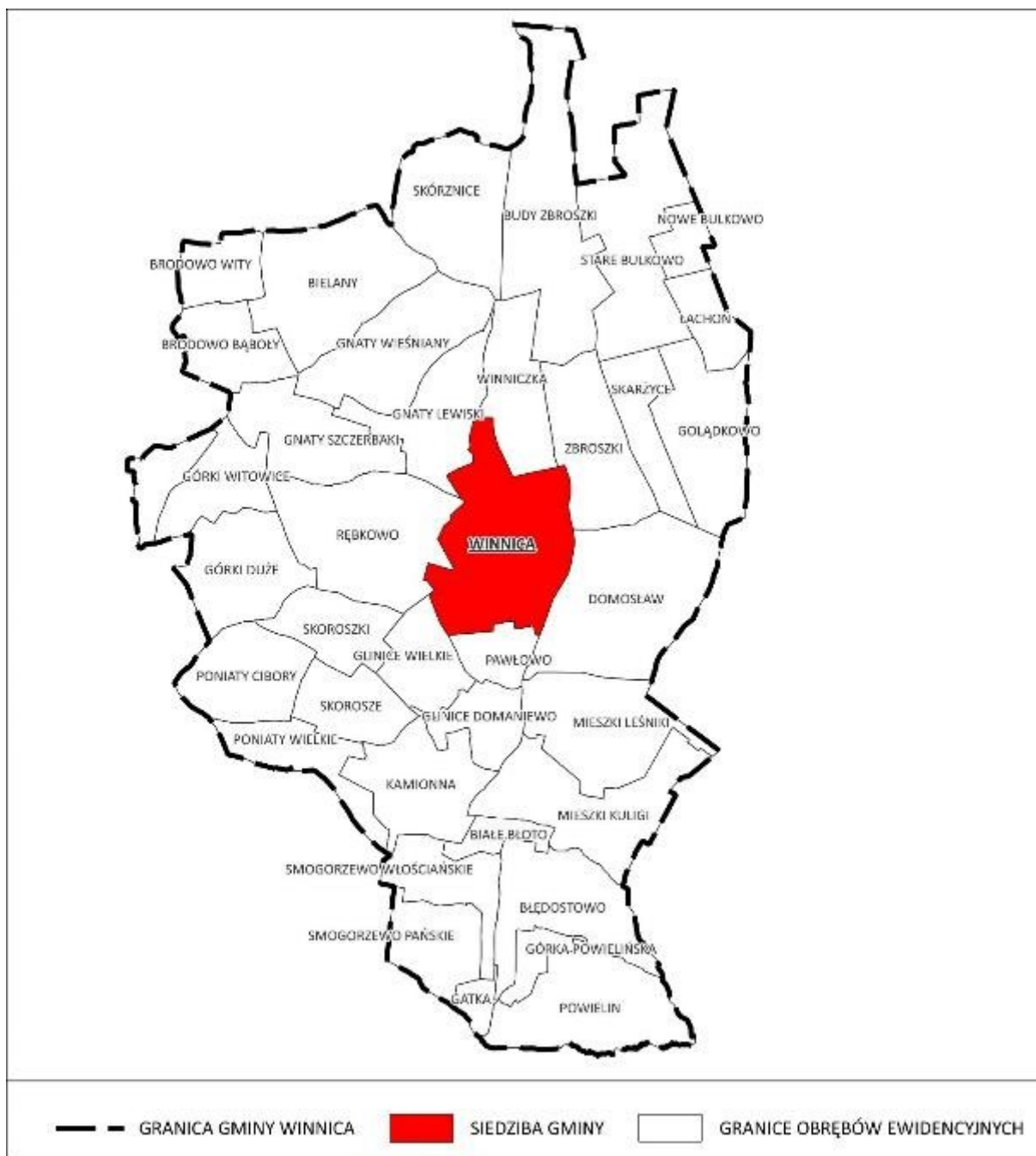
Ryc. 2 Położenie administracyjne gminy – tło ponadlokalne

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Rejestru Granic.

W skład gminy wchodzi następujące sołectwa¹⁰: Bielany, Błędostowo, Brodowo-Bąboły, Budy-Zbroszki, Domosław, Glinice-Domaniewo, Glinice Wielkie, Gnaty-Lewiski, Gnaty-Szczerbaki, Gnaty-Wieśniany, Gołądkowo, Górki-Bački, Górki Duże, Górki – Witkowie, Kamionna, Łachów, Mieszki-Kuligi, Mieszki-Leśniki, Nowe Bulkowo, Pawłowo, Poniaty-Cibory, Poniaty Wielkie, Powielin, Rębkowo, Skarżyce, Skorosze, Skoroszki, Skórnice, Smogorzewo Pańskie, Smogorzewo Włosciańskie, Stare Bulkowo, Winnica, Winniczka, Zbroszki.

Podział na obręby ewidencyjne przedstawia się następująco:

¹⁰ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

Ryc. 3 Struktura jednostek podziału terytorialnego

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Rejestru Granic.

2.2. WEWNĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

2.2.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA

Układ komunikacji drogowej na terenie gminy Winnica stanowi¹¹:

- układ nadrzędny:
 - droga wojewódzka nr 571, relacji Pułtusk – Nasielsk;
- układ podstawowy:
 - drogi powiatowe:

¹¹ Materiał źródłowy: Dane Urzędu Gminy Winnica.

- 1821W, relacji Winnica – Błędostowo – Powielin;
 - 3401W, relacji Kacice – Pokrzywnica;
 - 3403W, relacji Pułtusk – Bulkowo – Skórznice – Gąsiorowo, Pułtusk, ul. Mickiewicza;
 - 3404W, relacji Przewodowo-Bulkowo-Golądkowo-Klusek;
 - 3405W, relacji Łady – Skórznice – Budy Zbroszki – Winnica;
 - 3408W, relacji Golądkowo – Łubienica;
 - 3423W, relacji Skorosze – Mieszki Leśniki;
 - 2434W, relacji Nasielsk - Gnaty – Bulkowo;
- układ uzupełniający:
- drogi gminne (tab. poniżej):

Tab. 5 Wykaz dróg gminnych na terenie gminy Winnica (nr drogi, przebieg)

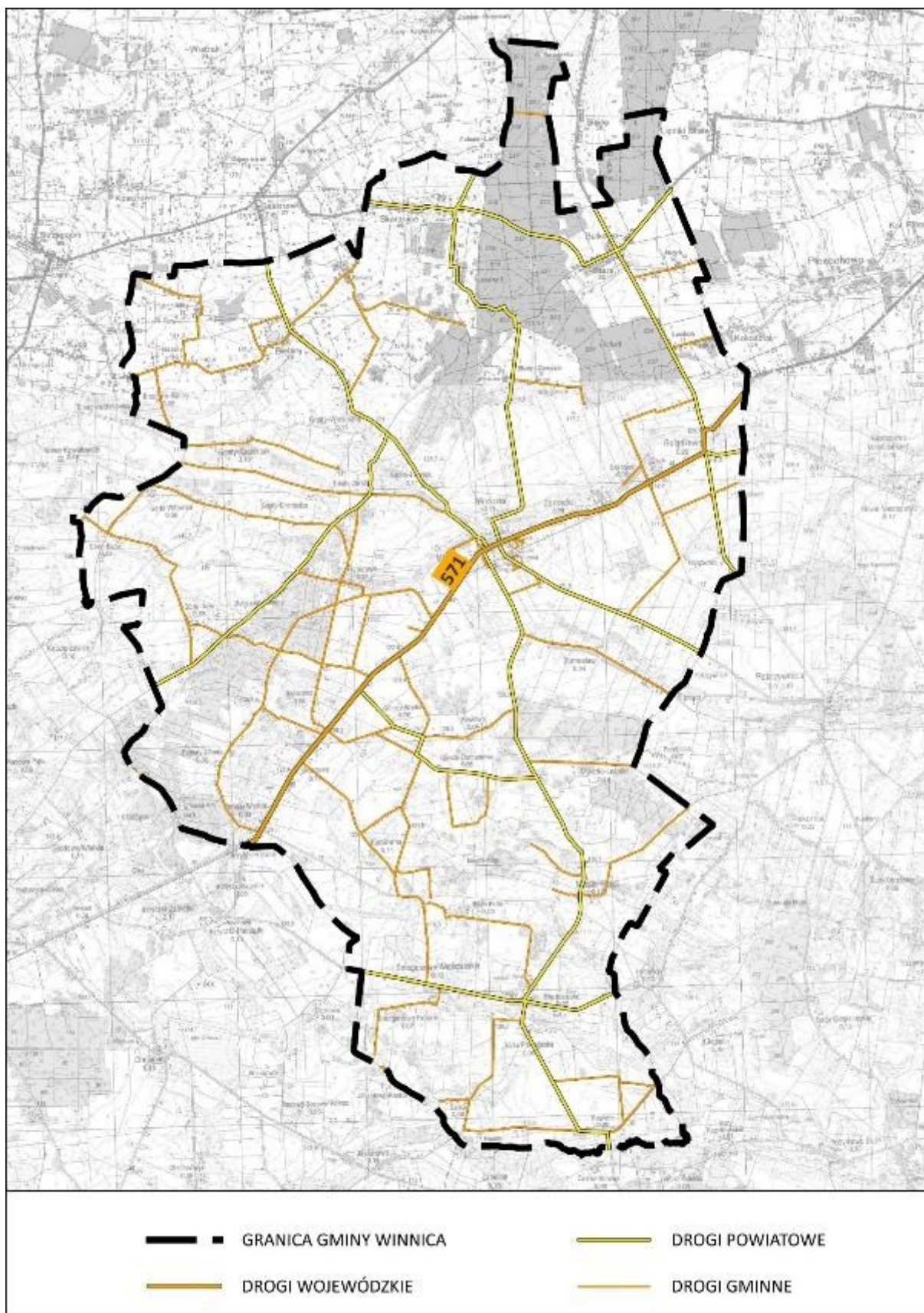
NUMER DROGI	PRZEBIEG	ULICA	DŁUGOŚĆ ODCINKA [km]
340628W	Winnica, ul. Cicha	Cicha	0.178
340624W	Gnaty Lewiski - Gnaty-Szczerbaki	--	4.365
340627W	Winnica, ul. Jana Pawła II	Jana Pawła II	0.169
340627W	Winnica, ul. Jana Pawła II	Miodowa	0.083
340615W	Skorosze - Mieszki Leśniki	--	0.554
340650W	Golądkowo - Domosław (Skarżyce, dz.135)	--	0.424
340650W	Golądkowo - Domosław (Skarżyce, dz.135)	--	2.543
--	--	Sportowa	0.211
340610W	Powielin - Gatka	--	2.333
340610W	Powielin - Gatka	-	0.161
340602W	Domosław - Pokrzywnica	--	1.282
340614W	Skórznice - Brodowo Bąboły	--	2.927
340637W	Bielany - Brodowo-Wity (Brodowo-Wity, dz.48)	--	0.563
340348W	Skorosze-Gnaty-Szczerbaki	--	1.214
340348W	Skorosze-Gnaty-Szczerbaki	--	0.616
340617W	Rębkowo - Górki Duże	--	2.865
340643W	Rębkowo - Skorosze - Górki Duże	--	1.202
340643W	Rębkowo - Skorosze - Górki Duże	--	0.712
340607W	Skorosze - Rębkowo	--	2.185
340640W	Skorosze - Poniaty-Cibory (Skorosze, dz.23/1)	--	1.085
--	Golądkowo dz. nr ewid. 19/36	--	0.355
--	Golądkowo dz. nr ewid. 18/2	--	0.585
340608W	Winnica - Rębkowo - Poniaty Wielkie	--	3.059
340605W	Glinice - Kamionna - Smogorzewo	--	1.429
340618W	Glinice Wielkie - Pawłowo	--	1.607
340630W	Winnica, ul. Ogrodowa	Ogrodowa	0.466
340621W	Skorosze - Kamionna	--	2.398
340605W	Glinice Wielkie - Kamionna - Smogorzewo	--	0.783
340642W	Glinice-Domaniewo - Mieszki-Kuligi (Mieszki-Kuligi, dz.14)	--	1.112
340646W	Przez wieś Glinice-Domaniewo (Glinice-Domaniewo, dz.30)	--	2.1
340605W	Glinice - Kamionna - Smogorzewo	--	2.322

NUMER DROGI	PRZEBIEG	ULICA	DŁUGOŚĆ ODCINKA [km]
340649W	Przez wieś Powielin (Powielin, dz.173)	--	1.705
340606W	Mieszki Kuligi - Pomocnia	--	2.359
340603W	Budy Zbroszki - Skarżyce - Golądkowo	--	2.568
340614W	Skórznice - Brodowo Bąboły	--	1.577
340623W	Smogorzewo Włociańskie - Smogorzewo Pańskie	--	2.08
340634W	Winnica, ul. Warszawska boczna 1	Warszawska	0.056
340634W	Winnica, ul. Warszawska boczna 1	Warszawska	0.102
340632W	Winnica, ul. Żytnia	Żytnia	0.697
340626W	Winnica, ul. Wspólna	Wspólna	0.218
340647W	Przez wieś Golądkowo (Golądkowo, dz.56)	--	0.882
340651W	Poniaty Wielkie-Kamionna-Smogorzewo Włociańskie	--	2.789
340651W	Poniaty Wielkie-Kamionna-Smogorzewo Włociański	--	1.357
340647W	Przez wieś Golądkowo (Golądkowo, dz.56)	--	0.484
--	--	--	1.368
340653W	Glinice Wielkie - Glinice-Domaniewo - Mieszki-Leśniki	--	3.573
340611W	Winniczka - Budy Zbroszki	--	1.082
340622W	Brodowo-Bąboły - Kosiorowo	--	2.459
340613W	Górki Duże - Górki Baćki	--	2.969
340629W	Winnica, ul. Nadrzeczna	Nadrzeczna	0.529
340631W	Winnica, ul. Baśniowa	Baśniowa	0.055
340631W	Winnica, ul. Baśniowa	Baśniowa	0.159
340635W	Winnica, ul. Słoneczna	Słoneczna	0.275
340619W	Błędostowo - Białe Błoto-Kamionna	--	2.898
340604W	Winnica - Gnaty Szczerbaki - Górki Baćki	--	4.025
340625W	Winnica, ul. Kwiatowa	Kwiatowa	0.100
340625W	Winnica, ul. Kwiatowa	Kwiatowa	0.169
340633W	Winnica, ul. Przemysłowa	Przemysłowa	0.124
340606W	Mieszki Kuligi - Pomocnia	--	0.086
340641W	Skarżyce - Golądkowo (Skarżyce, dz.115)	--	0.657
340639W	Mieszki-Kuligi - Białe Błoto (Mieszki-Kuligi, dz.40/1)	--	3.099
340608W	Winnica - Rębkowo - Poniaty Wielkie	--	3.512
340601W	Płocochowo - Bułkowo Nowe	--	1.124
340612W	Kokoszka - Łachów	--	0.764
340641W	Skarżyce - Golądkowo (Skarżyce, dz.115)	--	1.284
340616W	Mieszki Leśniki - Pomocnia	--	1.693
340649W	Przez wieś Powielin (Powielin, dz.173)	--	0.645
340649W	Przez wieś Powielin (Powielin, dz.173)	--	1.161
340620W	Błędpstwo - Gatka	--	2.574
340609W	Skoroszki - Kamionna	--	1.153
340609W	Skoroszki - Kamionna	--	0.746

NUMER DROGI	PRZEBIEG	ULICA	DŁUGOŚĆ ODCINKA [km]
340634W	Winnica, ul. Warszawska boczna 1	Warszawska	0.071
340607W	Skoroszki - Rębkowo	--	0.358
340643W	Rębkowo - Skoroszki - Górki Duże	--	0.804
340617W	Rębkowo - Górki Duże	--	0.504
340643W	Rębkowo - Skoroszki - Górki Duże	--	0.961
340645W	Gnaty-Lewiski - Gnaty- Szczerbaki (Gnaty-Lewiski, dz.5)	--	2.658
340637W	Bielany - Brodowo-Wity (Brodowo-Wity, dz.48)	--	1.337
340636W	Brodowo-Bąboły - Gnaty- Szczerbaki (Brodowo-Bąboły, dz.13)	--	1.025
340638W	Bielany - Gnaty-Wieśniany (Bielany, dz.119)	--	2.194
340644W	Wieśniany - Bielany (Bielany, dz.124)	--	1.752
340602W	Domosław - Pokrzywnica	--	1.312
340652W	Gnaty-Szczerbaki - Gnaty- Wieśniany	--	1.829
3423W	Skorosze – Mieszki Leśniki	--	--

Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

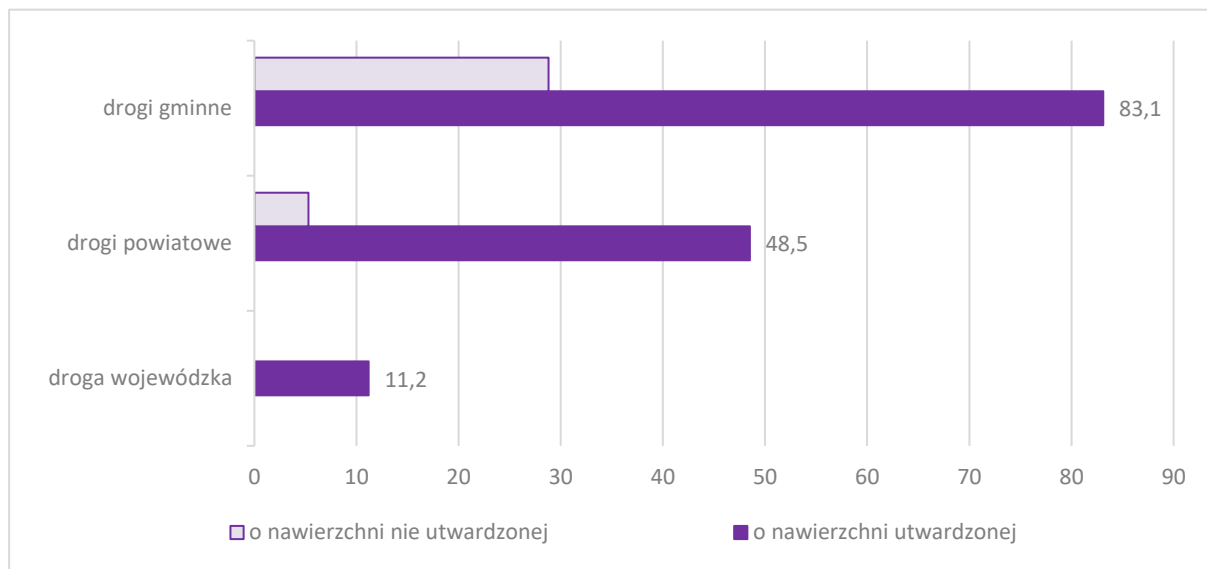
— pozostałe drogi, niebędące drogami publicznymi, w tym wewnętrzne i dojazdowe.

Ryc. 4 Układ komunikacyjny nadrzędny i podstawowy gminy
 Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10K.

Stan techniczny drogi wojewódzkiej nr 571 oceniany jest jako dobry lub bardzo dobry, a ponadto droga na całej swojej długości w granicach gminy posiada ona nawierzchnie o wysokiej jakości. Drogi powiatowe w zdecydowanej większości mają powierzchnie utwardzoną (ok. 90%), natomiast w przypadku dróg gminnych również wyraźnie dominują drogi o nawierzchni utwardzonej (ok. 74%).

W odniesieniu do nawierzchni utwardzonej, w dalszym ciągu stan części dróg wymaga poprawy. Pomimo poczynionych w ostatnich latach inwestycji w infrastrukturę komunikacyjną konieczne są dalsze, sukcesywne modernizacje i przebudowy oraz realizacje nowych odcinków dróg.¹²

Ryc. 5 Długość dróg [km] na terenie gminy w podziale na drogi o nawierzchni utwardzonej i nieutwardzonej

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k oraz danych GUS.

Spośród dróg przebiegających przez teren gminy, badaniem natężenia ruchu objęty został odcinek drogi wojewódzkiej nr 571. Średniodobowa liczba pojazdów silnikowych na DW nr 571 kształtowała się na poziomie ok. 4,1 tys. sztuk. Zdecydowanie wyższe natężenie ruchu samochodowego występuje na drodze krajowej nr 61 oraz w rejonie Pułtuska, gdzie wynosi ono około 10–20 tys. pojazdów na dobę. Wyniki badań zobrazowano na rycinie poniżej.

¹² Zgodnie z ustawą z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym: droga twarda to droga z jezdnią o nawierzchni bitumicznej, betonowej, kostkowej, klinkierowej lub brukowcowej oraz z płyt betonowych lub kamienno-betonowych, jeżeli długość nawierzchni przekracza 20 m.

terenach o niskiej intensywności zabudowy lub terenach otwartych warto wprowadzić oznakowanie. Ukształtowana sieć powiązań rowerowych stanowiłaby zachętę do korzystania z alternatywnych środków transportu, jakim są pojazdy rowerowe.

2.2.4. TRANSPORT ZBIOROWY

Transport zbiorowy gminy Winnica opiera się wyłącznie na transporcie autobusowym. W granicach gminy nie funkcjonuje żaden dworzec kolejowy i autobusowy, a komunikacja odbywa się z wykorzystaniem przystanków autobusowych.

Z terenu gminy Winnica realizowane są bezpośrednie i regularne połączenia autobusowe do Pułtusza oraz innych mniejszych miejscowości. Ponadto funkcjonują tutaj połączenia w zakresie dowozu uczniów do szkoły. Dojazd do Warszawy możliwy jest przede wszystkim poprzez przesiadki z innych miejscowości zlokalizowanych poza granicami gminy (głównie z Pułtusza).

Usługi transportu zbiorowego świadczą prywatne linie autobusowe. Biorąc pod uwagę czynniki ekonomiczne, powierzchnię i zaludnienie gminy, charakter występującej zabudowy, a także powszechny dostęp do prywatnych środków transportu, należy uznać, że na jej obszarze nie ma przesłanek do stworzenia publicznych, lokalnych połączeń autobusowych (nie licząc dowozów do szkoły)¹⁴.

2.2.5. POŁOŻENIE WZGLĘDEM WIĘKSZYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH

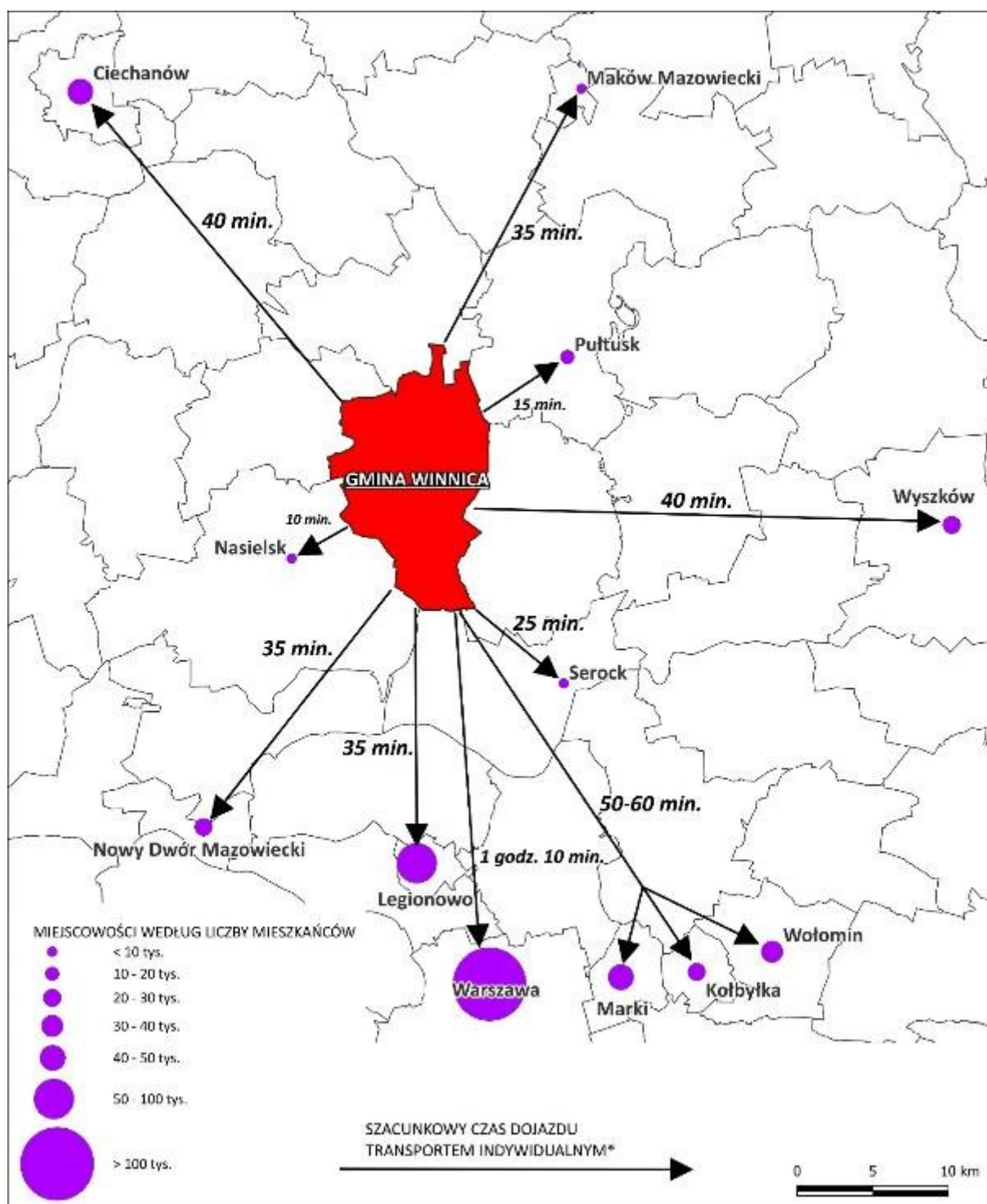
W odniesieniu do gminy Winnica najbliższymi ośrodkami miejskimi jest Nasielsk, położony w odległości ok. 12 km na południowy – zachód od Winnicy. Z perspektywy gminy szczególnie ważne jest bliskie położenie Pułtusza, siedziby powiatu pułtuskiego. Miasto znajduje się w odległości ok. 15 km w kierunku północno-wschodnim. Czas dojazdu transportem indywidualnym do tych ośrodków zajmuje średnio od 10 do 15 min.

Inne, ważne ośrodki miejskie z perspektywy gminy Winnica to także między innymi te współtworzące metropolię warszawską od strony północnej. Należą do nich m.in. Legionowo, Nowy Dwór Mazowiecki, Wołomin, Kobyłka oraz Marki. Ponadto do istotnych ośrodków miejskich w szerszym kontekście regionalnym zaliczyć można także Ciechanów, Maków Mazowiecki, Serock, Wyszków. Odległość do wymienionych miast nie przekracza 50 km, a czas dojazdu transportem indywidualnym nie powinien przekraczać 1 godziny.

Warto nadmienić, że stolica kraju i województwa mazowieckiego – Warszawa, oddalona jest relatywnie blisko (ok. 55 km), a czas dojazdu zajmuje tam średnio ok. 1 godz. 10 min, natomiast siedziby sąsiednich województw: warmińsko-mazurskiego (Olsztyn) oraz podlaskiego (Białystok), znajdują się w odległości kolejno ok. 160 km (2 godz. 20 min.) i 180 km (2 godz. 10 min.).

Odległość, a także stan infrastruktury komunikacyjnej przekłada się na czas dojazdu, potrzebny na dotarcie do poszczególnych miast (transport indywidualny), co zobrazowano poniżej:

¹⁴ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

Ryc. 7 Lokalizacja gminy w stosunku do ośrodków miejskich oraz szacunkowy czas podróży transportem indywidualnym

* szacunkowy czas liczony z miejscowości Winnica.

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k.

2.2.6. DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA GMINY W UJĘCIU KRAJOWYM

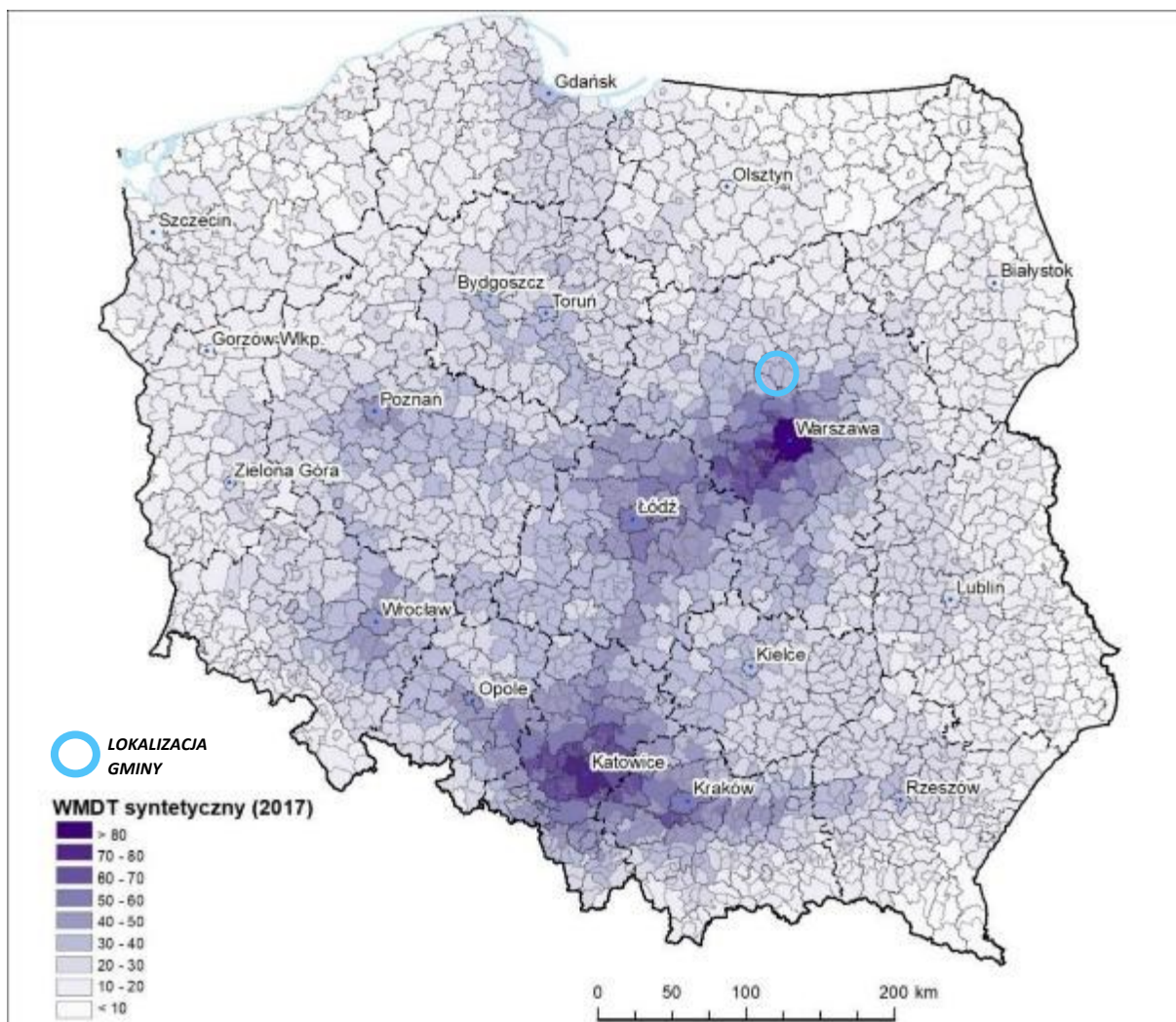
Dostępność transportowa stanowi jeden z kluczowych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego, wpływając zarówno na mobilność mieszkańców, jak i na atrakcyjność inwestycyjną poszczególnych obszarów kraju. W celu jej zobrazowania w skali lokalnej i ponadlokalnej stosuje się wskaźnik dostępności potencjałowej, określany jako wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej (WMDT). Jest to syntetyczna miara odzwierciedlająca łączne oddziaływanie różnych

gałęzi transportu, w tym drogowego, kolejowego oraz – w mniejszym stopniu – lotniczego, na poziom powiązań przestrzennych gmin.

Analiza została podzielona na cztery elementy. Najpierw pokazano, jak kształtowała się dostępność międzygałęziowa gmin w 2017 roku. Następnie przedstawiono prognozowany stan dostępności w 2030 r., wynikający z realizowanych inwestycji infrastrukturalnych. Kolejna część dotyczy zmian wskaźnika WMDT w latach 2020–2030, wskazując obszary o najszybszej poprawie. Na zakończenie zaprezentowano planowany układ dróg ekspresowych i autostrad, który będzie podstawą dalszego kształtowania dostępności kraju.

WSKAŹNIK MIĘDZYGAŁĘZIOWEJ DOSTĘPNOŚCI TRANSPORTOWEJ W 2017 ROKU

W 2017 roku gmina Winnica odznaczała się przeciętnym w skali kraju wskaźnikiem dostępności transportowej (WMDT: 30-40). Było to charakterystyczne dla gmin z tego rejonu województwa mazowieckiego, które cechowała zbliżona dostępność transportowa.

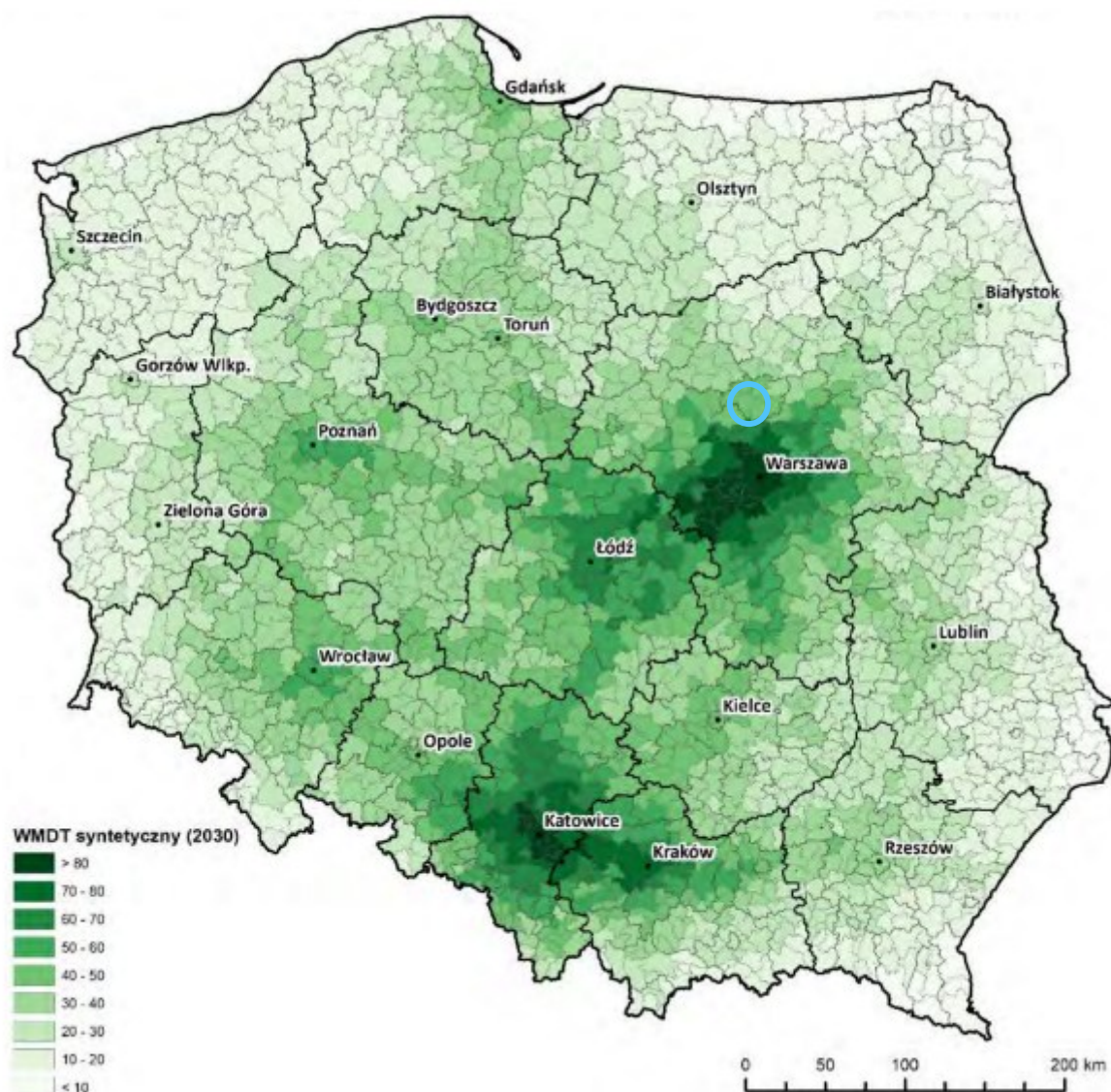

Ryc. 8 Wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej w odniesieniu do gmin w Polsce, stan na 2017 r.

Materiał źródłowy: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku (za: Oszacowanie oczekiwanych rezultatów interwencji za pomocą miar dostępności transportowej dostosowanych do potrzeb dokumentów strategicznych i operacyjnych dot. perspektywy finansowej 2014-2020 (aktualizacja). 2017, Komornicki i in. IGIPZ PAN Warszawa).

WSKAŹNIK MIĘDZYGAŁĘZIOWEJ DOSTĘPNOŚCI TRANSPORTOWEJ W 2030 ROKU

Uwzględniając docelowy układ komunikacyjny w 2030 roku, w tym zrealizowane inwestycje infrastrukturalne należy przyjąć, że gmina Winnica odznaczać się będzie w przyszłości stosunkowo wysokim wskaźnikiem dostępności transportowej (WMDT: 40-50).

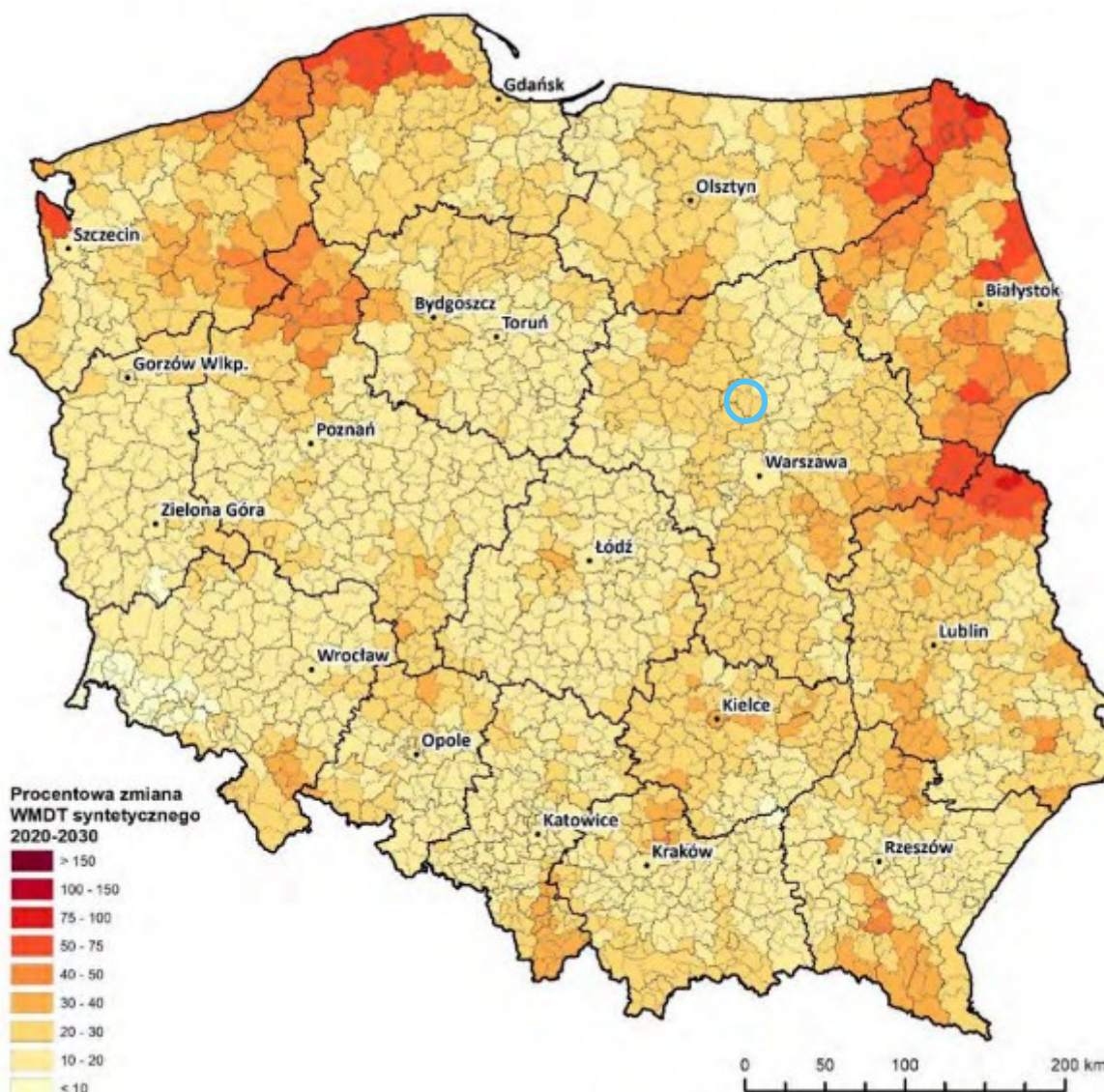

Ryc. 9 Oczekiwany wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej dla gmin w 2030 roku

Materiał źródłowy: Oszacowanie oczekiwanych rezultatów interwencji za pomocą miar dostępności transportowej dostosowanych do potrzeb dokumentów strategicznych i operacyjnych perspektyw finansowych 2014-2020 i 2021-2027 (aktualizacja 2024/2025).

ZMIANA WSKAŹNIKA MIĘDZYGALĘZIOWEJ DOSTĘPNOŚCI TRANSPORTOWEJ NA PRZESTRZENI OKRESU 2020-2030

Na obszarze gminy Winnica w latach 2020–2030 prognozuje się wzrost wskaźnika międzygałęziowej dostępności transportowej o 20–30%. Tendencja ta jest typowa dla gmin położonych w tym rejonie Mazowsza, gdzie odnotowuje się podobny, choć miejscami nieco niższy poziom wzrostu tego wskaźnika.

Ryc. 10 Oczekiwana procentowa zmiana wskaźnika międzygałęziowej dostępności transportowej dla gmin na przestrzeni okresu 2020-2030

Materiał źródłowy: Oszacowanie oczekiwanych rezultatów interwencji za pomocą miar dostępności transportowej dostosowanych do potrzeb dokumentów strategicznych i operacyjnych perspektyw finansowych 2014-2020 i 2021-2027 (aktualizacja 2024/2025).

DOCELOWY UKŁAD DRÓG EKSRESOWYCH I AUTOSTRAD W 2030 ROKU

Zgodnie z docelowym układem sieci drogowej przewidzianym dla Polski na 2030 rok, na obszarze gminy Winnica nie są planowane żadne trasy o parametrach drogi szybkiego ruchu. Najbliżej zlokalizowany będzie północny fragment drogi ekspresowej S50, który przebiegać będzie kilkadziesiąt kilometrów na południe od granicy gminy (ryc. poniżej).

Ryc. 11 Docelowy przebieg sieci dróg ekspresowych i autostrad w Polsce

Materiał źródłowy: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych.

PODSUMOWANIE

Uwzględniając przyszłościowy, docelowy układ sieci dróg ekspresowych i autostrad¹⁵ gmina Winnica odznaczać się będzie stosunkowo wysokim poziomem dostępności transportowej w ujęciu krajowym (zwłaszcza po realizacji obwodnicy aglomeracji warszawskiej, tzw. AOW - trasy A50/S50). Kluczowymi szlakami komunikacji drogowej (zewnętrznej) w gminie pozostanie droga wojewódzka nr 571, zapewniająca dojazd m.in. do Pułtusa, Nasielska oraz dalej w kierunku Nowego Dworu Mazowieckiego i Warszawy. Ponadto czas i komfort dojazdu do stolicy Polski w najbliższych latach ulegnie poprawie z uwagi na realizowaną obwodnicę miasta Pułtusa (dotyczy sytuacji, w których dojazd do stolicy odbywać się będzie za pośrednictwem DW 571 w kierunku Pułtusa).

¹⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych.

2.2.7. PLANY INWESTYCYJNE W ODNIESIENIU DO SIECI TRANSPORTOWEJ

Na terenie gminy Winnica, zgodnie z zapisami obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, planowana była przebudowa drogi wojewódzkiej nr 571 oraz budowa chodnika i zatok autobusowych w miejscowości Golądkowo. Jednocześnie podkreśla się, że ww. przedsięwzięcie zostało już zrealizowane.

W odniesieniu do dróg powiatowych i lokalnych w najbliższych latach planowane są następujące inwestycje¹⁶:

- przebudowa dróg powiatowych na terenie gminy wraz z budową chodników;
- przebudowa drogi w miejscowości Glinice-Domaniewo – Kamionna;
- przebudowa drogi w miejscowości Pawłowo;
- przebudowa drogi w miejscowości Poniaty – Cibory;
- przebudowa drogi w miejscowości Skoroszki;
- przebudowa drogi w miejscowości Skrarżyce – Golądkowo;
- przebudowa drogi w miejscowości Smogorzewo Pańskie;
- przebudowa drogi w miejscowości Błędostowo -Gatka.

W/w inwestycje należy traktować jako priorytetowe wg stanu na grudzień 2025 r. Nie wyklucza się modyfikacji listy inwestycyjnej, w tym poszerzenia jej zakresu. W dużym stopniu jest to uzależnione od możliwości finansowania inwestycji.

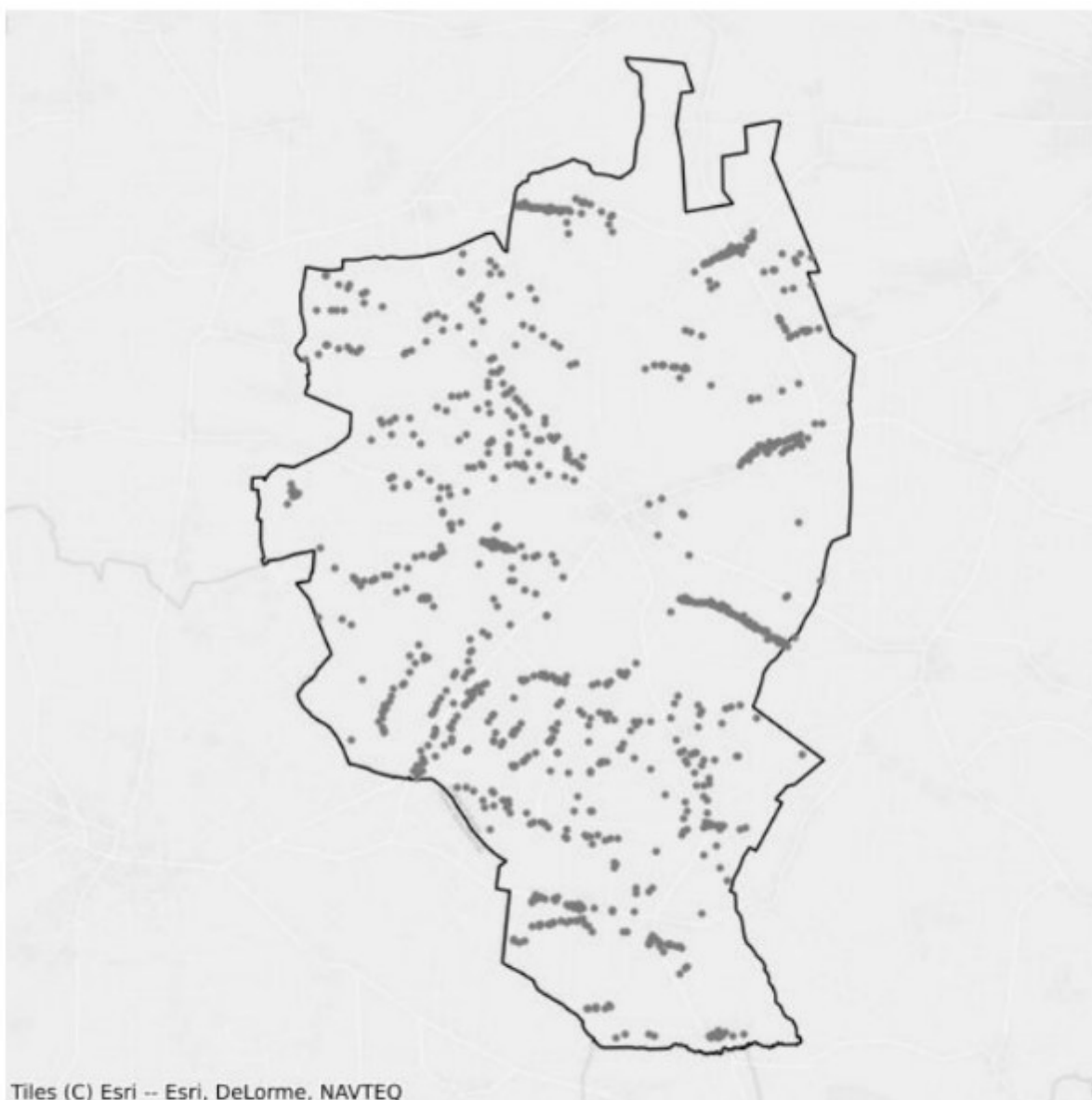
2.3. TELEKOMUNIKACJA I INTERNET

Na terenie gminy Winnica znajduje się sieć telekomunikacyjna (zarówno bezprzewodowa, jak i przewodowa). Sieć telekomunikacyjna składa się z łączy telekomunikacyjnych i radiowych. Znajduje się tu kilka stacji bazowych telefonii komórkowej (GSM). Zasięg działania mobilnych sieci komórkowych jest w większości stosunkowo dobry. Problemy z dostępnością sieci występują głównie na terenach niezagospodarowanych (lasy, łąki itp.) oraz lokalnie na terenach, gdzie występuje rozproszona zabudowa. Dostępność Internetu na terenie gminy zapewniają podmioty zewnętrzne (operatorzy sieci). Wybrane miejscowości mogą korzystać z tzw. Internetu stacjonarnego, a dostęp do technologii ruchomych sieci telekomunikacyjnych 4G (LTE) jest możliwy w większej części gminy, przy czym zróżnicowana jest jakość tego dostępu. Ponadto mieszkańcy niektórych miejscowości posiadają dostęp do sieci telekomunikacyjnej nowej generacji 5G.¹⁷

Przykład zasięgu jednej z sieci komercyjnych przedstawia poniższa rycina:

¹⁶ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

¹⁷ Materiał źródłowy: Materiały informacyjne publikowane na stronach internetowych poszczególnych operatorów sieci.

● Białe plamy

● W zasięgu poniżej 100 Mb/s

Ryc. 13 Mapa białych plam bez dostępu do sieci szybkiego Internetu

Materiał źródłowy: Polska w zasięgu stacjonarnego dostępu do Internetu, III kwartał 2025, województwo mazowieckie.

Obecnie realizowany jest projekt „Budowa sieci światłowodowej w części A powiatu pułtuskiego w celu likwidacji białych plam w dostępie do szerokopasmowego Internetu”, w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności, finansowanego ze środków z Unii Europejskiej.

Dzięki infrastrukturze światłowodowej mieszkańcy mogą korzystać z usług internetowych i telewizyjnych oferowanych przez ogólnopolskich i lokalnych dostawców. Infrastruktura zrealizowana została w technologii, która opiera się na kablach światłowodowych doprowadzanych bezpośrednio do domostw, gwarantujących szybkość i niezawodność usług cyfrowych. W przypadku miejscowości wiejskich sieć internetowa w dalszym ciągu dostępna jest za pośrednictwem kabli telefonicznych.

W przyszłości alternatywą dla sieci światłowodowej mogą okazać się inne technologie, zapewniające dostępność i właściwą jakość połączeń internetowych, jak np. satelitarny system telekomunikacyjny. System satelitarny mający docelowo składać się z ok. 12 000 satelitów umieszczonych na niskiej orbicie okołoziemskiej (na wysokościach: 340 km, 550 km oraz 1150 km nad Ziemią), aktualnie jest w fazie tworzenia. Jego ideą jest globalne zapewnienie dostępu do Internetu. Ponadto niewykluczone są, kolejne generacje ruchomych sieci telekomunikacyjnych (5G i więcej).

2.4. WNIOSKI

INFRASTRUKTURA DROGOWA

- Obecność układów komunikacyjnych poziomu regionalnego (droga wojewódzka nr 571).
- Stan techniczny niektórych odcinków dróg lokalnych i ponadlokalnych pozostaje niedostateczny, w związku z czym występuje niższy poziom bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

INFRASTRUKTURA KOLEJOWA

- Brak infrastruktury kolejowej obsługującej zarówno ruch pasażerski, jak również kolejowy.

INFRASTRUKTURA ROWEROWA

- W dalszym ciągu niedostatecznie rozwinięta infrastruktura rowerowa.

TRANSPORT ZBIOROWY

- Relatywnie niska dostępność komunikacji zbiorowej (brak dworca autobusowego, brak czynnego transportu kolejowego).

POŁOŻENIE WZGLĘDEM WIĘKSZYCH OŚRODKÓW MIEJSKICH

- Relatywnie niewielkie oddalenie od Warszawy (podróż transportem indywidualnym nieznacznie przekracza 1 godzinę).

DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA W UJĘCIU KRAJOWYM

- Przeciętna dostępność transportowa na poziomie ogólnokrajowym, z możliwością do dalszego rozwoju.

PLANY INWESTYCYJNE W ZAKRESIE SIECI TRANSPORTOWEJ

- Planowane inwestycje w infrastrukturę drogową stanowią potencjał dla poprawy jakości połączeń transportowych oraz wzmocnienia integracji komunikacyjnej z otoczeniem.

TELEKOMUNIKACJA I INTERNET

- Dominacja technologii radiowych przy wciąż relatywnie niewielkim udziale infrastruktury światłowodowej.
- Ograniczony zasięg sieci mobilnych na terenach słabo zagospodarowanych i o rozproszonej zabudowie.
- W dalszym ciągu wysoka liczba „białym plam NGA” (punktów adresowych położonych poza zasięgiem sieci szybkiego Internetu).

3. LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE

3.1. STAN LUDNOŚCI

3.1.1. LICZBA LUDNOŚCI I GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA

Gminę Winnica zamieszkuje ogółem ok. 4,0 tys. osób, co stanowi ok. 8,0% ludności powiatu pułtuskiego. Zdecydowanie największy odsetek zamieszkuje sołectwo Winnica oraz w dalszej kolejności miejscowości Gołądkowo, Błędostowo i Zbroszki.¹⁹

Tab. 7 Liczba ludności na terenie gminy w 2024 roku

SOŁECTWO	LICZBA MIESZKAŃCÓW W GMINIE	
	2024	
	OSOBY	UDZIAŁ %
Bielany	99	2,4
Błędostowo	273	6,6
Brodowo-Bąboły	68	1,6
Budy-Zbroszki	46	1,1
Domosław	190	4,6
Glinice-Domaniewo	103	2,5
Glinice Wielkie	58	1,4
Gnaty-Lewiski	94	2,3
Gnaty-Szczerbaki	93	2,2
Gnaty-Wieśniany	92	2,2
Gołądkowo	303	7,3
Górki-Bački	41	1,0
Górki Duże	35	0,8
Górki-Witowice	55	1,3
Kamionna	134	3,2
Łachoń	43	1,0
Mieszki-Kuligi	87	2,1
Mieszki-Leśniki	113	2,7
Nowe Bulkowo	42	1,0
Pawłowo	53	1,3
Poniaty-Cibory	39	0,9
Poniaty Wielkie	28	0,7
Powielin	86	2,1
Rębkowo	147	3,5
Skarżyce	77	1,8
Skorosze	143	3,4
Skoroszki	39	0,9
Skórznice	113	2,7
Smogorzewo Pańskie	72	1,7

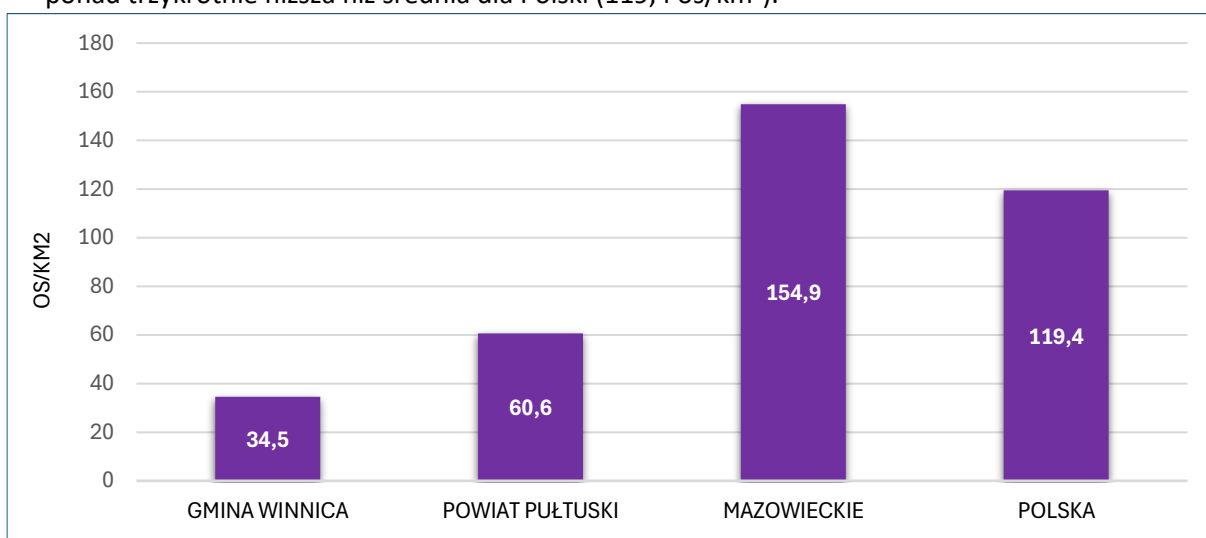
¹⁹ Materiał źródłowy: Dane Urzędu Gminy Winnica.

SOŁECTWO	LICZBA MIESZKAŃCÓW W GMINIE	
	2024	
	OSOBY	UDZIAŁ %
Smogorzewo Włościańskie	109	2,6
Stare Bulkowo	118	2,8
Winnica	837	20,1
Winniczka	97	2,3
Zbroszki	237	5,7

Materiał źródłowy: Dane Urzędu Gminy Winnica.

Gęstość zaludnienia gminy Winnica wynosi 34,5 os/km² i jest²⁰:

- znacznie niższa niż średnia dla powiatu pułtuskiego (60,6 os/km²),
- ponad czterokrotnie niższa niż średnia dla województwa mazowieckiego (154,9 os/km²),
- ponad trzykrotnie niższa niż średnia dla Polski (119,4 os/km²).

Ryc. 14 Gęstość zaludnienia gminy na tle powiatu, województwa i kraju

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

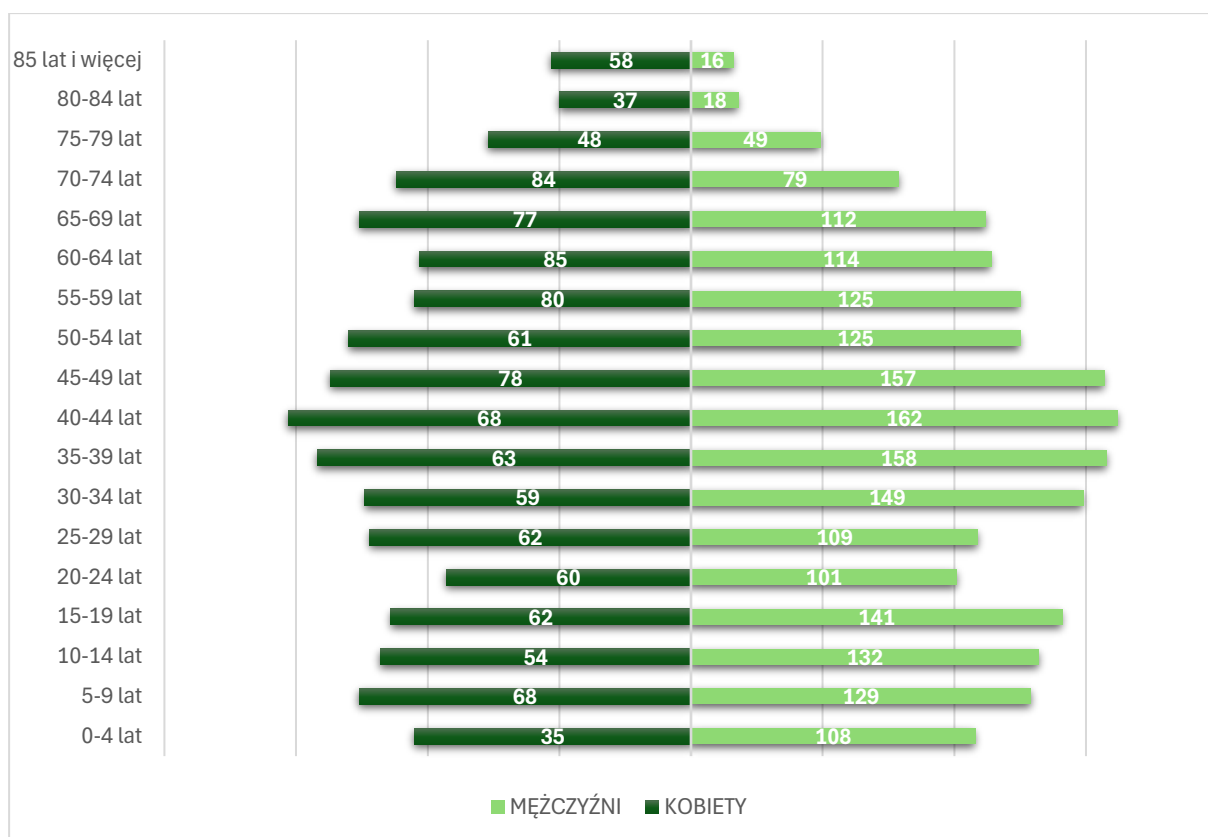
3.1.2. STRUKTURA PŁCI

W strukturze płci gminy Winnica odznacza się minimalna przewaga mężczyzn, których liczba wynosi 1 984, w stosunku do liczby 1 990 kobiet.

W związku z powyższym współczynnik feminizacji (tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) jest równy 100, co jest wartością niższą w stosunku do średniej dla całego powiatu pułtuskiego (102), województwa mazowieckiego (106) oraz kraju (109).²¹

²⁰ Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: gęstość zaludnienia, stan na 31.12.2024 r.

²¹ Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: współczynnik feminizacji, stan na 31.12.2024 r.

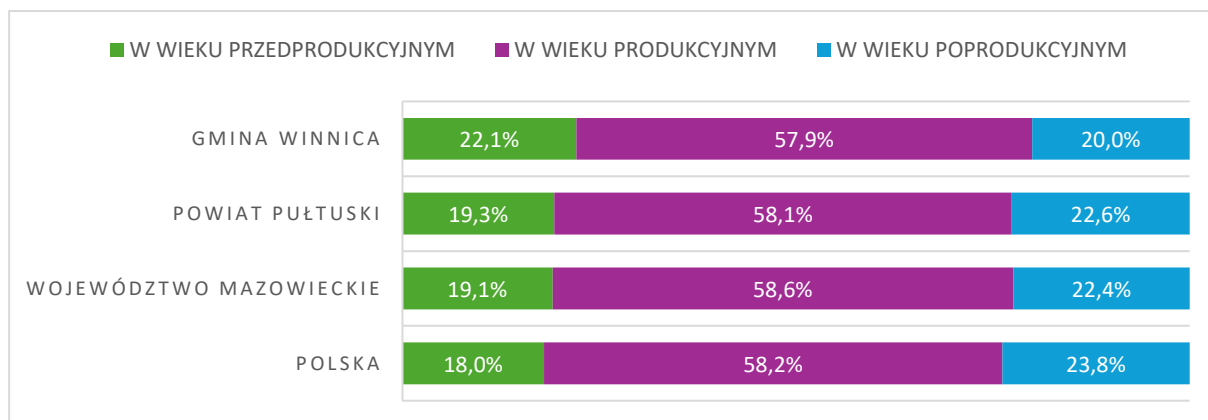

Ryc. 15 Piramida wieku i płci w gminie Winnica

Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: ludność wg grup wieku i płci, stan na 31.12.2024 r.

3.1.3. STRUKTURA WIEKOWA LUDNOŚCI

W podziale na ekonomiczne grupy wieku, w gminie Winnica dominuje ludność w wieku produkcyjnym, która stanowi 57,9% ogółu mieszkańców. Drugą grupę stanowi ludność w wieku przedprodukcyjnym, obejmująca 22,1%. Najmniej liczną grupę stanowi ludność w wieku poprodukcyjnym, której udział wynosi 20,0%. W porównaniu ze wskaźnikami dla Polski, województwa i powiatu, zaznacza się wyższy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym, a jednocześnie najniższy udział w wieku poprodukcyjnym.²²

Ryc. 16 Udział ekonomicznych grup wieku w gminie na tle powiatu, województwa i kraju

Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci, stan na 31.12.2024 r.

²² Materiał źródłowy: Dane GUS – stan ludności: ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci, stan na 31.12.2024 r.

3.2. PROCESY DEMOGRAFICZNE

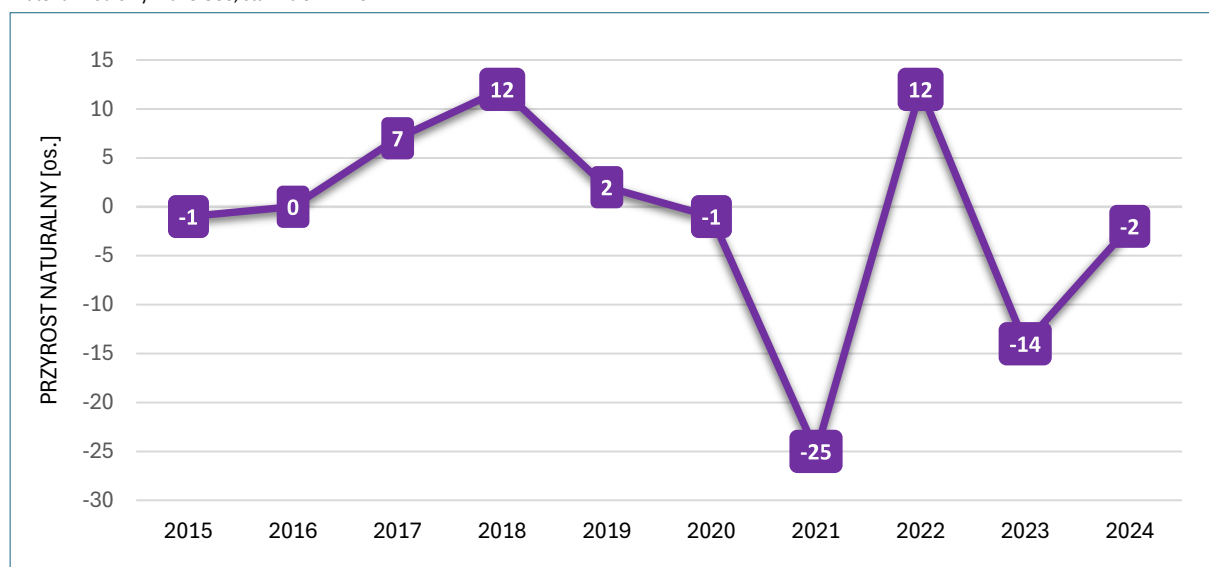
3.2.1. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat wskaźnik przyrostu naturalnego osiągał zróżnicowane wartości i wahał się od -25 os. w 2021 r. do +12 os. w 2018 i 2022 r. Średni przyrost naturalny na przestrzeni analizowanych lat wyniósł -1 os./rok, a zatem w analizowanym okresie liczba urodzeń i zgonów niemal się kompensowała i pozostawała poziomie zbliżonym do zera.

Tab. 8 Ruch naturalny ludności w gminie w latach 2015-2024

RUCH NATURALNY WEDŁUG PŁCI											
ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	ŚREDNIOROCZNIE W LATACH 2015-2024
URODZENIA ŻYWE [os.]											
Ogółem	47	48	59	51	46	60	36	56	32	32	46,7
Mężczyźni	24	25	30	25	25	31	17	26	19	18	24,0
Kobiety	23	23	29	26	21	29	19	30	13	14	22,7
ZGONY OGÓŁEM [os.]											
Ogółem	48	48	52	39	44	61	61	44	46	34	47,7
Mężczyźni	31	23	26	30	23	29	27	24	20	18	25,1
Kobiety	17	25	26	9	21	32	34	20	26	16	22,6
PRZYROST NATURALNY [os.]											
Ogółem	-1	0	7	12	2	-1	-25	12	-14	-2	-1,0
Mężczyźni	-7	2	4	-5	2	2	-10	2	-1	0	-1,1
Kobiety	6	-2	3	17	0	-3	-15	10	-13	-2	0,1

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Ryc. 17 Przyrost naturalny w gminie w latach 2015-2024

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

3.2.2. MIGRACJE

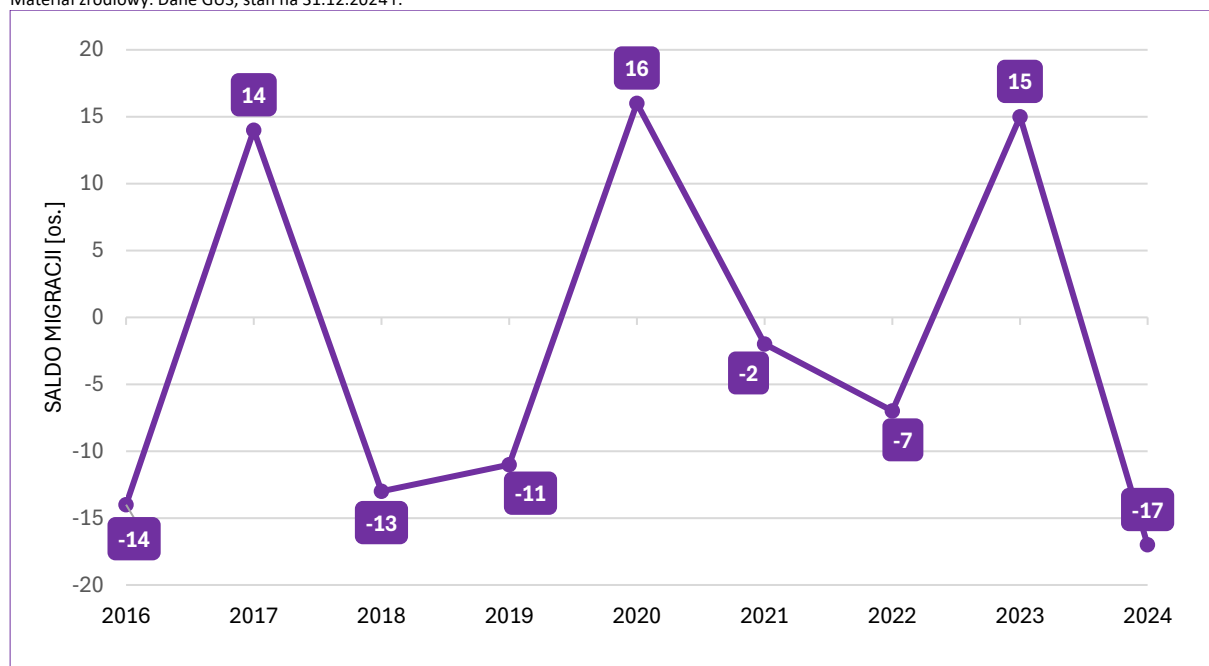
W gminie Winnica na przestrzeni ostatnich kilku lat obserwuje się zróżnicowany wskaźnik salda migracji. Największy napływ ludności zanotowano w 2024 roku, kiedy to zameldowało się o 17 osób więcej osób niż wymeldowało. Najmniej korzystnie sytuacja kształtowała się w 2016 r., wówczas saldo migracji wynosiło -14 os.

Średnie saldo migracji w analizowanych latach wyniosło -2,1 os./rok²³, natomiast łącznie w analizowanych latach 2016-2024²⁴ dokonano 363 zameldowań i 382 wymeldowania, a zatem saldo migracji wyniosło łącznie -19 os.

Tab. 9 Migracje w gminie w latach 2016-2024

MIGRACJE WEDŁUG KIERUNKÓW										
ROK	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	ŚREDNIOROCZNIE W LATACH 2015-2024
ZAMELDOWANIA										
Ogółem	35	61	32	47	51	37	40	36	24	40,3
Z miast	24	24	10	24	29	16	22	13	14	19,6
Ze wsi	12	10	5	12	16	4	13	8	7	20,1
WYMELDOWANIA										
Ogółem	49	47	45	58	35	39	47	21	41	42,4
Do miast	30	25	24	42	24	18	27	9	16	23,9
Na wieś	19	22	21	16	11	21	20	12	25	18,6
SALDO MIGRACJI										
Ogółem	-14	14	-13	-11	16	-2	-7	15	17	-2,1

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Ryc. 18 Saldo migracji w gminie w latach 2016-2024

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

²³ Materiał źródłowy: Dane GUS – migracje wewnętrzne i zagraniczne: migracje na pobyt stały gminne wg płci migrantów i kierunku (miasto, wieś), stan na 31.12.2024 r.

Szansą zahamowania ujemnego salda migracji może być podjęcie działań mających na celu zwiększenie atrakcyjności gminy Winnica jako miejsca do zamieszkania poprzez m.in. polepszenie warunków życia i promocję gminy jako miejsca atrakcyjnego osiedleńczo, a także stymulowanie rozwoju lokalnego rynku pracy.

3.2.3. RUCH RZECZYWISTY LUDNOŚCI

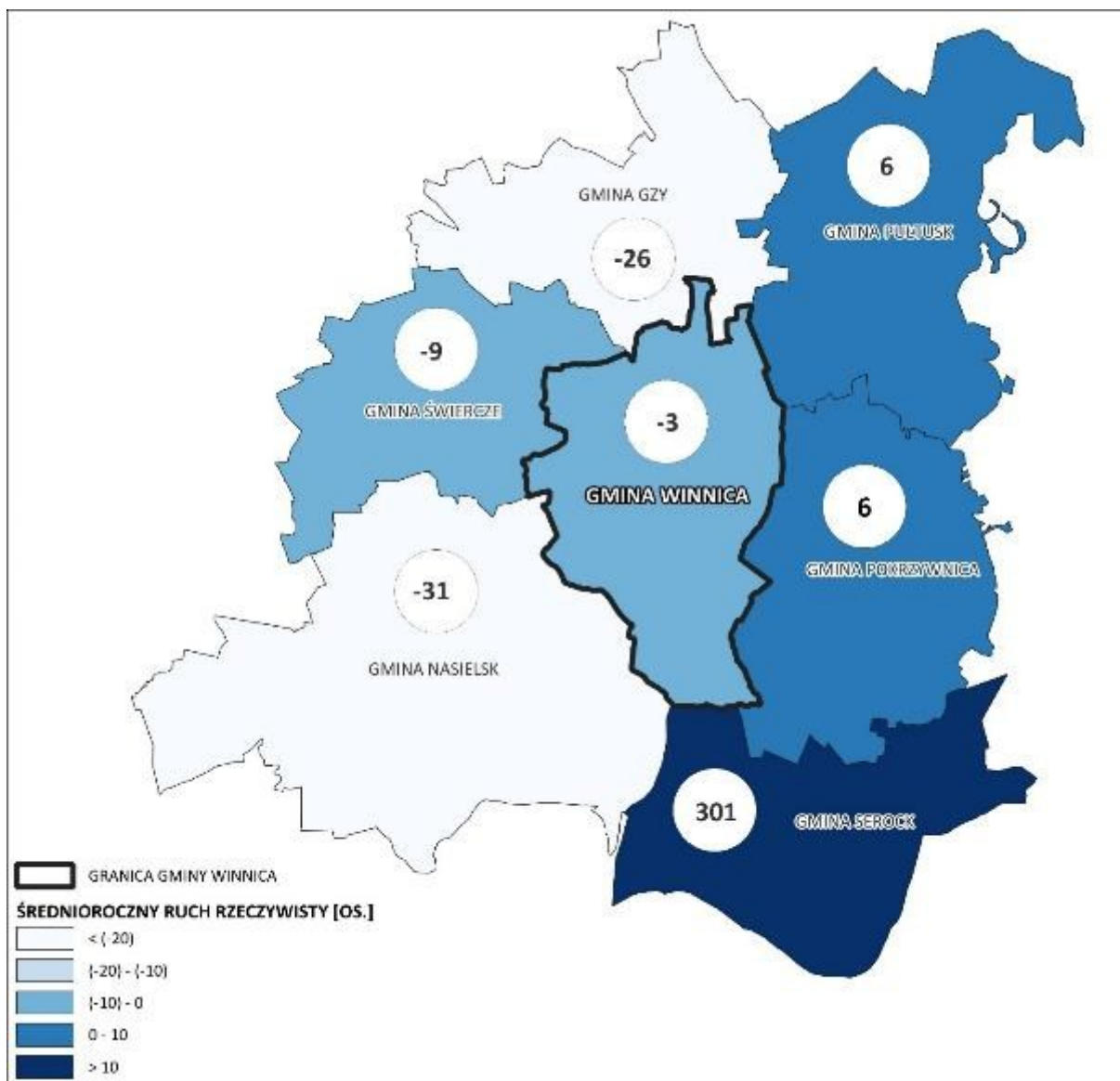
Przyrost rzeczywisty to zestawienie przyrost naturalnego z saldem migracji, za pomocą którego można zobrazować rzeczywiste zmiany liczby ludności na terenie badanej jednostki. Z analizy współczynnika przyrostu rzeczywistego gminy Winnica i gmin sąsiednich, dokonanej dla okresu 2016-2024 wynika, że wzrost liczby mieszkańców nastąpił w gminach w gminach Serock, Pokrzywnica i Pułtusk. W pozostałych jednostkach terytorialnych liczba ludności spadła lub utrzymywała się na zbliżonym poziomie.

Tab. 10 Wskaźnik przyrostu rzeczywistego w gminie Winnica oraz gminach sąsiednich w latach 2016-2024

ROK	PRZYROST RZECZYWISTY									ŚREDNIOROCZNIE W LATACH 2015-2024
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
WINNICA	-14	21	-1	-9	15	-27	5	1	-19	-3
GZY	-21	-6	-19	-49	-31	-28	-31	-41	-38	-26
NASIELSK	29	22	6	29	-22	-121	-74	-65	-112	-31
SEROCK	214	217	234	430	257	401	362	445	453	301
POKRZYWNICA	0	14	20	33	-3	-5	0	-19	22	6
ŚWIERCZE	-28	-21	-9	2	37	-43	-6	0	-23	-9
PUŁTUSK	135	128	41	71	-36	-65	-38	-82	-94	6

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Spadek liczby ludności w gminie Winnica w analizowanych latach średnio wyniósł -3 os., co w porównaniu do gmin ościennych było wynikiem przeciętnym. W niniejszym zestawieniu zdecydowanie dominuje gmina Serock, gdzie liczba ludności wzrastała średniorocznie o 301 os. Najniższy wskaźnik zanotowano natomiast w gminie Nasielsk, w której liczba ludności spadała średnio o 31 os.

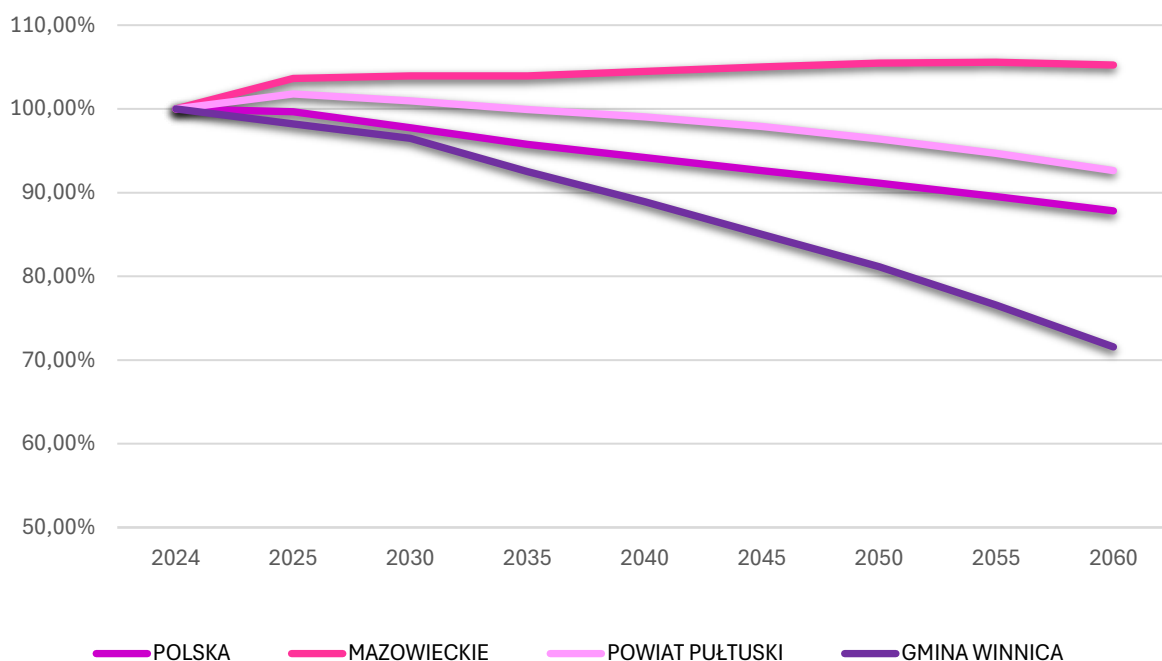

Ryc. 19 Ruch rzeczywisty w gminie Winnica i w gminach sąsiednich w latach 2016-2024

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.3. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Zachodzące aktualnie w Polsce i Unii Europejskiej procesy ludnościowe określane są mianem „drugiego przejścia demograficznego” i charakteryzują się m.in. spadkiem liczby urodzeń i zgonów, przesuwaniem średniego wieku rodzenia i tworzenia związków, wzrostem liczby rozwodów oraz niską płodnością. W najbliższych kilkudziesięciu latach przewiduje się dalszy, stopniowy ubytek liczby ludności w Polsce oraz znaczące zmiany struktury wiekowej. Prognozę w tendencji zmian liczby ludności do 2060 r., w stosunku do 2024 r. (2024=100%) dla kraju, województwa mazowieckiego, powiatu pułtuskiego oraz gminy Winnica zaprezentowano na poniższym wykresie.

Ryc. 20 Prognoza tendencji zmian liczby ludności do 2060 r., w stosunku do 2024 r. (2024=100%) dla Polski, województwa mazowieckiego, powiatu pułtuskiego i gminy Winnica

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W perspektywie 2060 r. szacuje się następujące prognozy demograficzne²⁵:

- ubytek ludności w Polsce może wynosić ok. 12,2%;
- na terenie województwa mazowieckiego spodziewany jest wzrost liczby ludności o ok. 5,2%;
- na terenie powiatu pułtuskiego spodziewany jest ubytek ludności na poziomie ok. 7,4%;
- na terenie gminy Winnica spodziewany jest spadek liczby ludności o ok. 28,4%.

W związku z czym przewiduje się, że ubytek ludności w gminie Winnica będzie wyraźnie wyższy niż wskaźniki prognoz demograficznych dla kraju, województwa i powiatu.

Przewidywanie zmian w liczbie ludności zawsze obarczone jest dużą niepewnością i zależne jest od postępujących procesów globalizacyjnych oraz stale zmieniających się postaw światopoglądowych ludności. Szacowanie zaludnienia nabiera szczególnej trudności w kontekście wydarzeń w naszej części Europy (konfliktu militarnego w Ukrainie). Sytuacja z jaką mamy do czynienia od lutego 2022 r. pokazuje, jak dynamiczne mogą być zmiany zachodzące w Polsce i na świecie, w tym zmiany demograficzne. W związku z powyższym, celem strategicznego rozwoju gminy Winnica powinno być przede wszystkim zapewnienie warunków w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym do podnoszenia atrakcyjności gminy jako miejsca do życia i prowadzenia aktywności gospodarczej, co powinno przełożyć się na sukcesywny wzrost liczby ludności.

²⁵ Materiał źródłowy: Główny Urząd Statystyczny: Prognoza ludności dla gmin, powiatów i województw na lata 2023 – 2060.

3.4. WNIOSKI

STAN LUDNOŚCI

- Stosunkowo korzystna struktura demograficzna. Wyższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym na tle powiatu, województwa i kraju, a jednocześnie niższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym.
- Zbliżona liczebność kobiet i mężczyzn w ogólnej populacji gminy.
- Niska gęstość zaludnienia, sprzyjająca pobytowi ludzi.

PROCESY DEMOGRAFICZNE

- Postępujący proces starzenia się społeczeństwa.
- Utrzymująca się liczba ludności na przestrzeni ostatniej dekady.
- Napływ i odpływ ludności pozostają w przybliżonej równowadze.
- Przyrost naturalny utrzymuje się na stabilnym poziomie.

PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

- Niekorzystne prognozy demograficzne wskazujące na dalszy spadek liczby ludności oraz pogłębianie się procesów starzenia się społeczeństwa.

4. ROLNICTWO, GOSPODARKA I RYNEK PRACY

4.1. ROLNICTWO

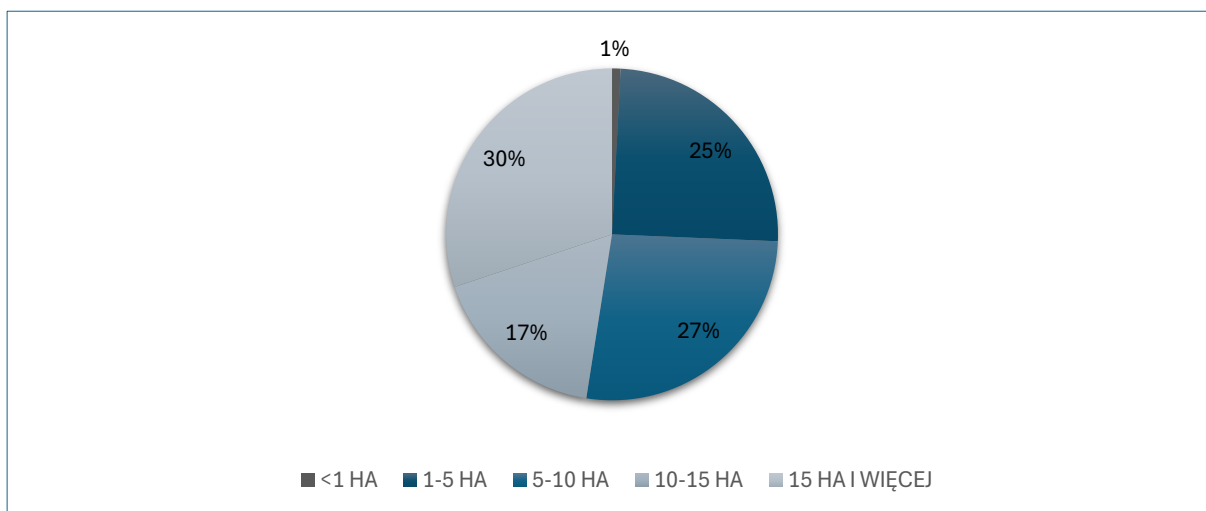
Rolnictwo stanowi jedno z głównych aktywności i źródeł utrzymania lokalnej społeczności. Przestrzenie rolnicze przeważają w strukturze użytkowania terenu gminy Winnica, stanowiąc ok. 78,7% jej całkowitej powierzchni tj. ok. 9,1 tys. ha, z czego: grunty orne obejmują ok. 7,4 tys. ha, pastwiska ok. 1,3 tys. ha, łąki trwałe ok. 310 ha.²⁶

Głównym kierunkiem produkcji rolnej w gminie Winnica jest uprawa zbóż (przenżyto, pszenica, żyto, owies, rzepak). W produkcji zwierzęcej dominuje natomiast chów lub hodowla bydła, drobiu kurzego oraz trzody chlewnej.

Gmina Winnica odznacza się stosunkowo dobrym wskaźnikiem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej na tle średniej wojewódzkiej. Zaznacza się jednocześnie, że warunki agroekologiczne są tutaj dość mocno zróżnicowane.²⁷

Na podstawie danych PSR 2020 w gminie Winnica znajdowało się 604 gospodarstw rolnych, z czego niemal wszystkie są gospodarstwami indywidualnymi. Łączna powierzchnia gospodarstw rolnych w gminie wynosi ok. 9,4 tys. ha. W gospodarstwach rolnych pracuje 1 237 osób, w tym 701 mężczyzn i 536 kobiet. Ponadto na terenie gminy 548 gospodarstw prowadzi sprzedaż własnych produktów rolnych (ok. 90,7%).

Struktura gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych wskazuje, iż największy udział miały gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej oraz w dalszej kolejności 5-10 ha, natomiast znikoma była liczba gospodarstw o powierzchni do 1 ha.²⁸

Ryc. 21 Udział gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020 – dane wg siedziby gospodarstwa.

Na przestrzeni lat 2010-2020 nie zaobserwowano spadku znaczenia rolnictwa jako wiodącego sektora gospodarki na terenie gminy Winnica. Wprost przeciwnie, zanotowano wzrost jego znaczenia w niektórych obszarach. W ciągu analizowanych lat wzrosła liczba gospodarstw rolnych o 17 sztuk, a także zanotowano wzrost powierzchni gospodarstw rolnych o ponad 500 ha. Ponadto zwiększyła się powierzchnia zasiewów o ponad 700 ha. Różnice zauważalne są również w pogłowie zwierząt gospodarskich.

²⁶ Materiał źródłowy: Raport o stanie Gminy Winnica za 2024 r.

²⁷ Materiał źródłowy: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Winnica, 2022.

²⁸ Materiał źródłowy: Powszechny Spis Rolny 2020 – dane wg siedziby gospodarstwa.

Szczegółowe wartości dotyczące gospodarki rolnej przedstawiono w poniższej tabeli.

Tab. 11 Gospodarka rolna na terenie gminy - porównanie 2020 r. z 2010 r.

WARTOŚĆ		MIARA	2010	2020
GOSPODARSTWA ROLNE		szt.	587	604
GOSPODARSTWA DOMOWE	Z DOCHODEM Z DZIAŁNOŚCI ROLNICZEJ	szt.	577	603
	Z DOCHODEM Z POZAROLNICZEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ	szt.	35	78
POWIERZCHNIA GOSPODARSTW ROLNYCH WG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH		ha	8 811,97	9 391,26
GOSPODARSTWA ROLNE WG GRUP OBSZAROWYCH UŻYTKÓW ROLNYCH	<1 ha	szt.	12	5
	1 - 5 HA	szt.	105	150
	5 - 10 HA	szt.	161	162
	10 -15 HA	szt.	118	105
	15 HA I WIĘCEJ	szt.	191	182
POGŁOWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH	BYDŁO OGÓŁEM	szt.	5 397	5 673
	TRZODA CHLEWNA OGÓŁEM	szt.	8 661	1 436
	DRÓB OGÓŁEM	szt.	10 348	6 817
POWIERZCHNIA ZASIEWÓW UPRAW		ha	6 140,48	6 869,66
GOSPODARSTWA STOSUJĄCE NAWOŻENIE	AZOTOWE, FOSFOROWE, POTASOWE	szt.	514	515
	WAPNIOWE	szt.	186	161
CIĄGNIKI W GOSPODARSTWACH ROLNYCH		szt.	760	858
ŚREDNIA WIELKOŚĆ GOSPODARSTWA ROLNEGO	GRUNTY OGÓŁEM	ha	15,01	15,55
	UŻYTKI ROLNE OGÓŁEM	ha	13,09	13,72

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2020, 2010 – dane wg siedziby gospodarstwa.

4.2. PODMIOTY GOSPODARCZE

4.2.1. LICZEBNOŚĆ

Za podmiot gospodarczy uznaje się podmiot prowadzący działalność gospodarczą opartą na tzw. wpisie do ewidencji działalności gospodarczej, czyli zgłoszeniu rodzaju prowadzonej działalności, miejsca jej prowadzenia i danych osoby prowadzącej w urzędzie gminy. Może nim być osoba fizyczna, osoba prawna, a także jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, utworzona zgodnie z przepisami prawa, jeżeli jej przedmiot działania obejmuje prowadzenie działalności gospodarczej.

Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia wzrosła liczba podmiotów gospodarczych w gminie Winnica. W 2015 roku funkcjonowało 258 podmiotów, w 2024 ich liczba wyniosła 373. Wyraźnie przeważają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (290 w 2024 r., tj. ok. 78% wszystkich podmiotów gospodarczych w gminie).

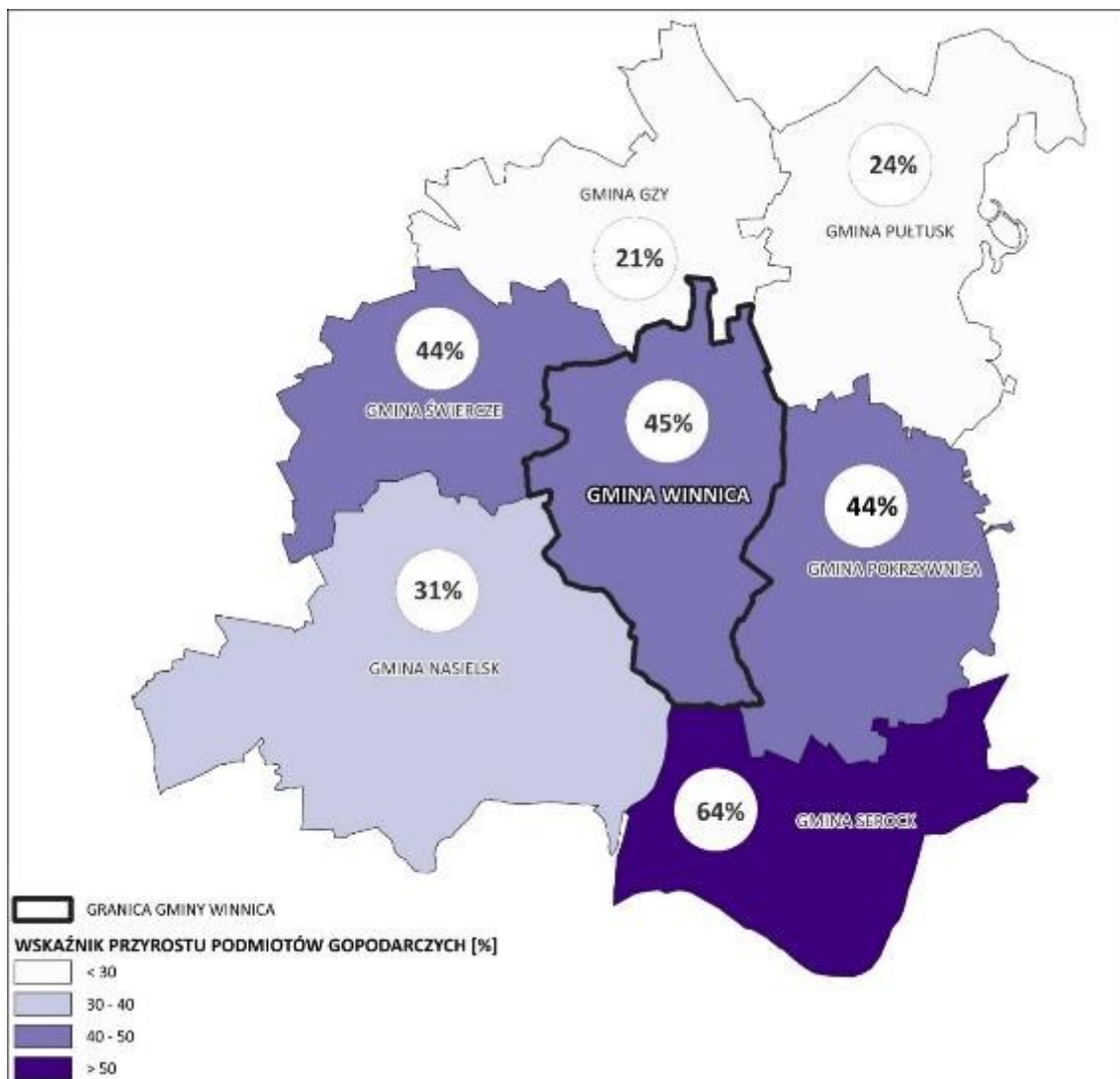
Tab. 12 Podmioty gospodarcze zarejestrowane na terenie gminy w latach 2015-2024

ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Sektor publiczny	18	18	18	18	17	18	18	18	18	18
Sektor prywatny	239	250	255	263	277	280	290	311	325	352
w tym: osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	201	201	205	214	222	228	243	263	274	290
Ogółem podmioty gospodarcze	258	270	275	283	297	300	309	331	345	373

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Analizując wzrost liczby podmiotów gospodarczych w gminach sąsiednich (zestawienie roku 2015 z rokiem 2024) można zauważyć, że gmina Winnica odznaczała się drugim najwyższym wzrostem poziomu przedsiębiorczości (45%). W zestawieniu tym wyraźnie przoduje gmina Serock, w której odnotowano wzrost liczby podmiotów gospodarczych o 64%, natomiast najmniej korzystnie sytuacja kształtuje się w gm. Gzy (wzrost o 21%).

Należy przy tym mieć na względzie, że analizowane zjawisko dotyczy nie tyle samego poziomu przedsiębiorczości w gminach, co jego wzrostu na przestrzeni lat, którego wielkość jest wprost zależna od sytuacji wyjściowej roku bazowego.

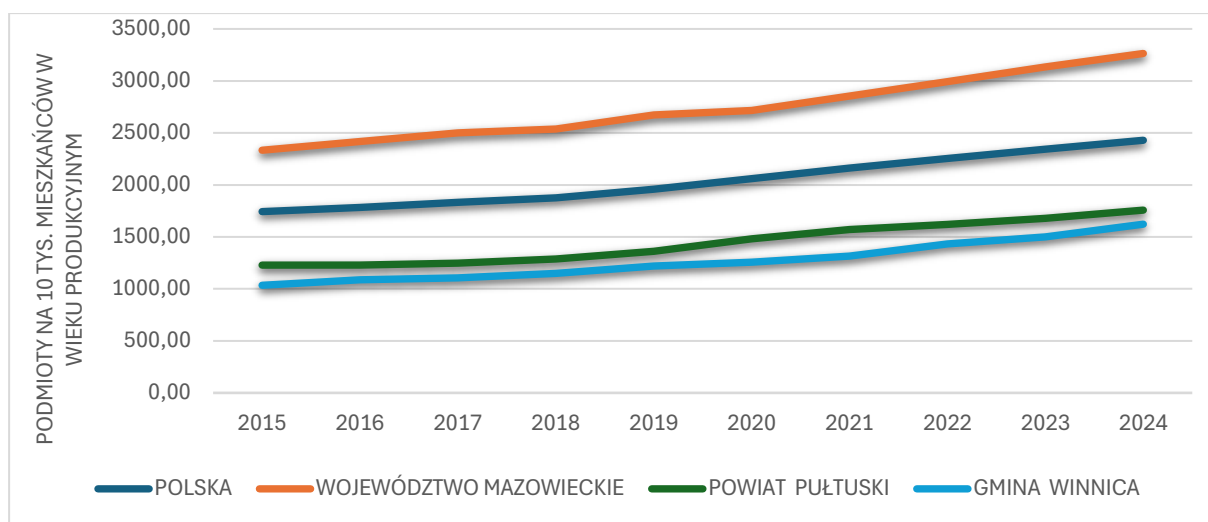

Ryc. 22 Procentowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Winnica i w gminach sąsiednich w latach 2015-2024

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Bazując na wartościach wskaźnikowych (przeliczając liczbę podmiotów gospodarczych na 10 tys. osób w wieku produkcyjnym), można dokonać analizy porównawczej zjawiska z jednostkami administracyjnymi poszczególnych poziomów terytorialnych. Dane za 2024 r. wskazują, że na terenie gminy Winnica funkcjonuje 1 622,4 podmiotów gospodarczych w przeliczeniu 10 tys. os. w wieku produkcyjnym, podczas gdy średnio w:

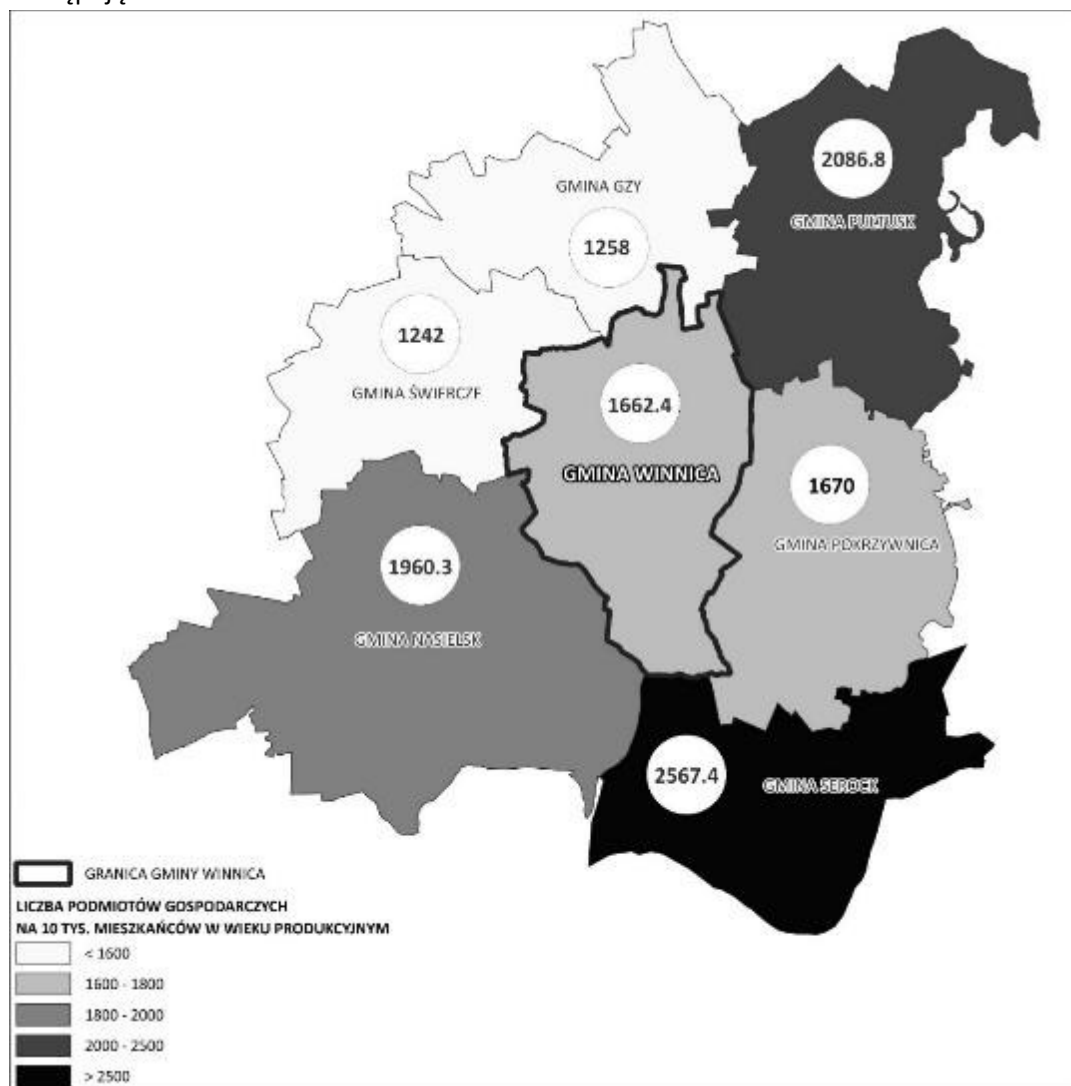
- kraju jest to 2 429,3 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym;
- województwie mazowieckim jest to 3 264,2 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym;
- powiecie pułtuskim jest to 1 757,5 podmiotów/10 tys. os. w wieku produkcyjnym.

Ryc. 23 Podmioty gospodarcze w przeliczeniu 10 tys. osób w wieku produkcyjnym w gminie na tle powiatu, województwa i kraju w latach 2015-2024

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

W odniesieniu do gmin ościennych (dane za 2024 r.) poziom wskaźnika kształtował się następująco:

Ryc. 24 Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. os. w wieku produkcyjnym w gminie Winnica i w gminach sąsiednich w 2024 r.

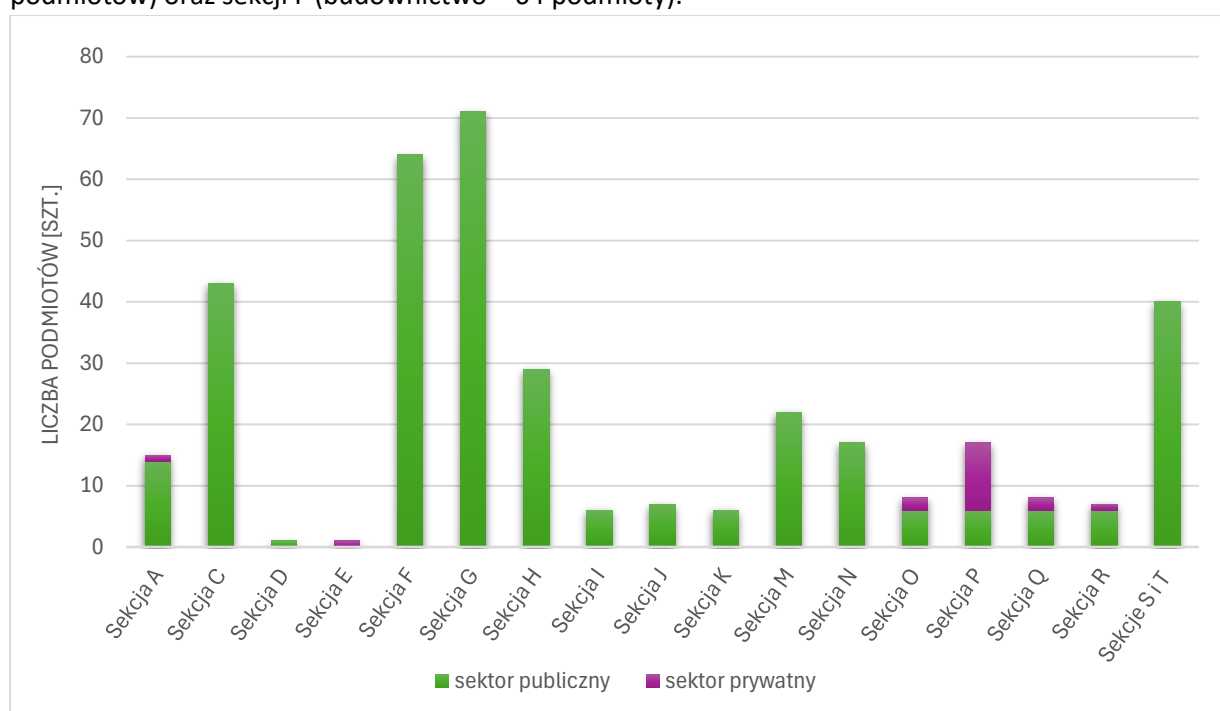
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując liczbę podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym, można zauważyć, że gmina Winnica osiąga relatywnie niski wynik w porównaniu do sąsiednich gmin. W niniejszym zestawieniu zdecydowanie przoduje gmina Serock, natomiast najmniej korzystnie sytuacja kształtuje się w gminie Świercze.

4.2.2. RODZAJ

W sektorze publicznym zarejestrowanych jest łącznie 18 podmiotów gospodarczych, które dotyczą sektora: edukacji (11), opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (2), administracji publicznej i obrony narodowej, obowiązkowych zabezpieczeń społecznych (2), rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (1), dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją (1) oraz działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją (1).

Sektor prywatny charakteryzuje się natomiast wysoką liczbą podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – 71 podmiotów) oraz sekcji F (budownictwo – 64 podmioty).²⁹

Ryc. 25 Podmioty gospodarcze wg sekcji działów PKD 2007 zarejestrowane na terenie gminy Winnica w 2024 roku

Objaśnienia:

Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe

Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją

Sekcja F – Budownictwo

Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa

Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi

Sekcja J – Informacja i komunikacja

Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa

Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne

Sekcja P – Edukacja

Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją

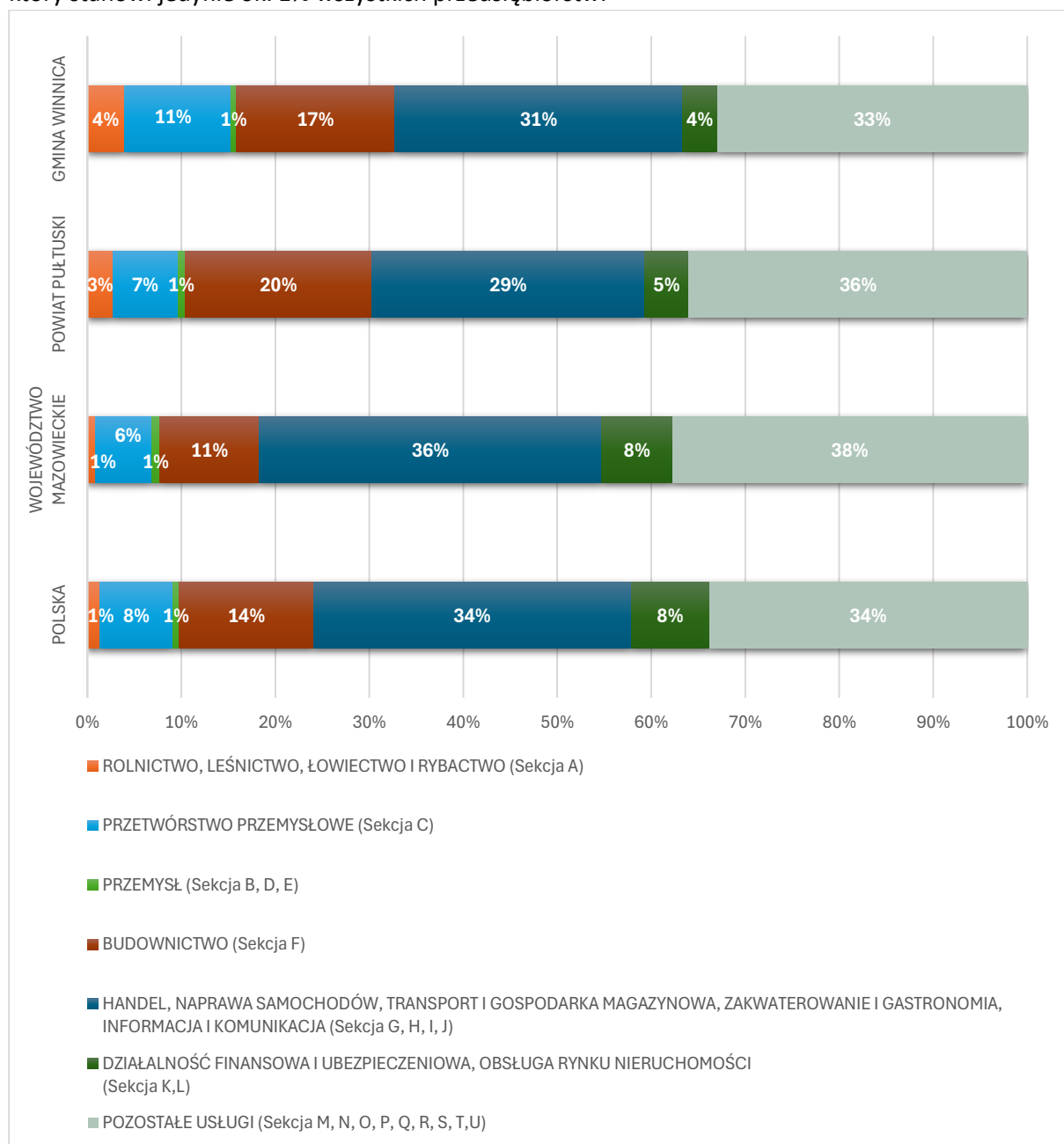
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa

Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

²⁹ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Gmina Winnica na tle kraju, województwa mazowieckiego i powiatu pułtuskiego charakteryzuje się wyższym odsetkiem osób prowadzących działalność w sektorze rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (ok. 4%) oraz w przetwórstwie przemysłowym (ok. 11%). Najmniejszy odsetek podmiotów gospodarczych na terenie gminy, a także w kraju, województwie i powiecie, przypada w przemyśle, który stanowi jedynie ok. 1% wszystkich przedsiębiorstw.

Ryc. 26 Struktura podmiotów gospodarczych wg. sekcji PKD 2007 w 2024 r. w podziale na dane dla gminy, powiatu, województwa i kraju

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Do najważniejszych przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie gminy Winnica zalicza się: Zakład Mleczarski Winnica Sp. z o.o., przetwórstwo owoców i warzyw, podmiot zajmujący się sprzedażą ciągników rolniczych, firmy handlowo-usługowe oraz inne zakłady remontowo-budowlane.³⁰

³⁰ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

4.2.3. WIELKOŚĆ

Spośród funkcjonujących 373 podmiotów gospodarczych, aż 360 stanowiły podmioty zatrudniające 0-9 os., 11 podmiotów zatrudniających 10-49 os. i 2 podmioty zatrudniające 50-249 os.

W związku z powyższym na terenie gminy znajdują się zakłady z rodzaju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Dominują podmioty mające charakter mikroprzedsiębiorstw, zaś udział małych i średnich przedsiębiorstw jest znikomy. Nie występują tutaj duże przedsiębiorstwa (dane za 2024 r.).³¹

4.3. RYNEK PRACY

4.3.1. PRACUJĄCY

W 2024 roku liczba pracujących na terenie gminy Winnica wynosiła średnio w miesiącu 1 779 os., z czego większość (ok. 55%) pracujących stanowili mężczyźni. Największy udział pracujących przypadł na maj (1 792 os. pracujących), natomiast najniższy na luty (1 761 os. pracujących).

Tab. 13 Struktura osób pracujących wg miesięcy na terenie gminy w 2024 r.

MIESIĄC/ROK	2024	
	mężczyźni	kobiety
styczeń	983	783
luty	974	787
marzec	974	792
kwiecień	990	793
maj	996	796
czerwiec	988	801
lipiec	986	793
sierpień	982	796
wrzesień	978	803
październik	972	803
listopad	978	806
grudzień	979	811
ŚREDNIA OGÓŁEM	1 779	

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

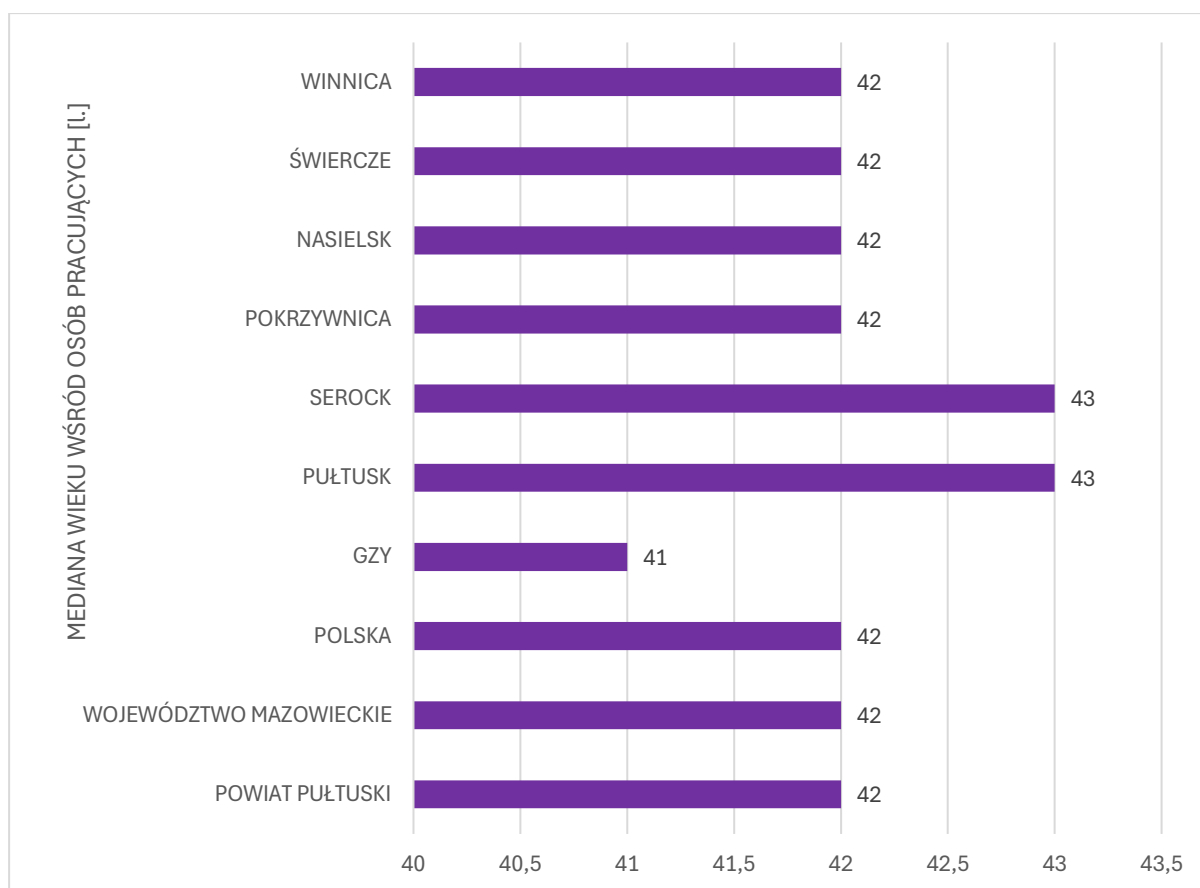
W 2024 r. odsetek liczby pracujących w stosunku do osób w wieku produkcyjnym w gminie Winnica wynosi 77,4%. Mediana wieku wśród osób pracujących na terenie gminy Winnica wynosi 42 lata, co jest wskaźnikiem zbliżonym w stosunku do większości gmin ościennych oraz średniej dla powiatu, województwa i kraju. Najniższa mediana wieku występuje w gm. Gzy (41 lat), natomiast najwyższa w gminie Serock i Pułtusk (43 lata).

³¹ Mikroprzedsiębiorstwa – zatrudniają do 9 pracowników, osiągają roczny obrót nieprzekraczający 2 milionów euro lub sumy aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie przekroczyły równowartości tej kwoty;

- Małe przedsiębiorstwa – zatrudniają od 10 do 49 pracowników, a roczny obrót lub sumy aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie przekraczają równowartości 10 milionów euro;

Średnie przedsiębiorstwa – zatrudniają od 50 do 249 pracowników, natomiast roczne obroty nie przekraczają równowartości 50 milionów euro, sumy aktywów bilansu na koniec jednego z dwóch ostatnich lat obrotowych nie mogą przekroczyć równowartości 43 milionów euro;

Duże przedsiębiorstwa – pozostałe przedsiębiorstwa, które przekraczają limity dla wyżej wymienionych firm.

Ryc. 27 Mediana wieku wśród osób pracujących w podziale na dane dla gminy, gmin ościennych, powiatu, województwa i kraju

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

4.3.2. BEZROBOCIE

W 2024 r. udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie gminy Winnica wynosi 7,0%, przy czym bezrobocie wśród mężczyzn i kobiet również wynosi 7,0%. Reasumując, zarejestrowanych bezrobotnych ogółem było 161 os., z czego 88 os. stanowili mężczyźni, wobec 73 kobiet.

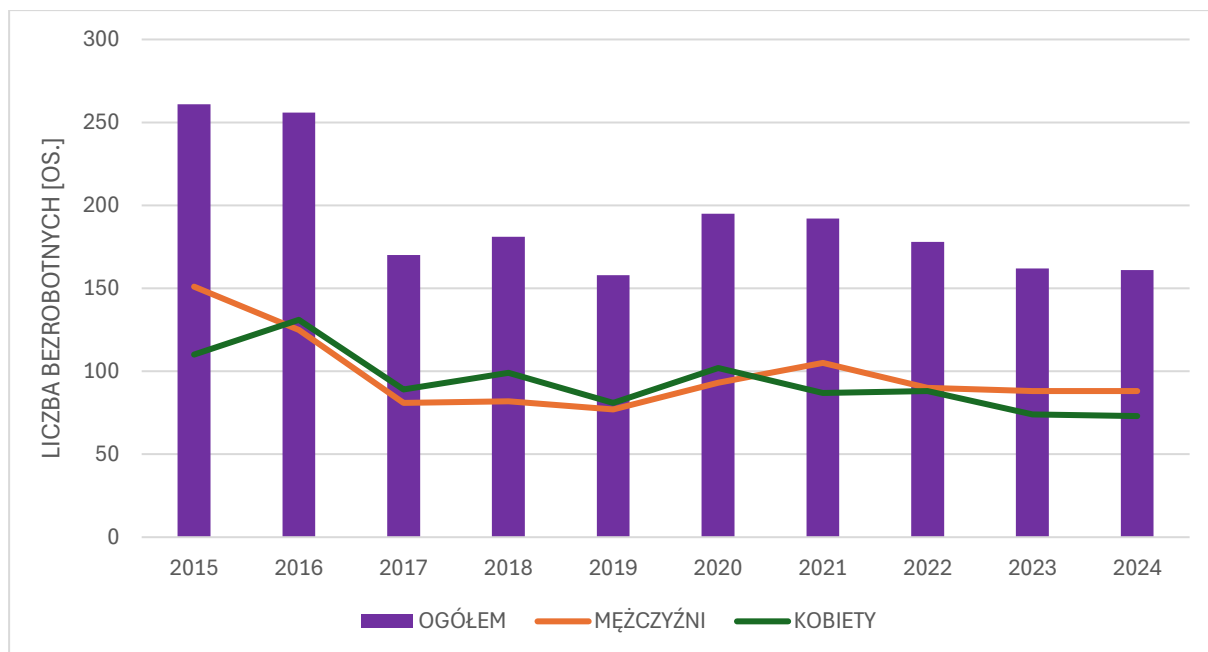
Tab. 14 Liczba bezrobotnych na terenie gminy w latach 2015-2024

PŁEĆ/ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Mężczyźni	151	125	81	82	77	93	105	90	88	88
Kobiety	110	131	89	99	81	102	87	88	74	73
Ogółem	261	256	170	181	158	195	192	178	162	161

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia obserwuje się wyraźny spadek bezrobocia w gminie Winnica. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych spadła o ok. 38% w okresie 2015-2024 (o 100 os.). W strukturze zarejestrowanych bezrobotnych dominują mężczyźni, średnio 55% w stosunku do 45% kobiet. Najwyższą liczbę bezrobotnych zarejestrowano w 2015 r. – 261 os., zaś najniższą w 2024 r. – 161 os.³²

³²Materiał źródłowy: Dane GUS – rynek pracy: bezrobocie rejestrowane: bezrobotni zarejestrowani wg płci w gminach oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci, stan na 31.12.2024 r.

Ryc. 28 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie w latach 2015-2024

Material źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

4.4. TERENY INWESTYCYJNE

W granicach gminy Winnica znajdują się następujące tereny inwestycyjne w dyspozycji samorządu³³:

- Domosław – dz. nr 76/13 – sieć wodociągowa (działka pod zabudowę jednorodzinną);
- Bielany dz. nr 91 pod budowę stacji uzdatniania wody, bez mediów;
- Winnica, dz. nr 125/2 z możliwością uzbrojenia terenu.

³³ Material źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

4.5. WNIOSKI

ROLNICTWO

- Stosunkowo niewielkie rozdrobnienie gospodarstw rolnych z zauważalnym udziałem gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha sprzyjających utrzymaniu potencjału produkcyjnego.
- Stosunkowo korzystne warunki rozwoju gospodarki rolnej, zwłaszcza roślinnej (relatywnie wysoki udział gleb o wysokich wartościach agroekologicznych).

PODMIOTY GOSPODARCZE

- Brak dużych przedsiębiorstw i zakładów pracy.
- Wysoki poziom wzrostu podmiotów gospodarczych na przestrzeni ostatnich lat w stosunku do większości gmin ościennych.
- Niski w stosunku do większości gmin ościennych wskaźnik podmiotów gospodarczych na 10 tys. osób w wieku produkcyjnym.

RYNEK PRACY

- Spadający poziom bezrobocia, przy jednoczesnym wzroście aktywności gospodarczej.
- Porównywalna w porównaniu do średniej dla powiatu, województwa i kraju mediana wieku osób pracujących.

TERENY INWESTYCYJNE

- Niewielka liczba terenów inwestycyjnych w dyspozycji samorządu.

5. ŚRODOWISKO I INFRASTRUKTURA

5.1. POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE

Pod względem fizycznogeograficznym obszar gminy Winnica w całości położony jest w obrębie mezoregionu Wysoczyzna Ciechanowska (318.64).

Mezoregion Wysoczyzna Ciechanowska rozciąga się na powierzchni około 2 570 km² i występuje w postaci falistej równiny często urozmaiconej ostańcami wzgórz morenowych i kemów osiagających wysokości do 157 m, porożcinana dolinami dopływów Narwi i Wkry. Region ma charakter wybitnie rolniczy.³⁴

5.2. UWARUNKOWANIA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWE

5.2.1. WARUNKI KLIMATYCZNE

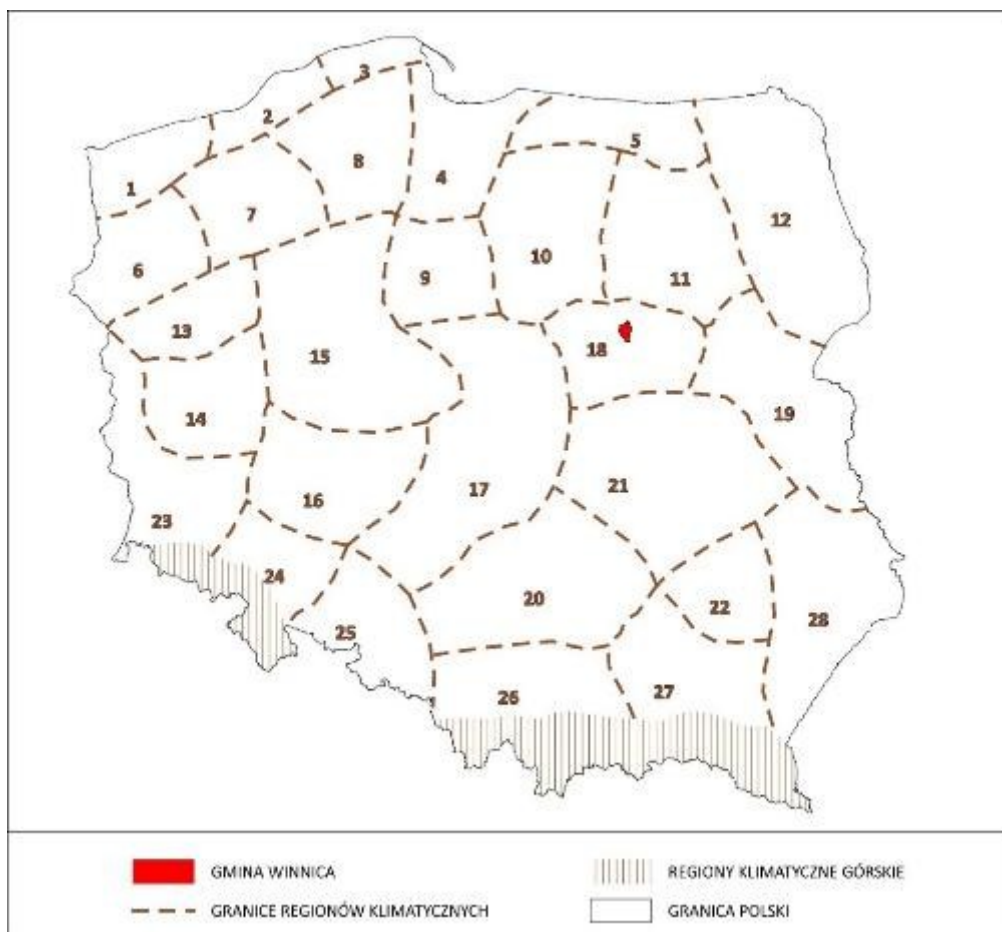
REGIONALIZACJA KLIMATYCZNA

Gmina Winnica położona jest w centralnej części Mazowsza, gdzie występuje klimat przejściowy charakterystyczny dla całego Niżu Polskiego. Klimat przejściowy charakteryzuje się zmiennością stanów pogody. Jest to konsekwencją ścierania się dwóch mas powietrza: wilgotnego – morskiego oraz suchego – kontynentalnego. Pod względem regionalizacji klimatycznej Polski obszar gminy Winnica położony jest w regionie klimatycznym Nr XVIII (region „Środkowomazowiecki”).

Region „Środkowomazowiecki” (R-XVIII) obejmuje zasięgiem środkową część Niziny Mazowieckiej oraz w całości Kotlinę Warszawską. W porównaniu z innymi regionami, w Regionie Środkowomazowieckim notuje się stosunkowo największą liczbę dni bardzo ciepłych i pochmurnych. Dni z taką pogodą średnio w roku jest prawie 63. Wśród nich szczególnie często pojawiają się z pogodą bardzo ciepłą i jednocześnie pochmurną bez opadu (typ pogody 310). W regionie jest średnio ponad 41 takich dni. Do licznych na tym obszarze należą również dni bardzo ciepłe bez opadu, których jest około 59 w roku. W Regionie Środkowomazowieckim średnio w roku 1-2 dni cechuje typ pogody bardzo gorącej, ze średnią dobową temperaturą powietrza ponad 25°C i jednocześnie słonecznej bez opadu. Pogoda tego typu osiąga tu swoją maksymalną częstość występowania w Polsce. Nieco mniej w ciągu roku niż na innych terenach jest tutaj dni z pogodą przymrozkową bardzo chłodną, tylko około 38 dni, oraz umiarkowanie zimną i jednocześnie pochmurną, która średnio w roku cechuje około 12 dni.³⁵

³⁴ Zarys ogólny mezoregionu według materiału źródłowego: Kondracki J., 2002, Geografia regionalna Polski, wyd. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

³⁵ Materiał źródłowy: A. Woś., Klimat Polski, Warszawa 1999 r.

Ryc. 29 Położenie gminy w stosunku do regionów klimatycznych Polski

Materiał źródłowy: Opracowanie własne według regionalizacji klimatycznej A. Woś (1999).

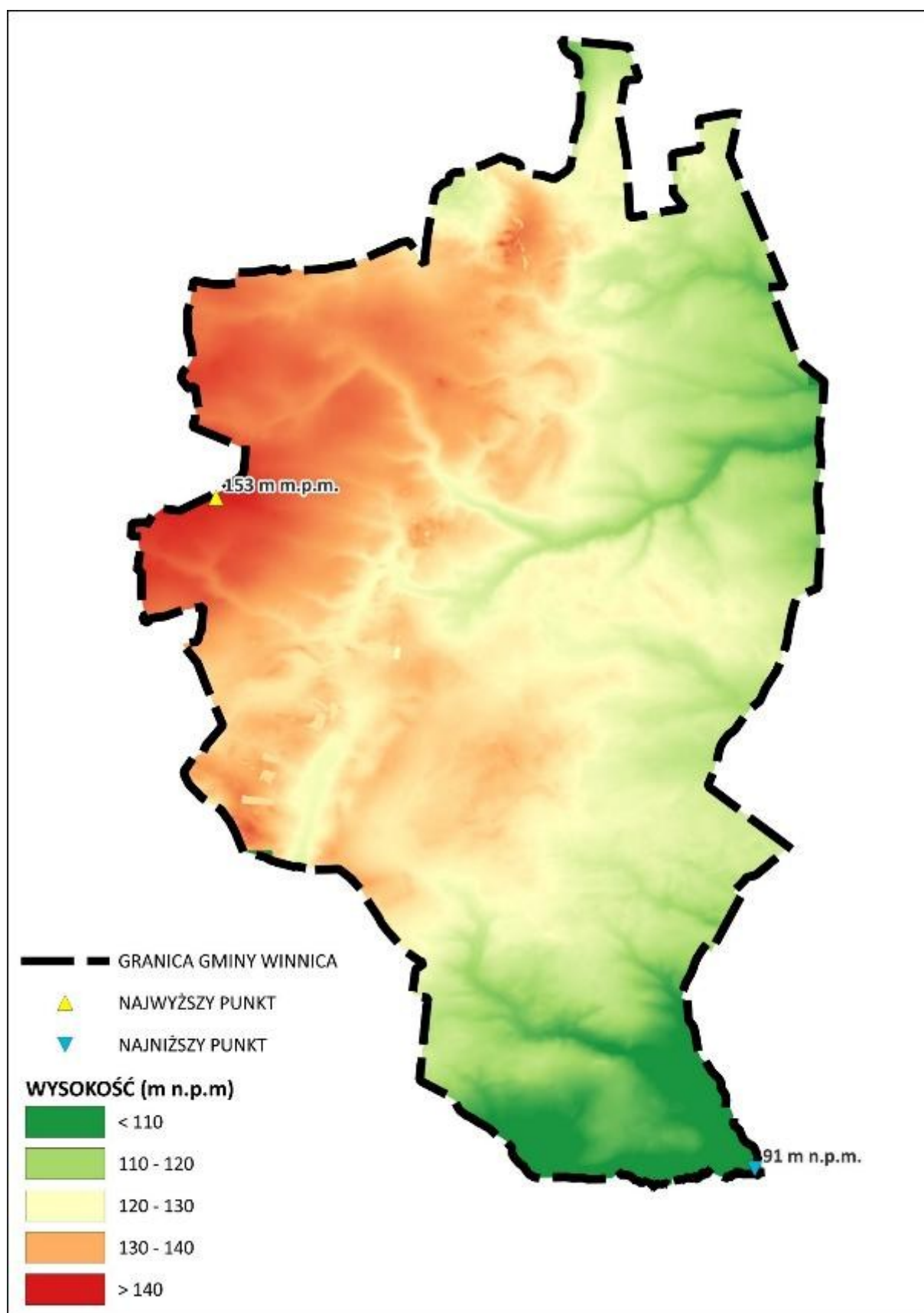
5.2.2. UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Obszar gminy Winnica położony jest poza zasięgiem najmłodszego zlodowacenia plejstoceniowego (Wisły). Rzeźba terenu ukształtowana została w wyniku procesów glacialnych w trakcie zlodowacenia środkowopolskiego, a także w trakcie późniejszych procesów zachodzących w holocenie. Obszar gminy w przeważającej części stanowi zdenudowaną wysoczyznę morenową z płytko wciętymi dolinami rzeczny. Ukształtowanie powierzchni terenu nie jest szczególnie urozmaicone, z uwagi na fakt, że formy glacialne zostały w większości zdenudowane na skutek działalności procesów egzogenicznych (m.in. wietrzenie, działalność wody, wiatru itp.).

Najwyższy punkt w gminie znajduje się na terenie wzniesienia morenowego (lokalnej moreny akumulacyjnej) w okolicach miejscowości Górki-Baćki i wnosi się na wysokość 153 m n.p.m. Najniżej położony punkt zlokalizowany jest natomiast na południowo-wschodnim skraju gminy, w dolinie rzeki Kłósówka na wysokości 91 m n.p.m.

Z uwagi na w/w uwarunkowania powierzchnia terenu gminy jest w większości płaska lub lekko falista, o przeważnie znikomych spadkach terenowych, które zazwyczaj nie przekraczają 5°. Wyjątek stanowią jedynie strefy marginalne lokalnych wzniesień i pagórków morenowych, gdzie spadki terenowe osiągają lokalnie znaczne wartości (powyżej 10-15°).

Jednocześnie nie występują tutaj tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi (w tym brak zidentyfikowanych osuwisk). Rzeźba terenu nie stwarza w większości istotnych ograniczeń dla wdrażania procesów rozwojowych, a jednocześnie nie stanowi znaczącego potencjału prorozwojowego.

Ryc. 30 Ukształtowanie powierzchni terenu gminy Winnica

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych Numerycznego Modelu Terenu (NMT); geoportal.

5.2.3. LITOSFERA I GLEBY

Przypowierzchniowa budowa geologiczna jest efektem procesów rzeźbotwórczych zachodzących w okresie czwartorzędu, w epokach plejstocenu i holocenu. Osady plejstocenyjskie związane są z okresem zlodowacenia środkowopolskiego i występującymi wówczas procesami glacialnymi (lodowcowymi) i fluwioglacialnymi (rzeczno-lodowcowymi). Osady holocenyjskie związane są z procesami erozyjnymi i akumulacyjnymi zachodzącymi przede wszystkim w dolinach rzecznych i zagłębieniach terenowych.

W przypowierzchniowej budowie geologicznej gminy wyróżnić można³⁶:

- gliny zwałowe – dominują pod względem powierzchni;
- piaski pyłowato-żwirowate zwietrzelinowe (eluwialne) na glinach zwałowych;
- piaski i żwiry akumulacji szczelinowej;
- piaski ze żwirami i piaski wodnolodowcowe;
- piaski, żwiry i mułki (pyły) lodowcowe;
- piaski i żwiry moren czołowych;
- mułki i piaski kemów i tarasów kemowych;
- łąki i mułki, miejscami piaski, zastoiskowe;
- łąki pstry z przewarstwieniami mułków i piasków;
- piaski eoliczne;
- piaski humusowe den dolinnych i zagłębień okresowo przepływowych na glinach zwałowych;
- namuły zagłębień bezodpływowych i den dolinnych na glinach zwałowych;
- mułki, gliny i piaski gliniaste deluwialne;
- kreda jeziorna.

W granicach gminy przeważają gleby bielcowe, brunatne, wylugowane oraz czarne ziemie. Gleby te należą w większości do kompleksu żyniego bardzo dobrego (4). W południowej części gminy występują natomiast gleby torfowe, należące do kompleksu użytków zielonych słabych i bardzo słabych (3z).

W rejonie miejscowości Winniczka, Zbroszki, Skarżyce i Gołdkowo dominuje kompleks pszenno-brodowski bardzo dobry. Kompleks zbożowo-pastewny mocny występuje przede wszystkim w obrębach Budy-Zbroszki, Bielany, Brodowo-Wity, Brodowo-Bąboły, Górki-Witowice, Gnaty-Szczerbaki oraz Kamionna. Kompleksy pszenne dobre oraz żynie bardzo dobre koncentrują się głównie w środkowej, środkowo-wschodniej i środkowo-zachodniej części analizowanego obszaru. Użytki zielone są rozproszone na całym obszarze gminy. W przypadku gminy Winnica znaczną część gruntów rolnych stanowią gleby wysokich klas bonitacyjnych (grunty klas I-III).³⁷

5.2.4. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Pod względem podziału hydrograficznego obszar gminy Winnica położony jest na terenie dorzecza Wisły (I rzędu). Jednostkami niższego rzędu są:

- Zlewnia rzeki Narew (II rzędu);
 - Zlewnia jez. Zegrzyńskiego i Narwi od zapory jez. Zegrzyńskiego do Wkry (III rzędu);
 - Zlewnia jez. Zegrzyńskiego;
 - Zlewnia Wkry (III rzędu);
 - Zlewnia Wkry od Sony do ujścia (IV rzędu);
 - Zlewnia Narwi od Pisy do zbiornika Dębe (III rzędu);
 - Zlewnia Narwi od Orzyca do jez. Zegrzyńskiego.

³⁶ Materiał źródłowy: Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski, 1 : 50 000.

³⁷ Materiał źródłowy: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Winnica, 2022.

Na obszarze Winnica sieć hydrograficzna nie jest szczególnie rozwinięta, na co wpływ miało m.in. jej położenie poza zasięgiem najmłodszego zlodowacenia Wisły. W granicach gminy przepływają niewielkie rzeki oraz ciekі wodne, których łączna całkowita długość nie przekracza kilkudziesięciu kilometrów. Konkretyzując przebiega tutaj: Niestępówka, Pokrzywnica, Struga, Klusówka, Dopływ z Kamionnej, Dopływ z Mieszek, Dopływ z Gnat, Dopływ ze Skórznic, Dopływ z Gołądkowa. Ponadto występują tutaj również inne bezimienne ciekі. Niektóre strugi, zwłaszcza położone we wschodniej części gminy powiązane są hydrograficznie z rzeką Narew, która przepływa w odległości ok. 6 km od granicy gminy.

Na zasoby wód powierzchniowych składają się również stawy hodowlane oraz mniejsze oczka wodne na gruntach prywatnych, rozproszone w różnych częściach gminy. Ponadto funkcjonuje tutaj system rowów melioracyjnych, który znajduje się na terenach użytkowanych rolniczo. W granicach gminy nie występują większe zbiorniki wodne w postaci jezior.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2023 poz. 300) gmina Winnica położona jest na obszarze Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Lublinie i znajduje się w zasięgu jednolitych części wód:

Tab. 15 Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy

NAZWA I KOD JCWP	STATUS	POWIERZCHNIA ZLEWNI JCWP (km ²)	OCENA STANU OGÓLNEGO	OCENA RYZYKA NIEOSIĄGNIĘCIA CELU ŚRODOWISKOWEGO
Przewodówka (RW2000102659689)	Naturalny	148,24	Zły	Zagrożona
Klusówka (RW20001026719899)	Naturalny	133,52	Brak danych	Niezagrożona
Narew od Orzyca do jez. Zegrzyńskiego (RW200012265999)	Naturalny	176,07	Zły	Zagrożona
Niestępówka (RW2000102671949)	Naturalny	73,28	Zły	Zagrożona
Nasielna (RW200010268969)	Naturalny	90,74	Brak danych	Niezagrożona
Pokrzywnica (RW2000102671969)	Naturalny	41,75	Brak danych	Niezagrożona
KOD JCWPd	MONITORING	POWIERZCHNIA (km ²)	OCENA STANU OGÓLNEGO	OCENA RYZYKA NIEOSIĄGNIĘCIA CELU ŚRODOWISKOWEGO
PLGW200049	Tak	5353.97	Dobry	Niezagrożona
PLGW200050	Tak	6246.13	Dobry	Niezagrożona
PLGW200054	Tak	2175.24	Dobry	Niezagrożona

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie <http://karty.apgw.gov.pl/>

Obszar gminy położony jest poza zasięgiem udokumentowanych głównych zbiorników wód podziemnych.

Na terenie gminy zasięg ma natomiast Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 215 „Subniecka Warszawska” (część centralna GZWP nr 2151), obejmujący niemal całe Mazowsze. Jest to jednak zbiornik nieudokumentowany, nie posiadający obecnie znaczenia gospodarczego. Znajduje się on w utworach trzeciorzędowych, zalegających głęboko, średnio ok. 160 m p.p.t.

5.2.5. UDOKUMENTOWANE ZASOBY KOPALIN

W granicach gminy Winnica występują udokumentowane złoża kopalin. Według Bilansu Kopalin PIG oraz regionalnego systemu ewidencji zasobów złóż „MIDAS”, występują tutaj udokumentowane złoża piasku, żwiru oraz surowców ilastych kruszywa lekkiego.

Tab. 16 Wykaz udokumentowanych złóż kopalin występujących na terenie gminy Winnica

NUMER ZŁOŻA	NAZWA ZŁOŻA	FORMA ZŁOŻA	STAN ZAGOSPODAROWANIA	KOPALINA	POWIERZCHNIA ZŁOŻA
KN 19329	Gnaty Szczerbak	pokładowa	rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	18 840 m ²
KN 6692	Poniaty Cibory	pokładowa	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	4,6592 ha
KN 6824	Poniaty Cibory II	pokładowa	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	804 m ²
KN 8508	Poniaty Cibory IV	pokładowa	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	4,6 ha
KN 18958	Poniaty Cibory IV A1	pokładowa	rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	19 390 m ²
KN 19149	Poniaty Cibory IV A2	pokładowa	rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	19 760 m ²
KN 20436	Poniaty Cibory IX	pokładowa	rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	5,1078 ha
KN 13546	Poniaty Cibory V	pokładowa	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	16 668 m ²
KN 18090	Poniaty Cibory VI	pokładowa	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	19 905 m ²
KN 18091	Poniaty Cibory VII	pokładowa	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	19 922 m ²
KN 19466	Poniaty Cibory VIII	pokładowa	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	3,1809 ha
KN 6412	Skoroszki	soczewkowa	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	18 150 m ²
KN 6552	Skoroszki II	pokładowa	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	7,6039 ha
KN 6417	Skórznice	soczewkowa	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	18 044 m ²
KN 11393	Skórznice II	pokładowa	eksploatacja złoża zaniechana	piaski i żwiry	12 892 m ²
KN 13686	Skórznice III	pokładowa	złoże rozpoznane szczegółowo	piaski i żwiry	16 912 m ²
IK 1251	Winnica	pokładowa	Złoże rozpoznane wstępnie	surowce ilaste D/P kruszywa lekkiego	20,0 ha

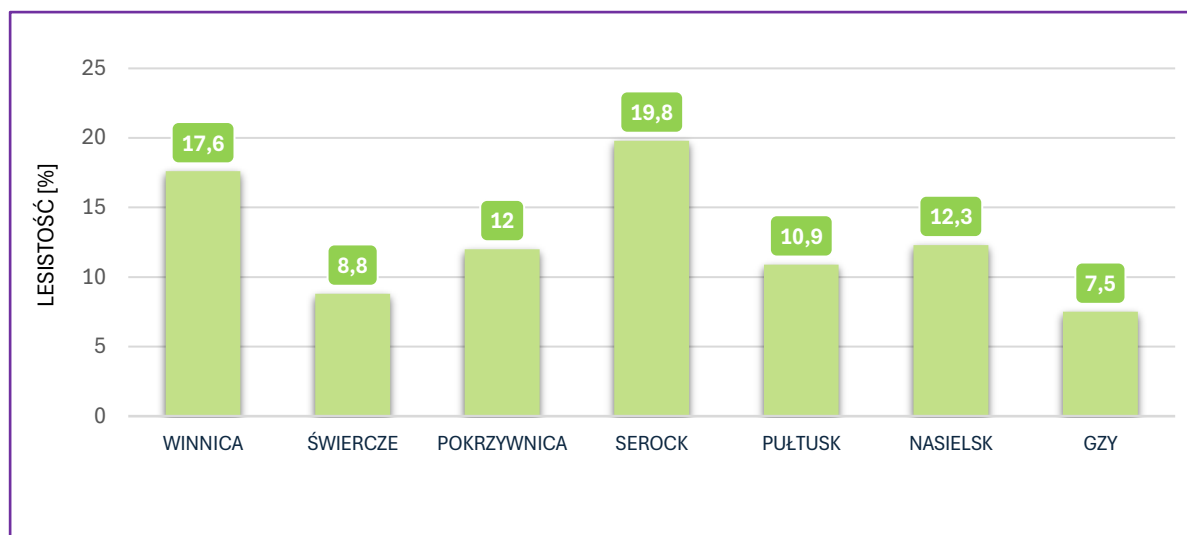
Materiał źródłowy: System ewidencji zasobów złóż Państwowego Instytutu Geologicznego „MIDAS”.

Wszystkie złoża w gminie nie są obecnie eksploatowane. W przeszłości dla części z nich ustanowione zostały tereny i obszary górnicze, natomiast koncesje na wydobycie kopalin zostały zniesione.

5.2.6. ZASOBY LEŚNE

Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Winnica wynosi 2043,97 ha, z czego nieco powyżej połowę (ok. 51%) stanowią grunty publiczne należące do Nadleśnictwa Pułtusk, natomiast pozostałe z nich to grunty prywatne. Lesistość w gminie (17,6%) jest niższa w stosunku do średniej dla powiatu pułtuskiego (19,2%), województwa mazowieckiego (23,4%) i kraju (29,6%).³⁸

Na tle gmin sąsiednich lesistość natomiast przyjmuje następujące wartości:

Ryc. 31 Lesistość gminy Winnica na tle gmin sąsiednich

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Gmina Winnica w stosunku do gmin ościennych odznacza się drugim najwyższym wskaźnikiem lesistości (zaraz po gm. Serock: 19,8%). Najmniej korzystnie natomiast kształtuje się sytuacja w gminie Gzy, gdzie wskaźnik lesistości wynosi jedynie 7,5%.

Lasy występują tutaj zarówno w postaci zwartych kompleksów, jak również rozczłonkowane w postaci większych i mniejszych enklaw. Większe zbiorowiska leśne przebiegają z północy na południe przez centralną część obszaru gminy, łącząc płaty leśne w pasowy układ.

Warto podkreślić, iż część zbiorowisk leśnych posiada statut lasów szczególnie chronionych, w rozumieniu Ustawy z dnia 28 września o lasach.³⁹

5.3. ZASKLEPIENIE GRUNTÓW

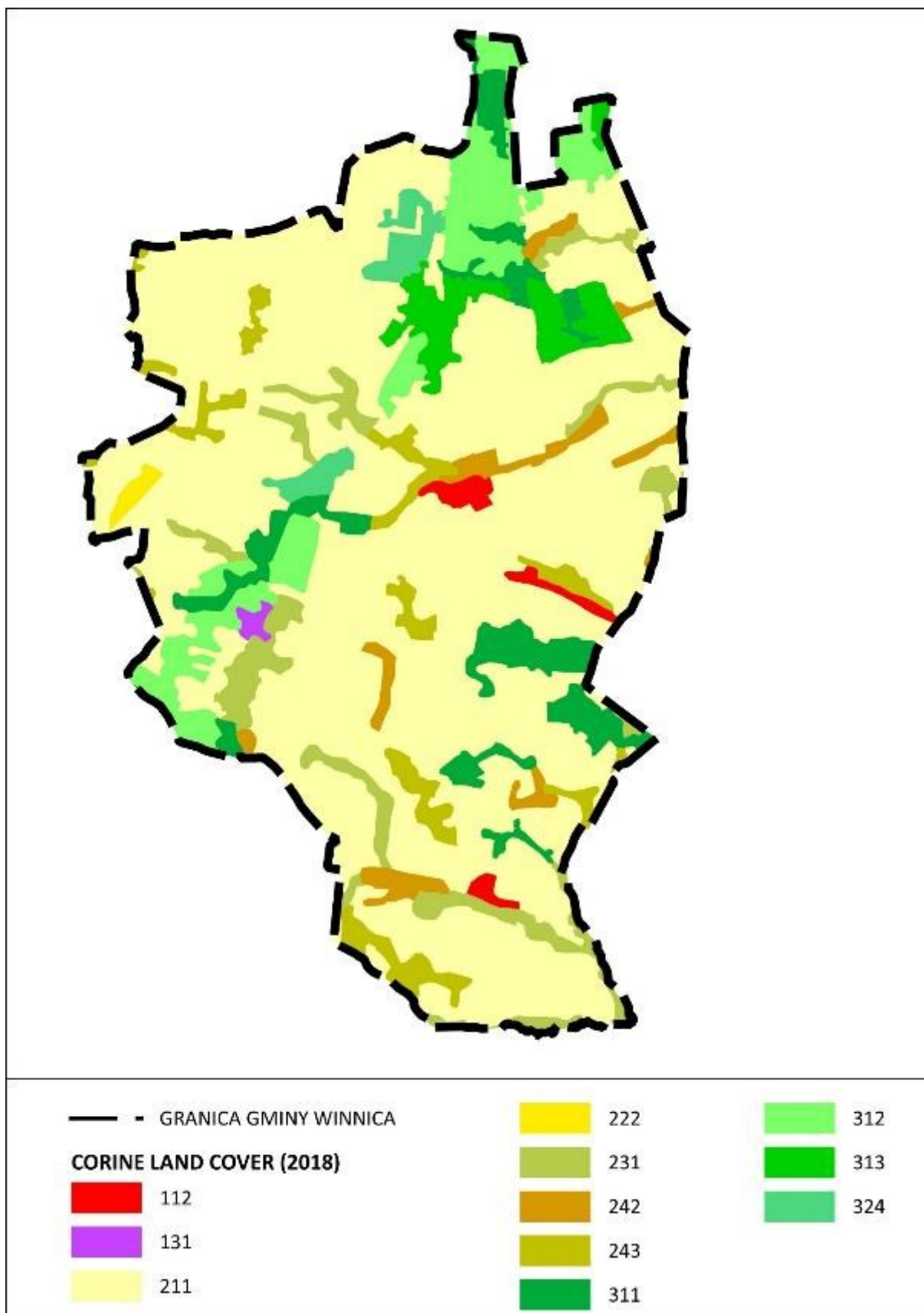
Zasklepianie gruntów wiąże ze sobą szereg negatywnych konsekwencji zarówno przyrodniczych jak i społeczno-gospodarczych. Proces ten polega bowiem na sztucznym utwardzaniu wierzchniej warstwy litologicznej, co skutkować może m.in. degradacją naturalnego profilu glebowego oraz większą podatnością terenu na zjawisko suszy poprzez zwiększony spływ powierzchniowy.⁴⁰

Analizując strukturę pokrycia terenów gminy Winnica na podstawie Corine Land Cover (CLC 2018) stwierdzono, iż zdecydowanie dominują przestrzenie rolnicze oraz w dalszej kolejności tereny leśne oraz łąki i pastwiska. Tereny antropogeniczne objęte zabudową luźną obejmują relatywnie niewielki udział w całkowitej powierzchni (ok. 1,0% powierzchni gminy). Tereny, na których podłoże zostało sztucznie utwardzone obejmują zatem niewielkie areale. W związku z powyższym stwierdza się niski stopień zasklepienia gruntów na terenie gminy.

³⁸ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2024 rok.

³⁹ Materiał źródłowy: <https://www.bdl.lasy.gov.pl/>

⁴⁰ Materiał źródłowy: Grunty i gleby w Europie. Dlaczego konieczne jest korzystanie z tych niezbędnych i wyczerpywalnych zasobów w sposób zrównoważony? Europejska Agencja Środowiska, 2019.

Ryc. 32 Pokrycie terenu gminy na podstawie Corine Land Cover (CLC 2018)

Objaśnienia:

112 – Zabudowa luźna

131 - Miejsca eksploatacji odkrywkowej

211 – Grunty orne poza zasięgiem urządzeń nawadniających

222 - Sady i plantacje

231 – łąki, pastwiska
242 – Złożone systemy upraw i działek
243 – Tereny zajęte głównie przez rolnictwo z dużym udziałem roślinności naturalnej
311 – Lasy liściaste
312 – Lasy iglaste
313 – Lasy mieszane
324 – Lasy i roślinność krzewiasta w stanie zmian
Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie CLC 2018 (www.clc.gios.gov.pl).

5.4. FORMY OCHRONY PRZYRODY

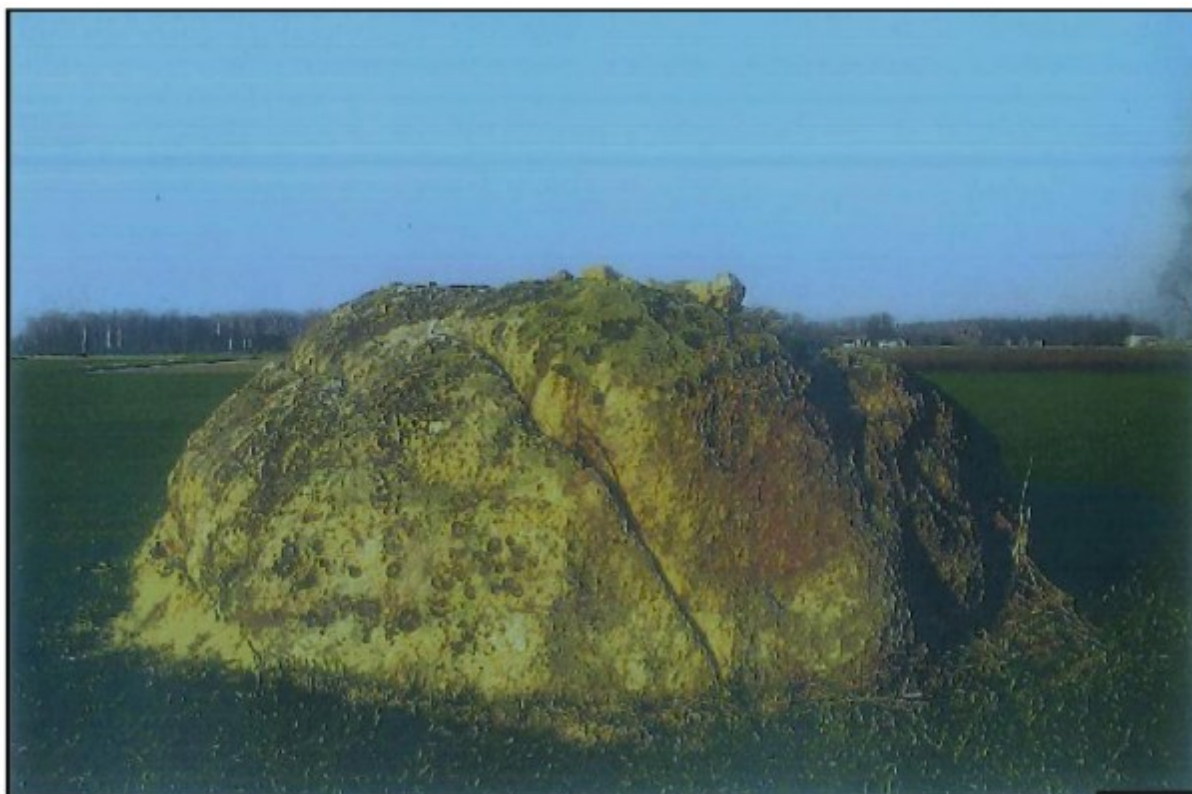
5.4.1. USTANOWIONE FORM OCHRONY PRZYRODY

Pośród form ochrony przyrody, rozróżnionych ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w granicach gminy Winnica występują:

- Nasielsko-Karniewski Obszar Chronionego Krajobrazu;
- użytki ekologiczne;
- pomniki przyrody;
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów, obligatoryjna na terytorium całego kraju.

Całkowita powierzchnia obszarów objętych ochroną wynosi 9 232,1 ha, co stanowi 31,9% obszaru gminy Winnica.⁴¹

Ponadto od strony południowej gmina graniczy bezpośrednio z Warszawskim Obszarem Chronionego Krajobrazu.

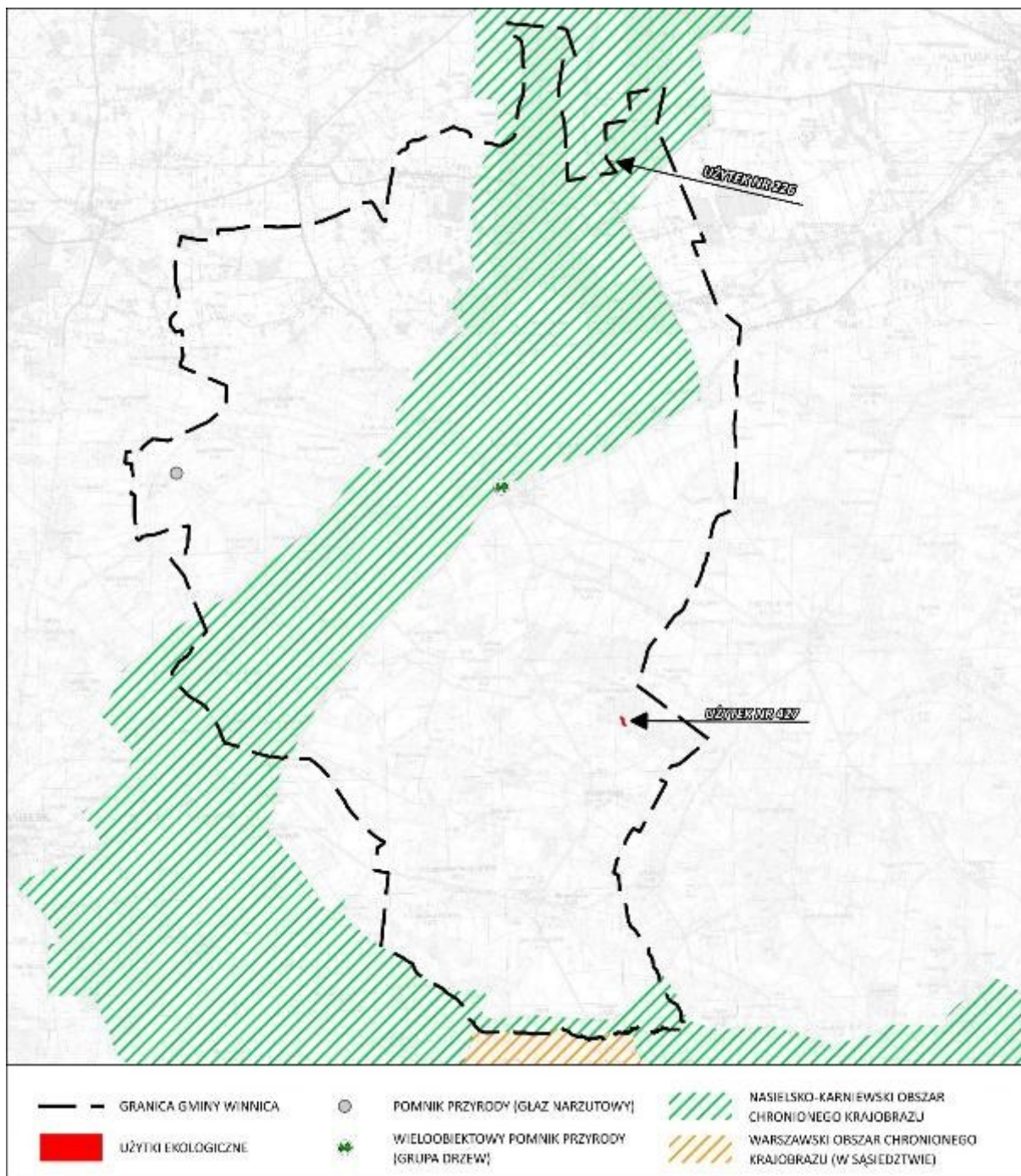
Ryc. 33 Głaz narzutowy w gminie Winnica objęty ochroną pomnikową

Materiał źródłowy: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody (CRFOP).

W odniesieniu do poszczególnych obszarów chronionych obowiązują stosowne akty prawne, z których wynikają m.in. zakazy, nakazy i ograniczenia w sposobie zagospodarowania i użytkowania terenu. Występowanie powierzchniowych lub obiektowych form ochrony przyrody niesie za sobą

⁴¹ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2024 r.

ograniczenia w możliwościach rozwoju zagospodarowania przestrzennego – gospodarowanie przestrzenią w obrębie form ochrony przyrody podporządkowane jest przede wszystkim celom przyrodniczym. W zależności od rodzaju formy ochrony przyrody jest ono bardziej restrykcyjne (np. rezerваты przyrody – zakaz zabudowy), lub mniej restrykcyjne (np. obszary chronionego krajobrazu – sytuowanie zabudowy ograniczone, ale możliwe pod pewnymi warunkami).

Ryc. 34 Istniejące formy ochrony przyrody w rejonie gminy

Materiał źródłowy: Opracowanie własne według danych GDOS.

5.4.2. PLANOWANE FOCHRONY PRZYRODY

Biorąc pod uwagę ustalenia i wytyczne aktualnie obowiązujących krajowych oraz wojewódzkich dokumentów planistycznych i strategicznych, w tym m.in.:

- Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego;
- Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+;
- Programu Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego do 2030 roku.

stwierdza się, że na terenie gminy Winnica nie występują planowane do ustanowienia formy ochrony przyrody.

5.5. SYSTEM PRZYRODNICZY GMINY

KONCEPCJA KORYTARZY EKOLOGICZNYCH W UJĘCIU KRAJOWYM

Według koncepcji korytarzy ekologicznych GDOŚ⁴² gmina Winnica zlokalizowana jest poza zasięgiem przebiegu ponadlokalnych korytarzy ekologicznych.

DELIMITACJA SYSTEMU PRZYRODNICZEGO GMINY

Analiza krajowych i wojewódzkich koncepcjach systemu przyrodniczego oraz lokalnej struktury środowiska i jego przekształceń, pozwala na wytypowanie następujących komponentów współtworzących ponadlokalny system przyrodniczy gminy:

- komponenty o znaczeniu lokalnym (gminnym i międzygminnym):
 - korytarze lokalne – obejmują doliny rzek i cieków wraz z najbliższym otoczeniem (mozaika terenów rolniczych, z lokalnymi podmokłościami), a także ciąg zwartych kompleksów leśnych, który przebiega z północy na południe przez centralną część obszaru, łącząc największe płaty leśne w pasowy układ;
 - płaty lokalne – stanowią pojedyncze enklawy terenów leśnych i zadrzewionych i są zlokalizowane na terytorium gminny, przy czym koncentrują się głównie w jej południowo-wschodniej części.

Ponadto znajdują się tu również mikrokorytarze oraz mikroplaty ekologiczne, do których należą:

- mikrokorytarze ekologiczne drobnych cieków i sieci rowów melioracyjnych;
- mikroplaty ekologiczne enklaw leśnych i semileśnych;
- mikrokorytarze ekologiczne pasmowych zadrzewień (ciągi zadrzewień przydrożnych i śródpolnych);
- mikroplaty ekologiczne drobnych zbiorników wodnych wraz z towarzyszącą im roślinnością.

Korytarze i płaty ekologiczne zasługują na zachowanie i ochronę w działaniach planistycznych gminy. Są to obszary, które należy chronić ze względu na spójność współzycia między środowiskiem przyrodniczym i potrzebą funkcjonowania człowieka jako ważnego elementu tego środowiska. Dotyczy to zwłaszcza korytarzy ekologicznych ponadlokalnych. Wskazane powyżej tereny tworzące system przyrodniczy gminy przedstawiają model teoretyczny powiązań sieci ekologicznej i nie zawsze będą tożsame z rzeczywistymi trasami migracji roślin i zwierząt. Stanowią natomiast cenne i powiązane ze sobą elementy systemu ekologicznego, przenikające się wzajemnie i stanowiące spójną całość.

⁴² Materiał źródłowy: Ochrona różnorodności biologicznej poprzez wdrożenie łądowych korytarzy ekologicznych na terenie Polski.

5.6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

5.6.1. INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA

Na terenie gminy Winnica niemal wszyscy mieszkańcy podłączeni są do sieci wodociągowej, natomiast jej całkowita długość wynosi 125,6 km.⁴³

Tab. 17 Sieć wodociągowa w gminie

WSKAŹNIK	WARTOŚĆ
Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej	99,9%
Długość sieci wodociągowej	125,6 km
Liczba osób korzystających z sieci	3 970 os.
Ilość wody dostarczonej do gospodarstw domowych	176,2 dam ³
Liczba przyłączy wodociągowych	1 209 szt.
Średnie zużycie wody na jednego mieszkańca	44,3 m ³

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Stacja uzdatniania wody w Zbroszkach (dz. nr 33/2) przeznaczona została do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę. Podstawowe dane techniczne ujęcia przedstawiono w tabeli poniżej:

Tab. 18 Podstawowe dane techniczne stacji uzdatniania wody w Zbroszkach

GŁĘBOKOŚĆ OSTATECZNA [m]	DEPRESJA [m]	WYDAJNOŚĆ ŚREDNIA [m ³ /h]	WYDAJNOŚĆ MAKSYMALNA (m ³ /h)
STUDNIA NR I			
83,0	9,5	91,0	93,0
STUDNIA NR II			
83,5	10,0	91,0	91,0

Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

W przyszłości planowana jest budowa nowej stacji uzdatniania wody na działce ewid. nr 91 w miejscowości Bielany. Projekt inwestycji zatwierdził Starostwa Powiatu Pułtuskiego.⁴⁴

5.6.2. INFRASTRUKTURA KANALIZACYJNA

Na terenie gminy Winnica odsetek ludności korzystającej z systemu sieci kanalizacyjnej wynosi 36,1%, natomiast jej łączna długość to 15,8 km, z której korzystają 1 434 osoby.⁴⁵

Do sieci podłączone są przede wszystkim budynki zlokalizowane w największych miejscowościach, gdzie występuje zwarty charakter istniejącej zabudowy (w tym w Winnicy). Jednakże, w dalszym ciągu znaczna część mieszkańców gminy, zwłaszcza w obszarze zabudowy rozproszonej, korzysta z indywidualnych systemów unieszkodliwiania ścieków sanitarnych, tzn. ze zbiorników bezodpływowych na nieczystości (szamb) lub z przydomowych oczyszczalni ścieków.

⁴³ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2024 r.

⁴⁴ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

⁴⁵ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2024 rok.

Tab. 19 Sieć kanalizacyjna w gminie

WSKAŹNIK	WARTOŚĆ
Udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	36,1%
Długość sieci kanalizacyjnej	15,8 km
Liczba osób korzystających z sieci	1 434 os.
Liczba przyłączy do budynków	288 szt.
Ilość ścieków bytowych odprowadzona siecią kanalizacyjną	36,8 dam ³
Liczba zbiorników bezodpływowych	725 szt.
Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	271 szt.

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12 2024 r

Obszar gminy położony jest poza zasięgiem aglomeracji priorytetowych, natomiast najbliższa z nich została wyznaczona w Pułtusku.

Ścieki bytowo-komunalne odprowadzane są do gminnej oczyszczalni ścieków w Winnicy. Oczyszczalnia jest własnością podmiotu prywatnego tj. Zakładu Mleczarskiego, natomiast system sieci kanalizacyjnej administrowany jest przez Zakład Budżetowy w Winnicy Sp. z o.o.⁴⁶

Istotne jest zachowanie właściwego stanu jakości wód. W kontekście tym należy właściwie kształtować gospodarkę wodno-ściekową, a zwłaszcza zwiększyć odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej lub stosować przydomowe oczyszczalnie ścieków na terenach zabudowy rozproszonej, sukcesywnie zastępując tradycyjne zbiorniki na nieczystości (szamba).

5.6.3. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA

Podmiotem odpowiedzialnym za zaopatrywanie mieszkańców gminy w energię elektryczną, regularność dostaw, jakość dostarczanej energii, obsługę odbiorców, kontrolowanie eksploatacji sieci, przeprowadzanie modernizacji oraz usuwanie usterek jest podmiot zewnętrzny.

Przez teren gminy nie przebiegają obecnie linie najwyższych napięć (NN) oraz linie wysokiego napięcia (WN). Ponadto nie znajdują się tutaj również Główne Punkty Zasilania (GPZ). Energia elektryczna rozprowadzana jest z pomocą sieci elektroenergetycznej złożonej ze stacji transformatorowych 15/04 kV oraz linii średniego i niskiego napięcia (15 i 0,4kV).

5.6.4. INFRASTRUKTURA CIEPŁOWNICZA

Na terenie gminy siecią ciepłowniczą objęte są bloki mieszkalne przy ul. Wspólnej w Winnicy⁴⁷. Poza tym mieszkańcy korzystają ze źródeł rozproszonych, indywidualnych, głównie w postaci kotłów na paliwa stałe. W coraz większym stopniu wykorzystywana jest energia cieplna pochodząca ze źródeł odnawialnych za pomocą mikroinstalacji OZE, jak kolektory słoneczne, panele fotowoltaiczne i pompy ciepła.

5.6.5. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

W granicach gminy Winnica nie funkcjonują obecnie wolnostojące instalacje odnawialnych źródeł energii o mocy powyżej 500 kW.

Obecnie (stan na grudzień 2025) trwa procedura uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach na rozbudowę biogazowni rolniczej (o mocy do 499 kW) do mocy 1 MW przy zakładzie ARTUS II Sp. z o.o. w Winnicy. Ponadto planowana jest budowa układu kogeneracyjnego

⁴⁶ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

⁴⁷ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

o mocy 1,2 MW zasilanego biogazem z fermentacji beztlenowej z niezbędną infrastrukturą na terenie Zakładu Mleczarskiego w Winnicy.

W odniesieniu do odnawialnych źródeł energii wykorzystywana jest ponadto energia pochodząca z mikroinstalacji OZE (m.in. panele fotowoltaiczne, kolektory słoneczne, pompy ciepła). W ramach inwestycji proekologicznych z udziałem gminy wykonano: 59 szt. kolektorów słonecznych, 20 szt. paneli fotowoltaicznych i 9 szt. powietrznych pomp ciepła.⁴⁸

5.6.6. INFRASTRUKTURA GAZOWA

W północnej części gminy Winnica przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia MPa 6,4. Budowę oraz dystrybucję w zakresie sieci gazowych zajmuje się Polska Spółka Gazownictwa.

W granicach gminy funkcjonuje zbiorczy system zaopatrzenia mieszkańców w gaz ziemny. Sieć gazowa obejmuje miejscowości, gdzie występuje zwarta zabudowa. Poziom zgazyfikowania gminy wynosi 20,2%.⁴⁹

Tab. 20 Sieć gazowa w gminie

WSKAŹNIK	WARTOŚĆ
Udział ludności korzystającej z sieci gazowej	20,2%
Liczba odbiorców gazu (gospodarstwa domowe)	258 szt.
Długość sieci gazowej	22 940 m
Liczba przyłączy do budynków	194 szt.
Zużycie gazu przez gospodarstwa domowe	2 779,9 MWh
Zużycie gazu z sieci na 1 mieszkańca	698,3 kWh

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2024 r.

W przypadku mieszkańców nie podłączonych do sieci gazowej potrzeby ciepłe w gospodarce komunalno-bytowej w gospodarstwach domowych są zaspokajane dostawą gazu płynnego, dostarczanego w butlach gazowych.

5.6.7. GOSPODARKA ODPADAMI

Od 2019 r. obowiązuje nowelizacja przepisów prawa z zakresu gospodarowania odpadami. Na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1579) zniesiony został podział województw na regiony gospodarki odpadami. Ponadto zrezygnowano z regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), które zaadaptowane zostały jako instalacje komunalne. Równolegle, wraz z przyjęciem nowelizacji, uchylone zostały uchwały w sprawie wykonania wojewódzkich planów gospodarki odpadami.

Na podstawie zapisów w/w Ustawy oraz innych ustaw Marszałek Województwa w Biuletynie Informacji Publicznej prowadzi listę:

- funkcjonujących instalacji spełniających wymagania dla instalacji komunalnych, które zostały oddane do użytkowania i posiadają wymagane decyzje pozwalające na przetwarzanie odpadów,
- instalacji komunalnych planowanych do budowy, rozbudowy lub modernizacji.

Lista aktualizowana jest na bieżąco, natomiast wpisu dokonuje się na pisemny wniosek prowadzącego instalację komunalną. Bezpośrednio na terenie gminy Winnica nie ma zlokalizowanych instalacji gospodarowania odpadami wymienionych na listach prowadzonych przez Marszałka Województwa. Odpady komunalne są zbierane w sposób zorganizowany oraz wywożone poza jej teren.

⁴⁸ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

⁴⁹ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2024 r.

Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowany jest natomiast na terenie Zakładu Budżetowego w Winnicy (ul. Wspólna 9 w Winnicy, dz. nr 176/4).

Tab. 21 Ilość odebranych odpadów komunalnych w 2024 roku z terenu gminy

KOD ODPADU	RODZAJ ODEBRANYCH ODPADÓW	MASA ODEBRANYCH ODPADÓW KOMUNALNYCH (Mg)
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	31,7850
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	144,47
15 01 07	Opakowania ze szkła	90,04
16 01 03	Zużyte opony	9,7
17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów żenia inne niż w 17 01 06	22,78
17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 03	36,14
20 01 35	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	0,86
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	1,86
20 01 99	Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny	16,72
20 02 01	Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny	16,72
20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji	67,04
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	356,33
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	24,56

Materiał źródłowy: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi w Gminie Winnica za rok 2024.

Dane dotyczące ilości odebranych odpadów komunalnych w latach 2021-2024, z podziałem na odpady zebrane selektywnie oraz zmieszane, przedstawia niżej załączona tabela:

Tab. 22 Ilość odebranych odpadów komunalnych z terenu gminy w latach 2021-2024

ROK	2021	2022	2023	2024
Odpady odebrane ogółem w ciągu roku (t)	1 006,04	741,20	701,82	732,12
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku (t)	653,34	335,47	327,90	350,09
Zmieszane odpady odebrane w ciągu roku (t)	352,7	405,73	373,92	282,03
Udział odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%)	64,9	45,3	46,7	47,8
Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca (kg)	87,5	101,2	93,4	96,0

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Na przestrzeni omawianego okresu zmalała całkowita ilość odebranych odpadów komunalnych o ponad ¼. Jednocześnie zaobserwowano spadek udziału odpadów zebranych selektywnie w stosunku do ogółu odpadów, choć nadal utrzymuje się na relatywnie wysokim poziomie. W 2021 r. udział ten wynosił 64,9%, natomiast w 2024 r. wartość ta wyniosła 47,8%.⁵⁰

W związku z powyższym konieczne jest podjęcie działań, mających na celu dalsze zwiększanie udziału selektywnie zebranych odpadów w kolejnych latach.

⁵⁰ Materiał źródłowy: Dane GUS., stan na 2024 r.

Stosownie do art. 3b ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2024 r., poz. 339 z późn.zm.) gminy zobowiązane zostały do osiągnięcia poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych, w wysokości co najmniej 45% wagowo - za rok 2024 gmina Winnica osiągnęła poziom: 52,11%.⁵¹

Szczegółowe zadania, obowiązki i wymagania z zakresu wykonywania gospodarki odpadami określa aktualnie obowiązujący Regulamin utrzymania czystości i porządku, przyjęty uchwałą Rady Gminy Winnica.⁵²

5.7. WNIOSKI

POŁOŻENIE FIZYCZNOGEOGRAFICZNE

- Położenie gminy w zasięgu mezoregionu Wysoczyzny Ciechanowskiej.

UWARUNKOWANIA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWE

- Na przeważającym obszarze brak znaczących utrudnień geologiczno-inżynierskich (za wyjątkiem dolin rzecznych i lokalnych zagłębień terenowych).
- W ujęciu generalnym rzeźba terenu nie stwarza istotnych ograniczeń dla wdrażania procesów rozwojowych.
- Potencjał surowcowy (obecność udokumentowanych złóż kopalin).
- Relatywnie niewielki potencjał zasobów wodnych (na terenie gminy nie występują jeziora oraz większe zbiorniki wodne, ponadto sieć hydrograficzna nie jest szczególnie rozwinięta).
- Zły stan ogólny jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) lub brak prowadzonego regularnego monitoringu jakości wód.
- Stosunkowo korzystne warunki agroekologiczne do produkcji roślinnej.
- Niski wskaźnik lesistości.

ZASKLEPIENIE GRUNTÓW

- Stosunkowo niewielkie przekształcenia środowiska, w tym niski stopień zasklepienia gruntów.

FORMY OCHRONY PRZYRODY

- Obecność obszarowych form ochrony przyrody (Nasielsko-Karniewski Obszar Chronionego Krajobrazu).
- Ustanowiona ochrona pomnikowa dla wartościowych okazów drzew oraz głązu narzutowego.

⁵¹ Materiał źródłowy: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi w Gminie Winnica za rok 2024.

⁵² Aktualnie obowiązuje uchwała nr XXII/165/2021 Rady Gminy Winnica z dnia 1 marca 2021 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Winnica (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego 2021 poz. 1965 z późn.zm.).

SYSTEM PRZYRODNICZY GMINY

- Położenie gminy poza zasięgiem przebiegu ponadlokalnych korytarzy ekologicznych.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

- Dostosowany do wymogów i standardów wspólnotowych oraz krajowych system gospodarki odpadami.
- Relatywnie wysoki udział odpadów zbieranych selektywnie.
- Obecność wyrobów zawierających azbest.
- Wzrastający stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- Dostatecznie rozwinięty system przesyłu energii elektrycznej.
- Obecność sieci gazowej w niektórych miejscowościach (gazu przewodowego).
- Funkcjonująca sieć ciepłownicza obsługująca bloki mieszkalne w Winnicy.
- Bardzo wysoki poziom zwodociągowania gminy.
- W dalszym ciągu niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacyjna oraz niewystarczające wyposażenie mieszkańców w indywidualne systemy oczyszczania ścieków (przydomowe oczyszczalnie ścieków).

6. KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE

6.1. RYS HISTORYCZNY⁵³

Winnica po raz pierwszy pojawia się w zachowanych dokumentach w roku 1240 jako *Wyynyca*, natomiast w roku 1424 odnotowano ją pod nazwą *Winnicza*. Nazwa miejscowości nie wywodzi się od upraw winorośli, lecz od określenia zarośli, z których pozyskiwano gałęzie na tzw. winniki – miotełki wykorzystywane w łaźniach.

Od XII wieku Winnica stanowiła własność biskupstwa płockiego, a po przeprowadzonej około 1800 roku sekularyzacji dóbr kościelnych przeszła na własność skarbu państwa. W roku 1893 powiat pułtuski, obejmujący również teren Winnicy, został włączony do guberni warszawskiej, która funkcjonowała do roku 1915, kiedy to wojska niemieckie wyparły z regionu administrację rosyjską.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości obszar powiatu pułtuskiego wszedł w skład województwa warszawskiego. W okresie okupacji niemieckiej podczas II wojny światowej tereny obecnej gminy Winnica zostały włączone w granice III Rzeszy.

Współczesną strukturę administracyjną gminy Winnica ustanowiono 1 stycznia 1973 roku. Centralną część gminy stanowi wieś i sołectwo Winnica, pełniące funkcję jej administracyjnej siedziby.

6.2. ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Wszystkie zabytki łącznie (z dziedziny budownictwa, rzemiosła, sztuki, archeologii i zabytkowej zieleni) stanowią tzw. zasoby dziedzictwa kulturowego. Stanowią one istotny element tożsamości świadczący o zachowaniu ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej.

Aktualnie obowiązuje podział na:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych;
- zabytki archeologiczne – zabytek nieruchomy będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

6.2.1. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW

Jedną ze sztandarowych i najbardziej powszechnych form ochrony zabytków jest rejestr zabytków. Rejestr prowadzony jest w podziale na odrębne księgi prowadzone i oznaczone wg następujących kategorii: A – zabytek nieruchomy; B – zabytek ruchomy; C – zabytek archeologiczny.

Na terenie gminy Winnica znajdują się następujące obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków (tabela poniżej).

⁵³ Materiał źródłowy: <https://e-uslugi.wrotamazowska.pl/pl>.

Tab. 23 Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków

LP	NAZWA MIEJSCOWOŚCI	OBIEKT	NR REJESTRU	DATA WPISU
1	Błędostowo	Cmentarz rzym.-kat., par., 2 poł. XIX	A-1009	17.02.2011
2	Gołądkowo	Zespół szkoły rolniczej, 1925: - szkoła, - budynek administracyjny, - stajnia – spichrz	A-1191	24.06.2013
		Otoczenie zespołu budowlanego szkoły	A-1405	13.12.2017
3	Rębkowo	Park dworski, XIX	A-175	01.03.1976
4	Winnica	kościół par. p.w. Świętej Trójcy, 1848-1509	Decyzja	09.11.2004
		cmentarz kościelny		
		Ogrodzenie z bramami, 1928		

Materiał źródłowy: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Winnica, 2023 oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Winnica, 2022.

Ryc. 35 Kościół parafialny pw. Świętej Trójcy w Winnicy

Materiał źródłowy: <https://zabytek.pl/>

6.2.2. OBIEKTY UJĘTE W EWIDENCJI ZABYTEKÓW

W gminnej ewidencji zabytków ujmowane są: zabytki nieruchome wpisane do rejestru, inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków, inne zabytki nieruchome, zabytki ruchome, wyznaczone przez Wójta w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Wśród obiektów ujętych w gminnej ewidencji znajdują się m.in.: Kościół parafialny PW. Nawiedzenia NMP w Błędostowie, zabytkowe budynki mieszkalne, cmentarze, kapliczki przydrożne itp. Łącznie na terenie gminy zidentyfikowano kilkadziesiąt obiektów nieruchomych lub obszarów ujętych w gminnej ewidencji zabytków, co świadczy o stosunkowo dużych zasobach zachowanych dóbr kultury materialnej.

6.2.3. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem dziedzictwa kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach regionu. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze. Stanowiska archeologiczne są jednym z najbardziej narażonych elementów środowiska, dla których zagrożenie stanowi wszelka działalność człowieka naruszająca powierzchnię ziemi.

Łącznie na terenie gminy Winnica zidentyfikowano kilkadziesiąt stanowisk archeologicznych. Zostały one ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Żadne z tych stanowisk nie jest objęte wpisem do rejestru zabytków archeologicznych województwa mazowieckiego.⁵⁴

6.2.4. ZAGROŻENIA DLA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Do degradacji, uszkodzenia lub zniszczenia zasób dziedzictwa kulturowego może doprowadzić szereg przyczyn wewnętrznych, zewnętrznych i wywołanych sytuacją ogólną w określonym czasie.

W zakresie przyczyn wewnętrznych, związanych z działalnością człowieka, najważniejsze są:

- brak opieki konserwatorskiej;
- brak użytkownika;
- nadmierna intensywność użytkowania lub wadliwa gospodarka;
- kradzież, zaginięcie lub nielegalny wywóz;
- wady realizacyjne (niepoprawnie przeprowadzone prace konserwatorskie lub budowlane);
- niewłaściwa eksploatacja (użytkowanie niezgodne z pierwotnym przeznaczeniem obiektu);
- zmiany warunków wodno-gruntowych, jak i zanieczyszczenie wód i gleb.

Przyczyny zniszczeń lub uszkodzeń, określane jako zewnętrzne mają szerszy, często trudny do określenia zasięg oddziaływania, przez co są również trudniejsze do usunięcia. Najważniejsze są:

- działalność gospodarcza;
- infrastruktura komunalna, jak np. wprowadzanie ruchu tranzytowego samochodów przez obszary historycznych miejscowości itp.;
- zagospodarowanie przestrzenne, z dopuszczeniem np. inwestycji wielkoobszarowych i obiektów wielkogabarytowych, degradujących ekspozycję obiektów historycznych lub zakłócających łączność widokową i kompozycyjną pomiędzy obiektami zabytkowymi;
- skażenia atmosferyczne i zanieczyszczenia wód oraz zachwianie gospodarki wodnej.

⁵⁴ Materiał źródłowy: Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Winnica, 2023 oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Winnica, 2022.

Przyczyny ogólne, powodujące uszkodzenie lub zniszczenie obiektów zabytkowych to m.in.:

- działanie czasu;
- klęski losowe, jak np. wichury, trąby powietrzne, powodzie itp.;
- zmiany kierunków artystycznych;
- warunki atmosferyczne;
- działanie biologiczne;
- rozwój teorii konserwatorskich, poprzez stosowanie technologii konserwatorskich, które w dłuższej perspektywie czasowej są szkodliwe dla zabytku.

6.3. INSTYTUCJE KULTURY

Na terenie gminy Winnica nie działa obecnie żadna placówka o charakterze domu kultury, choć w przyszłości przewiduje się budowę Domu Kultury lub Gminnego Ośrodka Kultury i Sztuki.⁵⁵

GINNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W WINNICY

W Winnicy od 1949 roku funkcjonuje Gminna Biblioteka Publiczna, której całkowity księgozbiór w 2024 roku wyniósł ok. 17,4 tys. wolumenów. W Bibliotece wypożyczono łącznie 4 938 książek, natomiast z samego obiektu skorzystało 175 czytelników.⁵⁶

Do głównych zadań Gminnej Biblioteki Publicznej należy:

- gromadzenie i opracowywanie materiałów bibliotecznych za szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu;
- udostępnianie materiałów bibliotecznych;
- prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej;
- popularyzacja książki i czytelnictwa;
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami upowszechniania kultury, organizacjami i towarzystwami w rozwoju i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa.

Biblioteka oferuje mieszkańcom bezpłatny dostęp do Internetu oraz świadczy usługi takie jak m.in. drukowanie z płyt i dysków przenośnych, skanowanie, kserowanie dokumentów itp. Ponadto podmiot ten aktywnie uczestniczy w życiu publicznym gminy m.in. poprzez uczestnictwo w programie „Mała Książka – wielki człowiek”.⁵⁷

ŚWIETLICE WIEJSKIE

Na terenie gminy Winnica funkcjonują świetlice wiejskie. Zlokalizowane są one w miejscowościach: Winnica, Gnaty Wieśniany, Mieszki Leśniki (również KLUB Senior+), Smogorzewo Włociańskie, Skórznice, Gołdkowo.⁵⁸

W świetlicach organizowane są regularne spotkania oraz wydarzenia dla mieszkańców, których celem jest m.in. integracja lokalnej społeczności i ich aktywizacja.

6.4. LOKALNE DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE

Na terenie gminy Winnica odbywają się cyklicznie różne wydarzenia kulturalne, w tym integrującą lokalną społeczność. Przykładowo, w 2025 roku oraz w latach poprzednich zorganizowano tutaj sportowe wydarzenie pn. „Pogoń za Lisem” (bieg na długości 5 km). Ponadto odbyło się tutaj wydarzenie „Winnica na talerzu” w trakcie, którego mieszkańcy różnych miejscowości mieli możliwość zaprezentowania swoich kulinarnych talentów.⁵⁹

⁵⁵ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

⁵⁶ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2024 r.

⁵⁷ Materiał źródłowy: <http://winnica.naszabiblioteka.com/>

⁵⁸ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

⁵⁹ Materiał źródłowy: <https://pultusk.news/>

6.5. WNIOSKI

ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

- Obecność obiektów zabytkowych (m.in. obiekty wpisane do rejestru zabytków i ewidencji zabytków).
- Zły stan techniczny niektórych obiektów ujętych w ewidencji zabytków, powodujący stopniowe niszczenie obiektów tradycyjnej zabudowy.

INSTYTUCJE KULTURY

- Obecność instytucji kultury na terenie gminy (Gminna Biblioteka Publiczna).
- Funkcjonowanie świetlic wiejskich jako miejsca integracji lokalnej społeczności.

LOKALNE DZIEDZICTWO NIEMATERIALNE

- Organizowane wydarzenia i imprezy kulturalne, realizowane w ramach promowania i upowszechniania historii oraz integracji lokalnej społeczności.

7. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

7.1. INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA I JEJ WYKORZYSTANIE

Do obiektów zaplecza sportowo-rekreacyjnego w gminie Winnica zalicza się⁶⁰:

- halę sportową w Zespole Placówek Oświatowych w Winnicy;
- salę sportową w Błędostowie;
- bazę turystyczno-rekreacyjną w Winnicy;
- otwartą strefę aktywności w miejscowości Smogorzewo Włosciańskie (dz. nr ewid. 188/1);
- otwartą strefę aktywności w miejscowości Zbroszki (dz. nr ewid. 55/26);
- otwartą strefę aktywności w miejscowości Stare Bulkowo (dz. nr ewid. 32);
- strefę rekreacyjno– turystyczną w Winnicy (dz. nr ewid.155/4);
- boisko Orlik w Winnicy;
- boisko do piłki nożnej wraz z bieżnią sprinterską i okólną przy ZPO w Winnicy;
- boisko do piłki nożnej wraz bieżnią okólną w Błędostowie;
- plac zabaw Zielona łączka – Błędostowo (dz. nr ewid. 276/1);
- plac zabaw Kubuś – Winnica (dz. nr ewid. 174/4);
- plac zabaw w Skórznicach (dz. nr ewid. 29);
- plac zabaw przy Samorządowym Przedszkolu w Winnicy (dz. nr ewid. 173/2)/
- siłownia plenerowa (dz. nr ewid. 177, 178).

Na terenie gminy Winnica funkcjonują obecnie następujące kluby sportowe:⁶¹

- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy LIDER Winnica;
- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy 19 Winnica.

Gminna baza sportowo-rekreacyjna służy rozwojowi aktywności fizycznej, ruchowej i psychicznej, nauki współpracy i współzawodnictwa mieszkańców, którzy mogą korzystać z infrastruktury sportowej w sposób indywidualny lub zorganizowany. Warty podkreślenia jest także rola placów zabaw i siłowni zewnętrznych, jako czynników korzystnych dla najmłodszych mieszkańców oraz całych rodzin.

7.2. ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA

7.2.1. WALORY PRZYRODNICZE

Obszar gminy Winnica nie jest szczególnie cenny pod względem przyrodniczo-krajobrazowym, z uwagi na jej wybitnie rolniczy charakter. Nie występują tutaj bowiem żadne jeziora oraz większe zbiorniki wodne. Sieć hydrograficzna nie jest szczególnie rozwinięta, przez co utrudniona jest realizacja zagospodarowania turystycznego związanego z turystyką wodną. Ponadto gmina oznacza się niskim wskaźnikiem lesistości, co z pewnością ogranicza potencjał w zakresie turystyki kwalifikowanej (np. łowiectwo) lub rekreacyjnej (pieszo-rowerowej).

Ponadto obszar gminy położony jest poza zasięgiem ponadlokalnego systemu przyrodniczego (płatów i korytarzy ekologicznych). Tereny o relatywnie najwyższych walorach przyrodniczych występują w środkowej części gminy, gdzie znajdują się enklawy leśne i ustanowiony został Nasielsko-Karniewski Obszar Chronionego Krajobrazu. Nie mniej sam rejon nie jest szczególnie predysponowany do pełnienia funkcji turystycznej, co związane jest z obecnością rozległych gruntów rolnych, gdzie nie istnieje rozwinięta infrastruktura turystyczna, natomiast występujące enklawy leśne pełnią często funkcje gospodarcze.

⁶⁰ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

⁶¹ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

Warto zaznaczyć, iż gminę cechuje niewielka gęstość zaludnienia, co jest niewątpliwym atutem dla potencjalnych turystów szukających wyciszenia i spokoju.

7.2.2. WALORY ANTROPOGENICZNE

Wśród walorów antropogenicznych, na terenie gminy wyróżnia się zabytki architektury i budownictwa w tym zwłaszcza:

- Kościół par. p.w. Świętej Trójcy w Winnicy;
- Kościół parafialny PW. Nawiedzenia NMP w Błędostowie;
- zabytkowe budynki mieszkalne;
- zabytkowe cmentarze.

Do walorów antropogenicznych uznać można także działalność gminnej biblioteki publicznej oraz świetlic wiejskich, w tym poprzez organizację wydarzeń i imprez integrujących mieszkańców i turystów. Poza wymienionymi obiektami zabytkowymi oraz działalnością instytucji kultury na terenie gminy Winnica nie odnotowuje się innych, szczególnie istotnych walorów antropogenicznych, które mogłyby w znaczący sposób poszerzyć katalog zasobów kulturowych gminy. Istniejące elementy stanowią jednak ważny komponent lokalnego dziedzictwa i wpływają na kształtowanie się kulturowej tożsamości oraz atrakcyjności przestrzeni gminy.

7.2.3. BAZA MATERIALNA TURYSTYKI

Gminną bazę noclegową tworzą wszelkie obiekty i urządzenia umożliwiające nocleg poza miejscem zamieszkania, do których należą m.in. pałac, miejsca noclegowe w zajazdach gastronomicznych, miejsca noclegowe prywatne, gospodarstwa agroturystyczne oraz kamping i pole namiotowe. Należy nadmienić, iż baza noclegowa w gminie nie jest rozwinięta. Wśród obiektów bazy noclegowej na terenie gminy możemy zaliczyć kwatery agroturystyczne oraz pojedyncze punkty noclegowe.⁶²

Gminną bazę żywieniową stanowią wszelkie obiekty gastronomiczne służące zaspokojeniu potrzeb żywnościowych turystów, takie jak restauracje, kawiarnie, bary, punkty gastronomiczne. Do grupy tej zalicza się również zakłady zaopatrujące odwiedzających w artykuły żywnościowe. Na terenie gminy Winnica infrastruktura gastronomiczna nie jest szczególnie rozwinięta.

Na bazę komunikacyjną składa się sieć połączeń, dróg i szlaków komunikacyjnych. Poziom rozwinięcia bazy komunikacyjnej stanowi o dostępności oraz łatwości poruszania się po obszarze gminy przez potencjalnych turystów. Do bazy komunikacyjnej gminy Winnica zalicza się:

- sieć dróg publicznych, w tym droga wojewódzka nr 571, drogi powiatowe oraz gminne;
- przystanki autobusowe;
- drogi rowerowe.

Do bazy towarzyszącej zalicza się wszelkiego rodzaju urządzenia sportowo-rekreacyjne obszaru turystycznego, które pozwalają turystom na uprawianie różnych form rekreacji. Infrastrukturę sportowo-rekreacyjną opisano we wcześniejszej części (rozd. 7.1.). Ponadto w zakres bazy towarzyszącej wchodzi cała gminna infrastruktura techniczna (sieć wodno-kanalizacyjna, sieć energetyczna, gazowa) oraz społeczna (przychodnie, apteki, biblioteka, poczta).

⁶² Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

Atrakcje turystyczne stanowią wszelkiego rodzaju obiekty będące przedmiotem zainteresowania turystycznego i wpływające na natężenie ruchu turystycznego. Do gminnych atrakcji turystycznych zaliczyć zatem można wszystkie wyżej wymienione formy i obiekty pod warunkiem, że są one związane z gminą (np. z kulturą mieszkańców), na ich temat dostępne są informacje turystyczne (np. w postaci ulotek, informacji internetowej, oznaczenia kartograficznego) oraz w sposób realny wpływają na wzrost ruchu turystycznego.

7.3. WNIOSKI

INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA I JEJ WYKORZYSTANIE

- Niedostatecznie rozbudowane oferty turystyczne, zwłaszcza poza okresem wakacyjnym.
- Niewystarczająca zasobność w obiekty bazy turystycznej.
- Mało rozwinięta baza noclegowa na terenie gminy.
- Funkcjonujące na terenie gminy kluby sportowe.
- Niski udział wydatków na rozwój turystyki z budżetu gminy.
- Rozwinięta baza sportowo-rekreacyjna.

ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA

- W większości stosunkowo niewielkie walory przyrodnicze (w tym brak jezior i większych zbiorników wodnych, słabo rozwinięta sieć rzeczna oraz położenie poza ponadlokalnym systemem przyrodniczym).
- Ograniczony zakres walorów antropogenicznych na obszarze gminy.

8. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

8.1. PLANOWANIE PRZESTRZENNE W GMINIE

8.1.1. STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw wprowadza nowe przepisy dotyczące hierarchii dokumentów planistycznych w gminach w Polsce. Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zastąpione zostaną przez plany ogólne gmin (które stanowić będą, w odróżnieniu od studiów, akty prawa miejscowego) oraz przez strategie rozwoju (zwłaszcza w zakresie ustaleń dotyczących polityki rozwoju).

W chwili obecnej obowiązującym, nadrzędnym dokumentem planistycznym pozostaje nadal Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Winnica, przyjęte Uchwałą nr XXXII/225/2022 Rady Gminy Winnica z dnia 9 marca 2022 r. Dokument zawiera generalne zasady zagospodarowania przestrzennego oraz wytyczne, którymi należy kierować się w kreowaniu polityki przestrzennej. Studium nie jest aktem prawa miejscowego, stanowi natomiast wiążącą wytyczną (podstawę) do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Studium, co do zasady definiuje kierunki polityki przestrzennej gminy w zakresie:

- zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz przeznaczeniu terenów, tym wynikające z audytu krajobrazowego;
- zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone z zabudowy;
- obszarów oraz zasad ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego;
- obszarów i zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- rozwoju komunikacji;
- rozwoju systemów infrastruktury technicznej;
- obszarów rozmieszczenia inwestycji celu publicznego;
- obszarów do objęcia miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego;
- obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszarów osuwania się mas ziemnych;
- obiektów lub obszarów dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- obszarów pomników zagłady i ich stref ochronnych;
- obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;
- obszarów zdegradowane;
- granic terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

W obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Winnica wskazano najważniejsze założenia polityki przestrzennej gminy tj.:

- zrównoważony rozwój przy minimalizacji zagrożeń środowiska przyrodniczego;
- ochrona wartości przyrodniczych;
- dążenie do przywrócenia ładu przestrzennego;
- kształtowanie optymalnej struktury użytkowania i ładu przestrzennego gminy.

Zgodnie z zapisami Studium, wzmocnienie potencjału gminy zamierza się uzyskać poprzez właściwe ukształtowanie sieci osadniczej. Głównym ośrodkiem usługowym i zarządzania o najwyższej aktywności społecznej i gospodarczej stymulującym rozwój całej gminy pozostanie miejscowość Winnica. Koncentrują się tam zadania inwestycyjne z zakresu administracji i usług: oświaty, ochrony

zdrowia, kultury, sportu, mieszkalnictwa, przemysłu, gospodarki komunalnej, obsługi rolnictwa, infrastruktury społecznej i technicznej o zasięgu gminnym i lokalnym. Dalszy rozwój i niezawodność systemów infrastruktury technicznej przyczyni się do podniesienia konkurencyjności i atrakcyjności gminy dla inwestorów z zewnątrz.

Podstawowe kierunki polityki przestrzennej gminy Winnica to:

- ochrona istniejących zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz poprawa jego stanu;
- rozwój gospodarczy poprzez wskazanie potencjalnych terenów inwestycyjnych;
- dalszy rozwój usług z zakresu obsługi ludności;
- rozwój rolnictwa ekologicznego i leśnictwa;
- zwiększenie atrakcyjności turystyczno-wypoczynkowej gminy i upowszechnianie jej walorów przyrodniczo-krajobrazowych;
- dalsza rozbudowa i budowa nowej infrastruktury technicznej, w szczególności w zakresie systemu gospodarki wodno-ściekowej;
- wzmocnienie funkcji wsi Winnica jako siedziby gminy, pełniąca rolę administracyjną, usługowo-gospodarczą i mieszkaniową.

8.1.2. MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

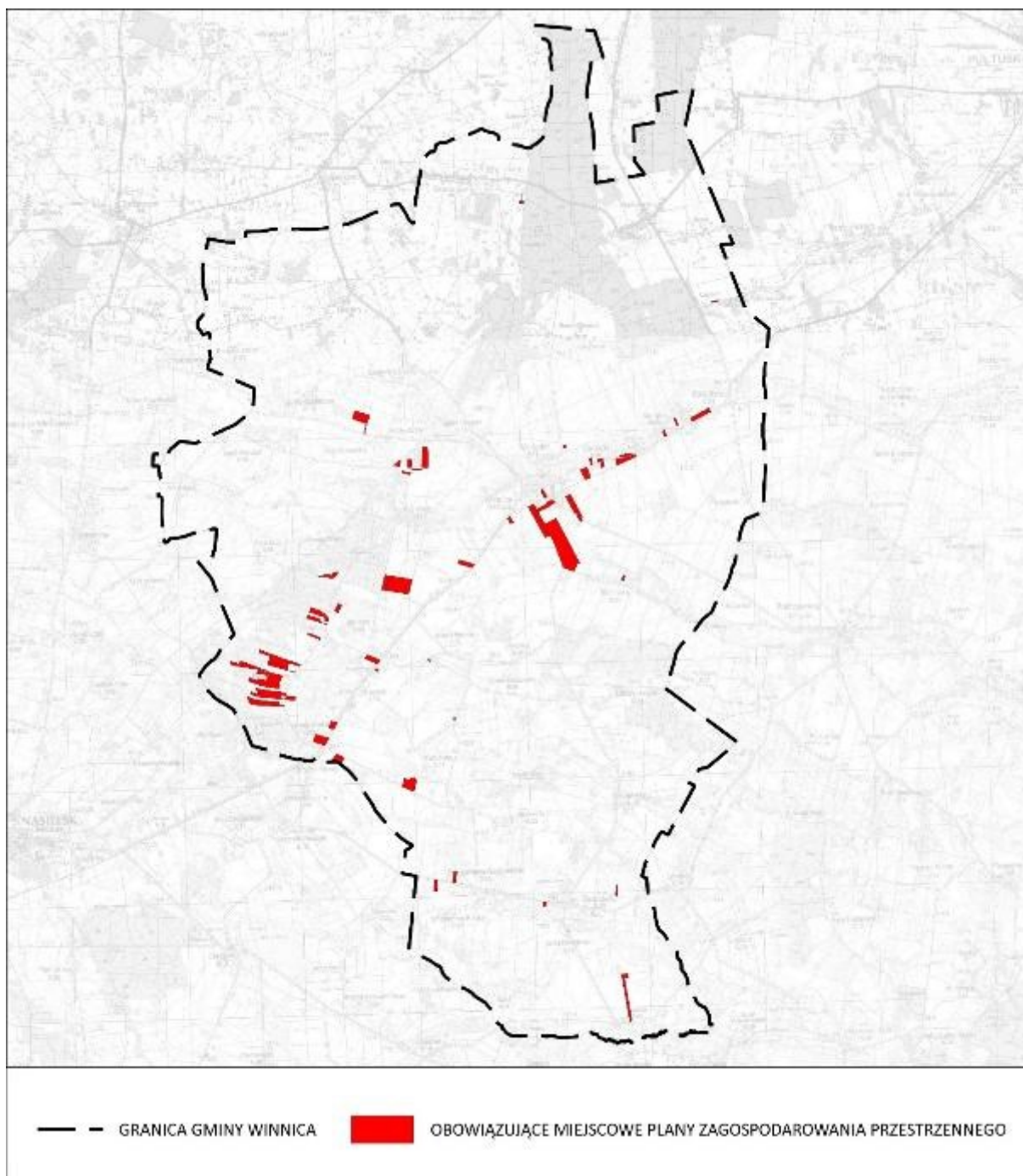
Głównym narzędziem w kształtowaniu ładu przestrzennego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Uregulowane zasady zagospodarowania przestrzennego posiadają niektóre fragmenty miejscowości, które obejmują obszar 140,4 ha, co stanowi jedynie 1,2% całkowitej powierzchni gminy.⁶³

Na terenie gminy obowiązują aktualnie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, przyjęte lub zmienione następującymi uchwałami:⁶⁴

- uchwała nr XXIV/135/96 Rady Gminy w Winnicy z dnia 30 grudnia 1996 r. w sprawie uchwalenia zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Winnica;
- uchwała nr XXVIII/168/01 Rady Gminy Winnica z dnia 29 listopada 2001 r. w sprawie uchwalenia zmiany nr 1 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Winnica;
- uchwała nr XXVIII/169/01 Rady Gminy Winnica z dnia 29 listopada 2001 r. w sprawie zmiany nr 2 miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Winnica;
- uchwała nr II/18/02 Rady Gminy Winnica z dnia 12 grudnia 2002 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Winnica dotyczącego fragmentów wsi Poniaty Wielkie i Zbroszki;
- uchwała nr VII/51/03 Rady Gminy Winnica z dnia 10 września 2003 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Winnica dotyczącego fragmentów wsi: Glinice Wielkie, Rębkowo, Smogorzewo Włościańskie i Winnica;
- uchwała nr XXX/217/2018 Rady Gminy Winnica z dnia 20 marca 2018 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części wsi Winnica w rejonie ul. Szkolnej w gminie Winnica;
- uchwała nr XXXIV/253/2022 Rady Gminy Winnica z dnia 27 maja 2022 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obrębu geodezyjnego Winnica, w rejonie ulic Warszawskiej i Żytnej;
- uchwała nr VII/42/2024 Rady Gminy Winnica z dnia 18 grudnia 2024 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części obrębu geodezyjnego Winnica, w rejonie ulicy Pułtuskiej.

⁶³ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

⁶⁴ Materiał źródłowy: <https://winnica.e-mapa.net/wykazplanow/>

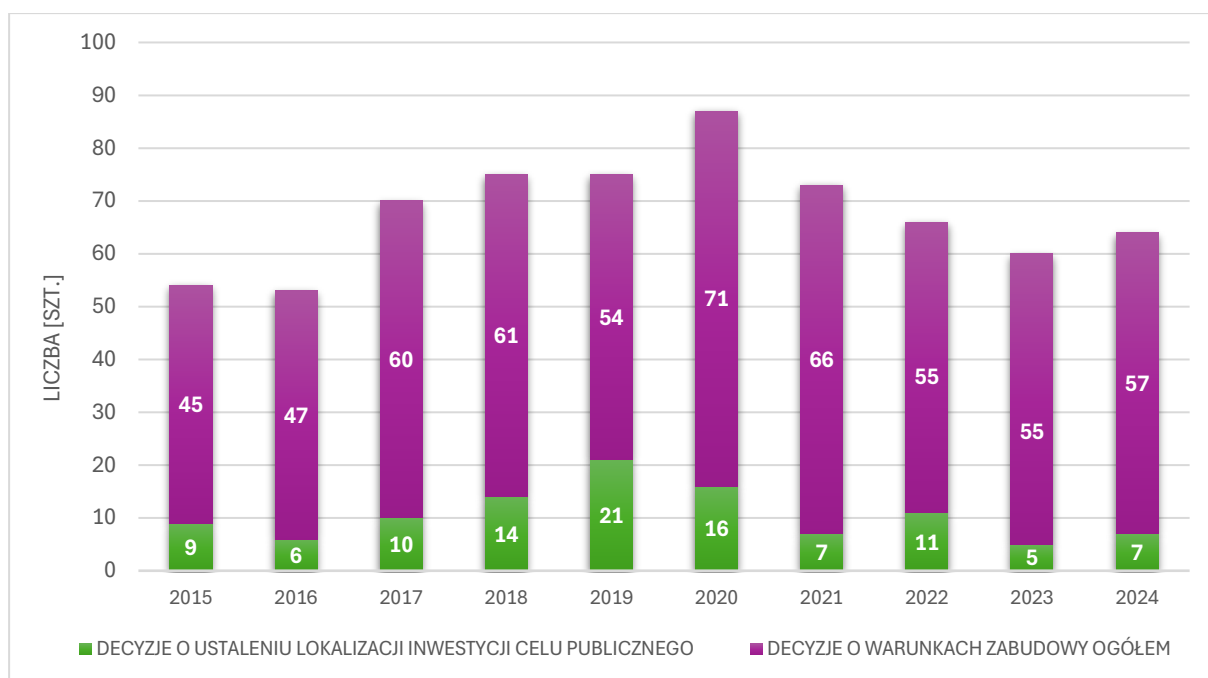

Ryc. 36 Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie <https://winnica.e-mapa.net/wykazplanow/>

8.1.3. DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I DECYZJE O LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

W obszarach nie objętych ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego realizacja inwestycji możliwa jest po uzyskaniu decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego. Dynamika liczby wydawanych decyzji na przestrzeni lat przedstawia się następująco:

Ryc. 37 Wydane w gminie decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w latach 2015-2024

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Średnio w analizowanych latach wydawanych było ok. 68 decyzji/rok, z czego ok. 57 decyzji wz/rok i 11 decyzji icp/rok. W odniesieniu do decyzji ustalenia warunków zabudowy na przestrzeni omawianego okresu, średnio 33 decyzje/rok dotyczyły zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, 2 decyzje/rok zabudowy usługowej, natomiast dla innej zabudowy średnio 22 decyzje/rok.

W 2025 roku obserwowany jest natomiast skokowy wzrost złożonych wniosków o wydanie warunków zabudowy (293). Jest to niewątpliwie związane z wdrażaną reformą planowania przestrzennego i nowymi zasadami, na podstawie których wydawane będą decyzje, po wejściu w życie planu ogólnego⁶⁵.

8.2. STRUKTURA OSADNICZA

Najistotniejszym i najbardziej zaludnionym ośrodkiem funkcjonalnym jest miejscowość Winnica. W obrębie Winnicy skupiają się funkcje administracyjne, edukacyjne, kulturowe, religijne, handlowo-gospodarcze, produkcyjne oraz mieszkaniowe i rolnicze. Ponadto świadczone są usługi medyczne i ochrony zdrowia, a także znajdują się obiekty o charakterze sportowo-rekreacyjnym. Miejscowość ta odznacza się zwartym charakterem istniejącej zabudowy.

Za najważniejsze ośrodki wspomagające należy uznać miejscowości odznaczające się najwyższym zaludnieniem (zaraz po Winnicy) oraz miejscowości wspomagające wieś gminną na tle rekreacyjno-wypoczynkowym, kulturowym, religijnym, edukacyjnym czy handlowo-gospodarczym, tj.: Gołądkowo, Błędostowo, Rębkowo i Zbroszki. Miejscowości te odznaczają się stosunkowo zwartym charakterem istniejącej zabudowy.

Pozostałe miejscowości pełnią głównie funkcje rolnicze i mieszkalne oraz odznaczają się niskim lub bardzo niskim stopniem zaludnienia i przeważnie rozproszoną zabudową.

⁶⁵ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

8.3. REWITALIZACJA

Według ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Rada Gminy wyznacza, w drodze uchwały, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Wniosek o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zawiera wskazanie granic tych obszarów wykonane na mapie w skali co najmniej 1:5000, sporządzonej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej.

Gmina Winnica aktualnie nie posiada Gminnego Programu Rewitalizacji, jednakże sugerowane jest podjęcie działań mających na celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji i obszaru zdegradowanego.

8.4. OBSZARY ZINTEGROWANEGO INWESTOWANIA I WYKLUCZENIA Z INWESTOWANIA

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) stanowią formę współpracy, w ramach której partnerstwa miast i otaczających je gmin oraz władze województw będą wspólnie przeprowadzać projekty finansowane z Funduszy Europejskich. Ponadto celem wdrażania instrumentu ZIT jest również budowanie partnerstwa i współpracy w ramach obszaru funkcjonalnego oraz wspieranie współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy Związkami ZIT zarówno w poszczególnych województwach, jak i na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Istotne jest także wspieranie rozwoju kompetencji samorządu terytorialnego niezbędnych do przygotowania i wdrażania strategii, w tym strategii ZIT lub strategii rozwoju ponadlokalnego.

W ramach ZIT możliwe są następujące formy partnerstwa⁶⁶:

- stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego;
- porozumienie międzygminne;
- związek międzygminny, powiatowy lub powiatowo-gminny;
- związek metropolitalny województwa.

Regionalne Inwestycje Terytorialne (RIT) stanowią element wdrażania funduszy europejskich, dzięki którym część środków pozostawiona jest w zarządzaniu związków lokalnych samorządów.

Obszar gminy Winnica położony jest poza obszarem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) i Regionalnych Inwestycji Terytorialnych (RIT).

8.5. OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

Zgodnie z ustaleniami obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego na terenie gminy Winnica planowane są następujące inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 571 w miejscowości Winnica oraz budowa chodnika i zatok autobusowych w miejscowości Gołądkowo [przedsięwzięcie zrealizowane];
- budowa kanalizacji deszczowej z wylotem do rzeki Niestępówki [przedsięwzięcie zrealizowane];
- zapewnienie odpowiedniej przepustowości koryta rzeki Niestępówki od km 9+877 do km 16+215.

⁶⁶ Materiał źródłowy: Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

8.6. WNIOSKI

PLANOWANIE PRZESTRZENNE W GMINIE

- Bardzo niski stopień pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (1,2%) – oparcie większości inwestycji budowlanych, publicznych i prywatnych, na doraźnych decyzjach administracyjnych wz/icp.

STRUKTURA OSADNICZA

- Rozproszona struktura zabudowy znacznej części miejscowości (zwłaszcza w północno-zachodniej części gminy).

REWITALIZACJA

- Obecność obiektów i obszarów wymagających poprawy estetyki zagospodarowania.

OBSZARY ZINTEGROWANEGO INWESTOWANIA I WYKLUCZENIA Z INWESTOWANIA

- Położenie gminy poza obszarem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) i Regionalnych Inwestycji Terytorialnych (RIT).

OBSZARY ROZMIESZCZENIA INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM

- Niewielka liczba planowanych inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

9. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

9.1. OCHRONA LUDNOŚCI I OBRONA CYWILNA

Kryzys migracyjny na granicy polsko-białoruskiej zapoczątkowany latem 2021 r., a następnie pełnoskalowa inwazja Rosji na Ukrainę od 24 lutego 2022 r. stanowią argumenty, wobec których poszczególne jednostki samorządu terytorialnego, w tym społeczności lokalne powinny być zaangażowane w proces nauki i przygotowania się na sytuacje kryzysowe. W obliczu rosnącej niestabilności geopolitycznej w regionie Europy Środkowo-Wschodniej szczególnie istotne jest zagadnienie szeroko rozumianego bezpieczeństwa, ochrony ludności oraz obrony cywilnej.⁶⁷

W kontekście samorządów gminnych ważne jest wdrażanie mechanizmów związanych z:

- przygotowaniem ludności do właściwego zachowania w sytuacji wystąpienia zagrożenia przez zwiększenie świadomości zagrożeń i społecznej odporności;
- działaniami związanymi z możliwością wystąpienia zagrożenia;
- działaniami związanymi z wystąpieniem zagrożenia.

Istotnym elementem ochrony życia i zdrowia ludzi jest opracowanie skutecznego planu ewakuacji w przypadku wystąpienia zagrożenia. W tym kontekście ważne jest, aby w planie zawarta została liczba osób przewidzianych działaniami ewakuacyjnymi oraz jej efektywna organizacja. Niezbędne jest określenie sposobu powiadamiania ludności o potrzebie ewakuacji, jak również wskazanie środków transportowych i miejsc zakwaterowania. Szczególnie ważna jest również skuteczna i przejrzysta komunikacja, w tym ostrzeganie i alarmowanie lokalnej społeczności o możliwych zagrożeniach na obszarze gminy. Realizacja zadań związanych z ochroną ludności i obroną cywilną wymaga dobrze funkcjonującej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, która w szczególności powinna zapewnić m.in.: schronienie, zaopatrzenie w wodę, żywność, produkty lecznicze, paliwo, energię elektryczną, usługi telekomunikacyjne, transport, realizacja działań ratowniczych czy pierwszej pomocy. Nie mniej istotne są również działania edukacyjne podnoszące świadomość społeczną o ryzyku wystąpienia zagrożeń oraz konieczny jest stały dialog z mieszkańcami i organizacjami pozarządowymi.

W przypadku gminy Winnica za zadania związane z realizacją ochrony ludności i obrony cywilnej odpowiada Wójt (zadania szczegółowo definiuje art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2024 r.).

Ponadto 27 maja 2025 r. Rada Ministrów przyjęła Program Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej na lata 2025–2026, który stanowi kompleksowy dokument planistyczny określający kierunki działań państwa w zakresie przygotowania na sytuacje kryzysowe oraz wzmacniania bezpieczeństwa obywateli. W ramach Programu finansowane są zadania zlecone z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej, za które jednostki samorządu terytorialnego otrzymują z budżetu państwa dotacje celowe zapewniające ich realizację. Dodatkowym źródłem jest Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego i Ochrony Ludności, zasilany także przez spółki Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego. Zadania mogą być ponadto finansowane z budżetów gmin, powiatów i województw oraz z rezerwy celowej na zarządzanie kryzysowe.

⁶⁷ Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej:

Art. 2. ust. 1. Ochrona ludności to system składający się z organów administracji publicznej wykonujących zadania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa ludności przez ochronę życia i zdrowia ludzi, mienia, w tym zwierząt, infrastruktury niezbędnej do zaspokojenia potrzeb bytowych, dóbr kultury i środowiska w sytuacji zagrożenia, zwanych dalej „organami ochrony ludności”, podmiotów wykonujących te zadania, zwanych dalej „podmiotami ochrony ludności”, oraz zasobów ochrony ludności.

ust. 2. Obrona cywilna to realizacja zadań określonych w art. 61 lit. a Protokołu dodatkowego do Konwencji Genewskich z 12 sierpnia 1949 r. dotyczącego ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych (Protokół I), sporządzonego w Genewie dnia 8 czerwca 1977 r. (Dz. U. z 1992 r. poz. 175 oraz z 2015 r. poz. 1056), zwanego dalej „Pierwszym Protokołem dodatkowym do Konwencji Genewskich z 12 sierpnia 1949 r.”, mająca na celu ochronę ludności cywilnej przed zagrożeniami wynikającymi z działań zbrojnych i ich następstw.

9.2. PODMIOTY I INSTYTUCJE REALIZUJĄCE ZADANIA Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA

Zadania własne gminy w zakresie zaspokajania potrzeb zbiorowych wspólnoty w ramach porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, a także ochrony przeciwpożarowej wskazane są w Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Na bezpieczeństwo publiczne wpływa ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, głównie w stanach nadzwyczajnych.

Podmioty które są odpowiedzialne za kwestie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Winnica to Wójt, Policja i Ochotnicza Straż Pożarna. Na terenie gminy nie znajduje się żaden posterunek lub komisariat policji, natomiast najbliższy znajduje się w sąsiedniej gminie Pokrzywnica. Powiatowa Policja ma swoją siedzibę w Pułtusku.⁶⁸

Na terenie gminy Winnica zadania w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego, realizują jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, wyposażone są w podstawowy sprzęt ratownictwa przeciwpożarowego, w tym⁶⁹:

- OSP Winnica (w systemie KSRG);
- OSP Błędostowo;
- OSP Domosław;
- OSP Skórznice;
- OSP Stare Bulkowo;
- OSP Rębkowo;
- OSP Glinice Wielkie;

9.3. PRZESTĘPCZOŚĆ

Na terenie gminy Winnica poziom przestępczości utrzymuje się na relatywnie zbliżonym poziomie na przestrzeni ostatnich lat (zob. tabela poniżej). Wyjątek stanowił 2022 r., kiedy to odnotowano blisko dwukrotnie więcej popełnianych przestępstw. Biorąc pod uwagę charakter popełnianych przestępstw wynika, iż przeważają przestępstwa o charakterze kryminalnym oraz przeciwko mieniu.

Tab. 24 Liczba stwierdzonych przestępstw na terenie gminy Winnica w latach 2014-2023

ROK	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
LICZBA PRZESTĘPSTW	89	94	74	70	77	90	80	87	142	77

Materiał źródłowy: www.polskawliczbach.pl/

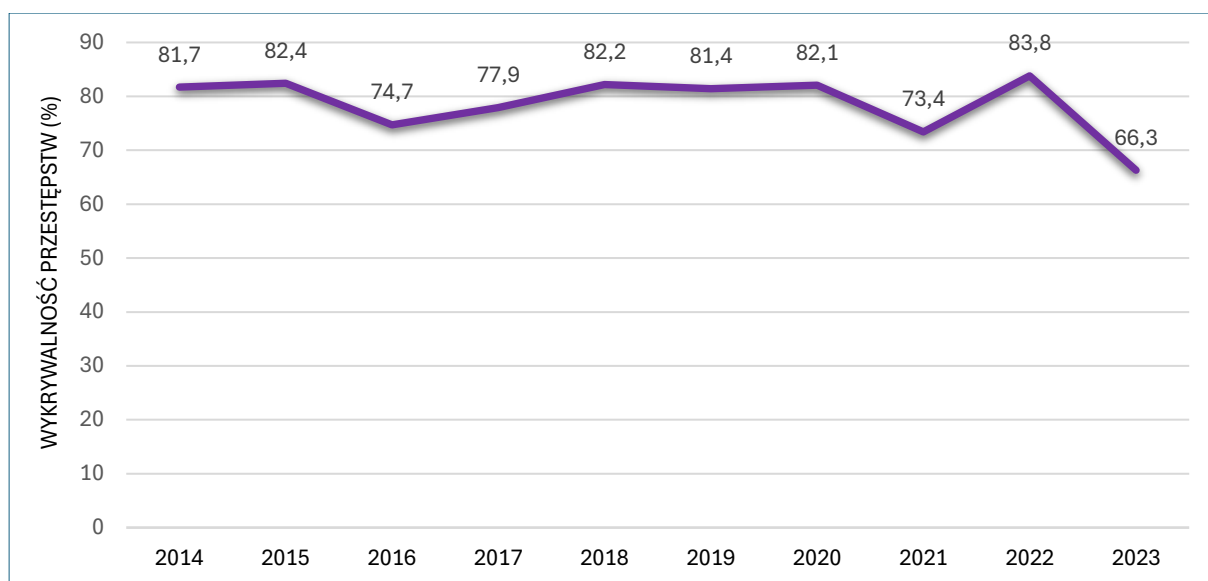
W roku 2023 r. stwierdzono 77 przestępstw, co oznacza, że w przeliczeniu na 1000 mieszkańców odnotowano średnio 19,19 przestępstw. Wskaźnik ten jest nieznacznie niższy niż średnia dla kraju (21,01) oraz województwa mazowieckiego (22,13).

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w gminie wynosi ok. 66,3%, co jest wartością niższą w stosunku do średniej dla kraju (ok. 72%), natomiast nieco wyższą w stosunku województwa mazowieckiego (ok. 73%).⁷⁰

⁶⁸ Materiał źródłowy: <https://mazowiecka.policja.gov.pl>.

⁶⁹ Materiał źródłowy: Raport o stanie Gminy Winnica za rok 2024, 2025.

⁷⁰ Materiał źródłowy: <https://www.polskawliczbach.pl/>

Ryc. 38 Wykrywalność sprawców popełnionych przestępstw w gminie w Winnica w latach 2014-2023

Materiał źródłowy: <https://www.polskawliczbach.pl/>

9.4. ZAGROŻENIA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWE

Potencjalne zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia, wynikające z położenia geograficznego, dotyczyć mogą przede wszystkim środowiska naturalnego, działalności człowieka, a także zdarzeń spowodowanych działaniem sił przyrody.

9.4.1. ZAGROŻENIE ZANIECZYSZCZENIEM POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Główną przyczyną zanieczyszczenia powietrza w gminie Winnica jest tzw. emisja powierzchniowa związana z indywidualnym ogrzewaniem budynków. Wzmóżona emisja zanieczyszczeń ze źródeł komunalnych spowodowana jest spalaniem słabej jakości materiału grzewczego w mało wydajnych kotłach oraz nierzadko, spalaniem odpadów. Zagrożenie dodatkowo potęgują okresy niekorzystnych warunków klimatycznych w okresie zimowym (długotrwałe okresy chłodu lub ekstremalnie niskie temperatury).

Zagrożeniem dla powietrza atmosferycznego jest także tzw. emisja liniowa, związana z transportem samochodowym i emisją spalin. Zagrożenie to uzależnione jest od charakterystyki ruchu, rodzaju pojazdów i stosowanego w nich paliwa oraz rodzaju i jakości nawierzchni tras. Na terenie gminy Winnica najbardziej zagrożone emisją liniową są tereny mieszkaniowe, przez które przebiegają drogi o relatywnie największym nasileniu ruchu pojazdów silnikowych, tzn. drogi wojewódzkiej nr 571. Zagrożenie w wyraźnie mniejszym stopniu dotyczy także dróg powiatowych i gminnych.

Stosunkowo niewielkie jest zagrożenie tzw. emisją punktową. Ten rodzaj emisji związany jest z energetycznym spalaniem paliw i procesami technologicznymi (odprowadzającymi substancje do powietrza za pośrednictwem emitorów w sposób zorganizowany), a na terenie gminy Winnica nie występują zakłady szczególnie uciążliwe dla środowiska.

Ponadto jako potencjalne zagrożenie dla jakości powietrza można wskazać zagrożenia naturalne, związane z procesami i zagrożeniami przyrodniczymi takimi jak np. pożary lasów, erozja gleb, pylenie z terenów zielonych.

9.4.2. ZAGROŻENIE ZMIANAMI KLIMATU

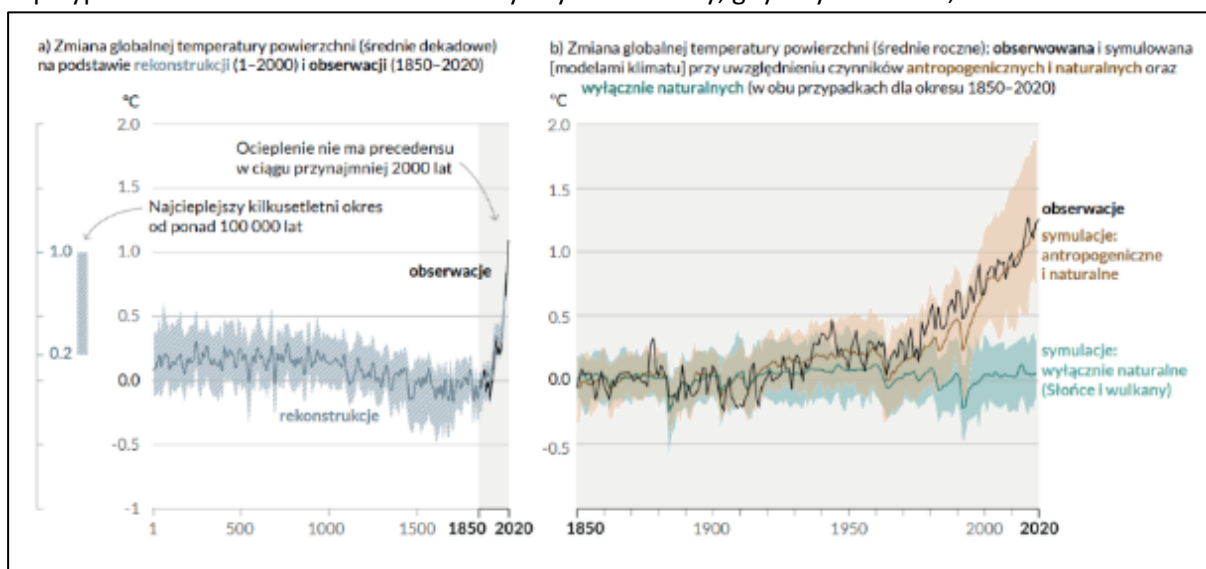
ZMIANY KLIMATYCZNE – KONTEKST GLOBALNY

Problematyka zmian klimatu stanowi jeden z kluczowych aspektów politycznych, społecznych i gospodarczych. Klimat na Ziemi zmieniał się wielokrotnie, przechodząc długie okresy zlodowacenia i wyższych temperatur. Od początku XX wieku temperatura na Ziemi zaczęła stopniowo wzrastać, a trend ten utrzymuje się do dzisiaj. Prognozuje się dalszy wzrost średniej temperatury, który z największą intensywnością wystąpi na półkuli północnej, zwłaszcza na obszarach polarnych.

IPCC opracowało szósty raport podsumowujący naukową wiedzę na temat zmian klimatycznych. Raport składa się z trzech tomów, sporządzanych przez wykwalifikowane grupy robocze:

- Climate Change 2021: *The Physical Science Basis*;
- Climate Change 2022: *Impacts, Adaptation and Vulnerability*;
- Climate Change 2022: *Mitigation of Climate Change*.

Temperatura powierzchni Ziemi sukcesywnie rośnie, natomiast każda z czterech ostatnich dekad była cieplejsza od poprzedniej oraz od wszystkich wcześniejszych od rozpoczęcia pomiarów w 1850 roku. Zgodnie z pierwszym tomem najnowszego raportu IPCC – *Climate Change 2021: The Physical Science Basis* globalny wzrost średniej temperatury powietrza na przestrzeni lat 1850–2019 mieścił się w przedziale 0,8°C do 1,3°C, z najbardziej prawdopodobną wartością 1,07°C. Według raportu średnia temperatura na lądzie w latach 2011–2020 była o 1,59°C wyższa niż w latach 1850–1900, natomiast w przypadku mórz i oceanów wzrost ten był wyraźnie niższy, gdyż wyniósł ok. 0,88°C.

Ryc. 39 Zmiany temperatury powierzchni Ziemi względem okresu 1850-1900

Materiał źródłowy: IPCC - Climate Change 2021: The Physical Science Basis.

Prognozuje się, że średnia temperatura powietrza na Ziemi będzie wzrastać. Według różnych scenariuszy w poszczególnych regionach świata, w stosunku do okresu 1850-1900, przewiduje się:

- według scenariusza optymistycznego (SSP1 1.9) w połowie XXI w. (lata 2046-2060) wzrost temp. o ok. +1,2°C – +2,0°C, a pod koniec XXI w. (lata 2081-2100) wzrost temp. o ok. +1,0° - +1,8°C,
- według scenariusza pesymistycznego (SSP5 8.5) w połowie XXI w. (lata 2046-2060) wzrost temp. o ok. +1,9°C – +3,0°C, a pod koniec XXI w. (lata 2081-2100) wzrost temp. o ok. +3,3°C - +5,7°C.

Należy nadmienić, iż jedną z konsekwencji zmian klimatycznych jest m.in. wzrost średniego poziomu mórz i oceanów. Na przestrzeni okresu 1901 – 2018 poziom ten wzrósł o ok. 20 cm, nie mniej proces ten wyraźnie przyspieszył w ostatnich dziesięcioleciach.

Ponadto do najważniejszych faktów, ustalonych w szóstym Raporcie IPCC – *Climate Change Impacts, Adaptation and Vulnerability* należą m.in.:

- Wzrost zachorowań oraz przedwczesnych zgonów spowodowanych ekstremalnymi warunkami pogodowymi oraz wzrost ryzyka rozprzestrzeniania się chorób, w tym związanych ze zdrowiem psychicznym (poczucie lęku, stresu, depresja).
- Ryzyko wyginięcia rzadko występujących gatunków będzie co najmniej dziesięciokrotnie wyższe, w przypadku, gdy wzrost temperatury będzie postępował w kierunku zmiany o 3°C, w porównaniu z sytuacją, gdy będzie on ograniczony do 1,5°C. Szczególnie zagrożone wyginięciem są gatunki zamieszkujące Puszczę Amazońską oraz niektóre regiony górskie.
- Wzrost zagrożenia występowania ekstremalnych zjawisk przyrodniczych, takich jak m.in. cyklony tropikalne, sztormy, tornada, gradobicia i nawalne deszcze oraz przedłużające się okresy suszy i niedoboru wody.
- Problemy z dostępem do czystej wody pitnej w przypadku dalszego wzrostu temperatury. Przewiduje się, iż mieszkańcy mniejszych wysp i regionów, których zasoby wodne uzależnione są od wód roztopowych lodowców mogą nie mieć wystarczającej ilości wody pitnej, w przypadku, gdy temperatura powietrza wzrośnie o 1,5°C.
- Wzrost temperatury powietrza oraz coraz dłuższe okresy suszy będą miały negatywny wpływ na produkcję żywności (plony zbóż, chów zwierząt), co przyczynić się może do wzrostu niedożywienia i śmiertelności zwłaszcza w regionach tropikalnych. Przy podniesieniu się temperatury powietrza o 1,5°C rośnie ryzyko strat w uprawie kukurydzy w głównych regionach produkujących żywność, natomiast dalszy wzrost wartości temperatur pogłębi problemy rolniczo-produkcyjne.
- Zagrożenie wystąpienia powodzi w regionach nadmorskich wzrośnie o 20% w przypadku podniesienia się poziomu mórz i oceanów o dodatkowe 15 cm, natomiast ryzyko to podwoi się przy wzroście poziomu morza o kolejne 75 cm.
- W przypadku wzrostu temperatury o 1,5°C niektóre ekosystemy zostaną całkowicie utracone, nawet jeśli temperatury zostaną w przyszłości obniżone. Dotyczy to przede wszystkim ekosystemów polarnych, górskich i przybrzeżnych. Istnieje również duże ryzyko utraty raf koralowych u wybrzeży Australii i Morza Czerwonego.

ZMIANY KLIMATYCZNE – KONTEKST KRAJOWY

W odniesieniu do obszaru Polski, biorąc pod uwagę historię obserwacji instrumentalnych, stwierdzono, że ostatnie 20-lecie XX wieku i pierwsza dekada XXI wieku były najcieplejszymi w historii (co stanowi potwierdzenie tendencji obserwowanej na całym świecie)⁷¹:

- we wszystkich porach roku obserwowany jest wzrost temperatur powietrza (zdecydowanie silniejszy w zimie, słabszy w lecie),
- roczne sumy opadów w kontekście całego kraju nie uległy istotnym zmianom, ale odznaczały się znaczną zmiennością w ciągu roku (mniej lub bardziej wilgotne okresy w krótkich odstępach czasu); obserwowana jest tendencja spadkowa sum opadów na obszarze Polski północno-wschodniej,
- w większości kraju obserwuje się spadek łącznej liczby dni mroźnych i bardzo mroźnych w ciągu roku, jednocześnie obserwuje się niewielką tendencję wzrostową długości trwania okresów mroźnych,
- od lat 90-tych XX wieku coraz częściej pojawiają się w Polsce ciągi upałów i dni upalne z temperaturą powietrza $\geq 30^{\circ}\text{C}$,
- w większości kraju obserwuje się zmiany w strukturze opadów, polegające na wzroście liczby dni z opadem o dużym natężeniu,
- we wschodniej części kraju, na wschód od Wisły wydłużają się okresy bezdeszczowe oraz okresy suszy,

⁷¹ Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.

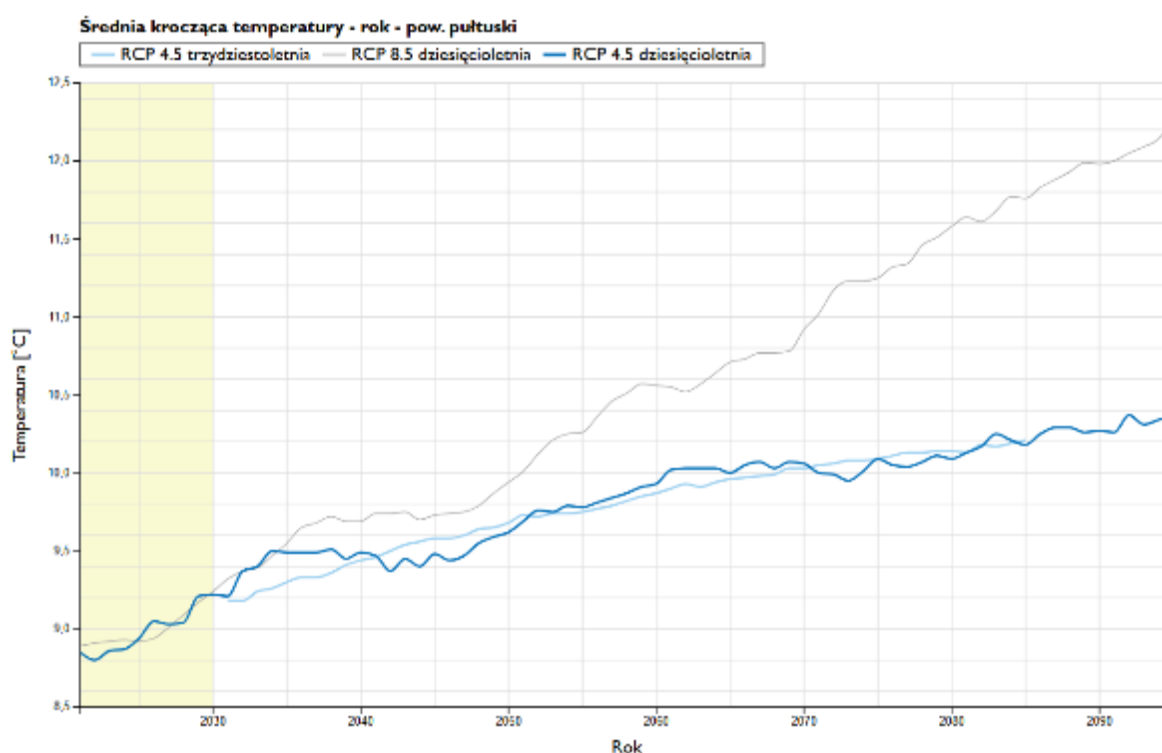
- w chłodnej porze roku obserwuje się wzmożony udział prędkości wiatru w porywach ≥ 17 m/s, a w okresie letnim pojawiają się coraz częściej huraganowe prędkości wiatrów.

Prognozuje się, że zmiany klimatu będą miały zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki, przy czym dominować będą konsekwencje negatywne⁷²:

- do najważniejszych skutków pozytywnych należeć będą m.in.: wydłużenie okresu wegetacyjnego, skrócenie okresu grzewczego, wydłużenie sezonu turystycznego;
- do najważniejszych skutków negatywnych należeć będą m.in.: niekorzystne zmiany hydrologiczne (a co za tym idzie niekorzystny wpływ na różnorodność biologiczną i siedliska przyrodnicze), zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i katastrof, nasilenie się zjawiska eutrofizacji wód, zwiększenie zagrożenia dla życia i zdrowia w wyniku stresu termicznego i wzrostu zanieczyszczeń powietrza, większe zapotrzebowanie na energię elektryczną w porze letniej, czy też zmniejszenie potencjału chłodniczego elektrowni czego skutkiem będzie spadek mocy produkcyjnej.

ZMIANY KLIMATYCZNE – KONTEKST LOKALNY

W odniesieniu do wszystkich powiatów w Polsce przeanalizowano możliwe scenariusze emisji gazów cieplarnianych i ich wpływu na poszczególne zmienne klimatyczne w perspektywie do 2100 roku.

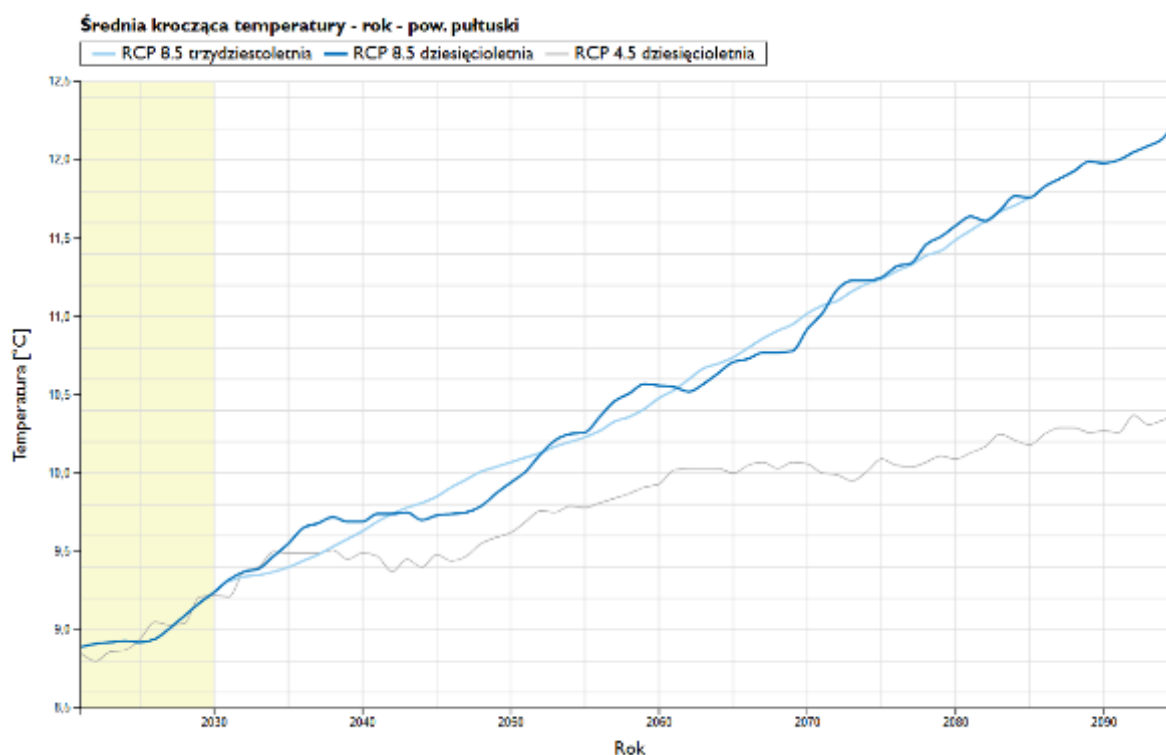

Ryc. 40 Scenariusz wzrostu średniej rocznej temperatury powietrza w powiecie pułtuskim według scenariusza RCP 4.5 (wprowadzenie nowych technologii z redukcją emisji gazów cieplarnianych)

Materiał źródłowy: <https://klimada2.ios.gov.pl/>

⁷² Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.

Zakładając większą niż obecnie redukcję emisji gazów cieplarnianych przy zastosowaniu nowoczesnych technologii (scenariusz RCP 4.5) przewiduje się, iż do końca stulecia średnioroczna temperatura powietrza na obszarze powiatu pułtuskiego może wynosić ok. 10,4°C. Oznacza to wzrost temperatury o ok. 1,6°C względem 2021 r.

Ryc. 41 Scenariusz wzrostu średniej rocznej temperatury powietrza w powiecie pułtuskim według scenariusza RCP 8.5 (utrzymanie aktualnego tempa wzrostu emisji gazów cieplarnianych)

Materiał źródłowy: <https://klimada2.ios.gov.pl/>

W przypadku scenariusza pesymistycznego RCP 8.5, gdzie utrzymany pozostałby obecny trend emisji gazów cieplarnianych prognozuje się, iż średnioroczna temperatura powietrza na terenie powiatu pułtuskiego do 2100 roku może wzrosnąć do ok. 12,3°C. Oznacza to wzrost temperatury o ok. 3,5°C względem 2021 r. Ponadto oprócz analizy temperatury uwzględniono inne wskaźniki klimatyczne takie jak: promieniowanie słoneczne, suma opadów atmosferycznych, prędkość wiatru, grubość pokrywy śnieżnej, wilgotność względna oraz wielkość zachmurzenia.⁷³

Globalne zmiany klimatyczne zauważalne są także w gminie Winnica. Na podstawie analiz wstępnych, opartych na wybranych wskaźnikach klimatycznych odnotowanych w Polsce w 2021 i 2024 r. z uwzględnieniem odchylenia (anomalii) w stosunku do okresu wielolecia 1991-2020, można zaobserwować w rejonie gminy:

- ocieplenie (wzrost średniej temperatury powietrza o ok. 1,5-2°C oraz wzrost temperatur maksymalnych);
- wzrost rocznej sumy opadów;
- wzrost usłonecznienia sumarycznego rocznego.

⁷³ Materiał źródłowy: <https://klimada2.ios.gov.pl/klimat-scenariusze-portal/>.

9.4.3. ZAGROŻENIE ZALEWOWE

ZAGROŻENIE ZJAWISKIEM POWODZI

Zgodnie z ustawą Prawo wodne przez obszary szczególnego zagrożenia powodzią rozumie się:

- *obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat,*
- *obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat,*
- *obszary, między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 18, stanowiące działki ewidencyjne,*
- *pas techniczny w rozumieniu art. 36 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej.*

Na terenie gminy Winnica nie występują obszary szczególnie zagrożone powodzią.

ZAGROŻENIE ZJAWISKIEM PODTAPIANIA

W granicach gminy Winnica może dochodzić do zjawiska podtapiania terenu, na które potencjalnie narażone są tereny z płytko zalegającą wodą gruntową, zagłębienia terenu oraz obszary położone w dnach doliny rzecznych. Zjawisko to może być spowodowane przede wszystkim przez opady atmosferyczne lub gwałtowne topnienie dużej ilości pokrywy śnieżnej. Podtopienia mogą również wystąpić na skutek wahań poziomu wody gruntowej. W większości przypadków cykliczne, najczęściej wiosenne, podwyższone stany wód nie powodują strat gospodarczych z uwagi na fakt, że są to tereny wykorzystywane jako ekstensywne użytki zielone lub grunty orne. Ponadto część obszaru gminy położona jest w zasięgu zwartych kompleksów leśnych, które znacząco minimalizują ryzyko wystąpienia podtopień. Relatywnie najbardziej narażone na zjawisko podtopień (od wód gruntowych) są obszary zlokalizowane w pobliżu przebiegającej sieci rzecznej, co uwarunkowane jest ukształtowaniem terenu, warunkami podłoża i płytkim zaleganiem zwierciadła wody podziemnej.

9.4.4. ZAGROŻENIA RUCHAMI MASOWYMI

Zjawisko ruchów masowych związane jest przede wszystkim z budową geologiczną, warunkami geomorfologicznymi oraz czynnikami inicjującymi. Na ich rozwój wpływ mają intensywne opady atmosferyczne, infiltracja wód opadowych i roztopowych, erozja zboczy dolin i wąwozów a także działalność antropogeniczna. Obszarem predysponowanym do występowania ruchów masowych jest zazwyczaj obszar, w którym uwarunkowania geologiczno-geomorfologiczne nie wykluczają rozwoju takich procesów w przyszłości.⁷⁴

Na obszarze gminy dominuje w większości równinne lub faliste ukształtowanie powierzchni terenu. Powierzchnia terenu gminy jest zatem w większości płaska lub lekko falista, o przeważnie niewielkich spadkach terenowych, nie przekraczających zazwyczaj 5°. Wyjątek stanowią jedynie strefy marginalne wysoczyzny morenowej i lokalnych wzniesień. Nachylenie terenu może przekraczać tam miejscowo 10-15°.

Na obszarze gminy Winnica nie występują tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi, w tym osuwiska. W związku z powyższym stwierdza się, iż rzeźba terenu nie stwarza większych ograniczeń dla rozwoju zagospodarowania przestrzennego.

⁷⁴ Za publikacjami Państwowego Instytutu Geologicznego.

9.4.5. ZAGROŻENIA SUSZĄ I ZAGROŻENIE POŻAROWE

Gmina Winnica w przeważającej części położona jest na terenach „silnie zagrożonych” zjawiskiem suszy. Zagrożenie to występuje głównie na obszarach użytkowanych rolniczo, gdzie użytkowy poziom wód podziemnych znajduje się stosunkowo głęboko. Nieco niższe zagrożenie suszą obejmuje obszary położone w bliskim sąsiedztwie najważniejszych dolin rzecznych, gdzie pierwszy poziom wodonośny znajduje się płytko pod powierzchnią terenu.

W celu przeciwdziałania skutkom suszy na poziomie krajowym uchwalony został *Plan przeciwdziałania skutkom suszy* (PPSS). Dokument ten sporządzony został na okres 6 lat (2021-2027). Jego opracowanie wynikało z postanowień dyrektyw i wytycznych unijnych oraz przepisów prawa krajowego (art. 183-185 ustawy Prawo wodne). Plan przeciwdziałania skutkom suszy posiada rangę rozporządzenia Ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej.⁷⁵

Zgodnie z art. 184 ustawy Prawo Wodne, Plan przeciwdziałania skutkom suszy obejmuje:

- analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;
- propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;
- propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;
- działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Z uwagi na wyżej opisane zagrożenie, obowiązują stosowne plany przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych oraz plany przeciwdziałania skutkom suszy w dorzeczach.

Panujące długotrwałe susze przyczynić się mogą do przesuszenia runa leśnego oraz ściółki, czego przejawem może być wystąpienie pożaru. Pożary lasów niosą za sobą szereg negatywnych skutków dla środowiska przyrodniczego oraz człowieka (m.in. zniszczenie szaty roślinnej, w tym utrata siedlisk dla wielu gatunków zwierząt, degradacja naturalnego profilu glebowego, emisja dwutlenku węgla). Najbardziej narażone na ryzyko wystąpienia pożaru są kompleksy leśne zlokalizowane na terenach z głęboko zalegającą warstwą wodonośną.

Obszar gminy Winnica w ponad 17% pokryty jest gruntami leśnymi. W związku z powyższym istnieje niebezpieczeństwo wystąpienia pożarów leśnych. Do głównych, potencjalnych przyczyn pożarów należy zaliczyć:

- nieostrożność osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem otwartym, w tym papierosy, zapalaki;
- nieprawidłowa eksploatacja urządzeń ogrzewczych i instalacji;
- wady środków transportu oraz niezachowanie zasad bezpieczeństwa środków transportu;
- wyładowania atmosferyczne oraz inne ekstremalne zjawiska pogodowe jak huragany i silne wiatry;
- podpalenia;
- wypalanie traw.

Na podstawie danych GUS w 2024 roku na terenie gminy Winnica odnotowano łącznie 14 pożarów, z czego wszystkie sklasyfikowane zostały jako „małe”. Wśród miejscowych zagrożeń wytypowano łącznie 33 zdarzenia, z czego: 12 dotyczyło silnego wiatru, 11 zdarzeń w komunikacji, 8 zdarzeń medycznych oraz pojedyncze zdarzenie związane z opadami deszczu oraz zdarzenie budowlane.⁷⁶

⁷⁵ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz.U.2021 poz. 1615).

⁷⁶ Materiał źródłowy: Dane GUS: Organizacja państwa i wymiar sprawiedliwości: Działalność jednostek ochrony przeciwpożarowej, stan na 31.12.2024 r.

9.4.6. ZAGROŻENIE POWAŻNĄ AWARIĄ

Na terenie gminy Winnica nie znajdują się zakłady zakwalifikowane jako potencjalni sprawcy poważnych awarii przemysłowych (zakłady o dużym ryzyku ZDR, zakłady o zwiększonym ryzyku ZZR, zakłady pozostałe PSPA)⁷⁷.

Zagrożenie wynikające z wystąpienia poważnej awarii przemysłowej jest stosunkowo niewielkie ze względu na brak dużych zakładów. Funkcjonuje tutaj Zakład Mleczarski, podmiot zajmujący się sprzedażą ciągników rolniczych oraz inne lokalne podmioty usługowo-handlowe i firmy remontowo-naprawcze. W przypadku awarii sprzętu lub wystąpienia innych zdarzeń losowych należy przestrzegać obowiązujących przepisów prawa, w tym regulaminów, a także powiadomić odpowiednie służby bezpieczeństwa.

Do ewentualnych zagrożeń zaliczyć można również transport substancji niebezpiecznych w ruchu drogowym (substancje ropopochodne, gazy płynne). Przebieg przez teren gminy ważnego szlaku komunikacyjnego (droga województwa nr 571) stanowi nie tylko potencjał rozwojowy, ale także zwiększa możliwości wystąpienia zagrożeń związanych z transportem substancji niebezpiecznych.

⁷⁷ Materiał źródłowy: www.gios.gov.pl/pl/

9.5. WNIOSKI

OCHRONA LUDNOŚCI I OBRONA CYWILNA

- Zadania z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej realizowane na poziomie gminnym przez Wójta jako organ właściwy w tym zakresie.

PODMIOTY I INSTYTUCJE REALIZUJĄCE ZADANIA Z ZAKRESU BEZPIECZEŃSTWA

- Funkcjonujące na terenie gminy podmioty i instytucje zaangażowane w zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego (zwłaszcza straż pożarna i policja).

PRZESTĘPCZOŚĆ

- Niższy wskaźnik popełnionych przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w stosunku do średniej dla województwa i kraju.

ZAGROŻENIA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWE

- Relatywnie czyste powietrze w skali roku, w tym brak dużych, punktowych emitorów zanieczyszczeń.
- Występujące okresowo zjawisko niskiej emisji w obszarach zwartej zabudowy i związane z tym okresowe pogarszanie stanu sanitarnego powietrza (w sezonie grzewczym).
- Brak osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi.
- Brak obszarów szczególnego zagrożenia powodzią.
- Znaczne zagrożenie suszą występujące w znacznej części obszaru gminy i związane z nią zagrożenia pożarowe.
- Niskie ryzyko wystąpienia poważnych awarii przemysłowych z uwagi na brak dużych zakładów produkcyjnych.
- Występowanie zagrożeń związanych z wzmożonym hałasem, emisją zanieczyszczeń oraz transportem substancji niebezpiecznych na odcinku drogi wojewódzkiej.

10. POLITYKA SPOŁECZNA

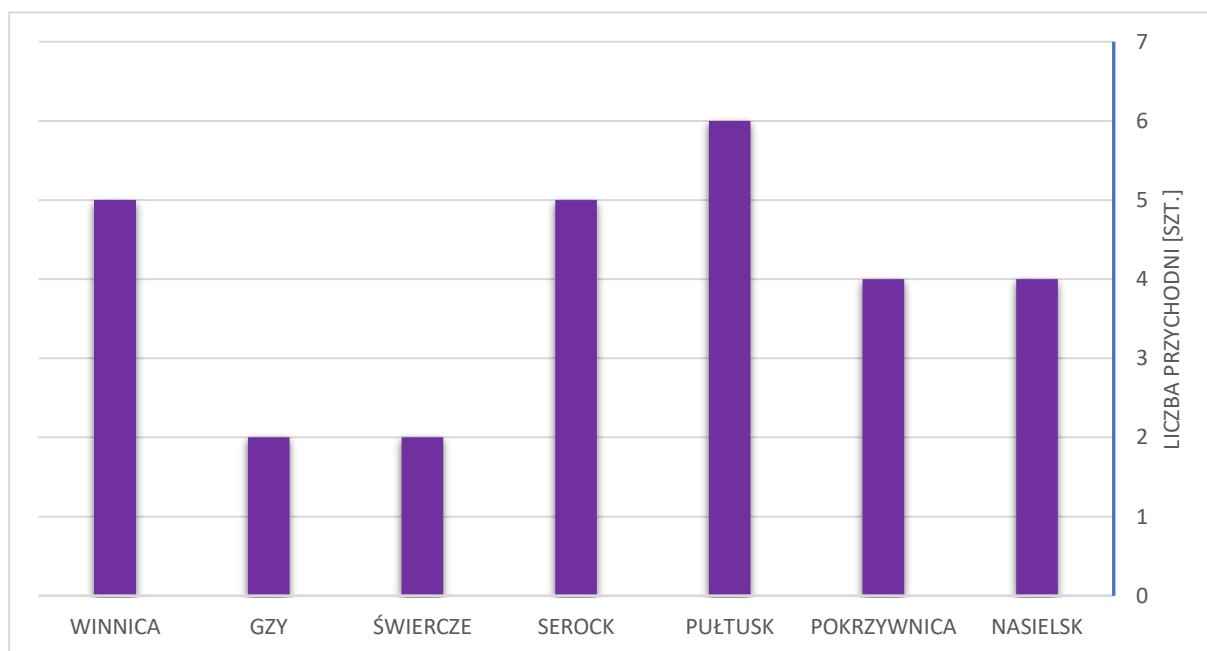
10.1. OCHRONA ZDROWIA

Na terenie gminy funkcjonują następujące obiekty związane z ochroną zdrowia⁷⁸:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej DAR-MED w Winnicy;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "ESKUAP" w Winnicy;
- apteka ogólnodostępna.

Wskaźnik zasobności w przychodnie lekarskie wynosi tutaj 5 obiektów na 10 tys. osób, co jest korzystnym wynikiem tle gmin ościennych. W niniejszym zestawieniu przoduje gmina Pułtusk, gdzie wskaźnik ten wynosi 6 na 10 tys. osób. Zaznacza się przy tym, że na terenach miast występuje zazwyczaj koncentracja obiektów związanych z ochroną zdrowia. Najmniej korzystnie sytuacja kształtuje się natomiast w gminach Gzy i Świercze, gdzie na 10 tys. mieszkańców przypadają jedynie 2 przychodnie.

Jednocześnie dla powiatu pułtuskiego wskaźnik ten również wynosi 5 obiektów na 10 tys. osób, natomiast w przypadku województwa mazowieckiego wskaźnik ten jest nieco wyższy tj. 6 obiektów na 10 tys. osób.

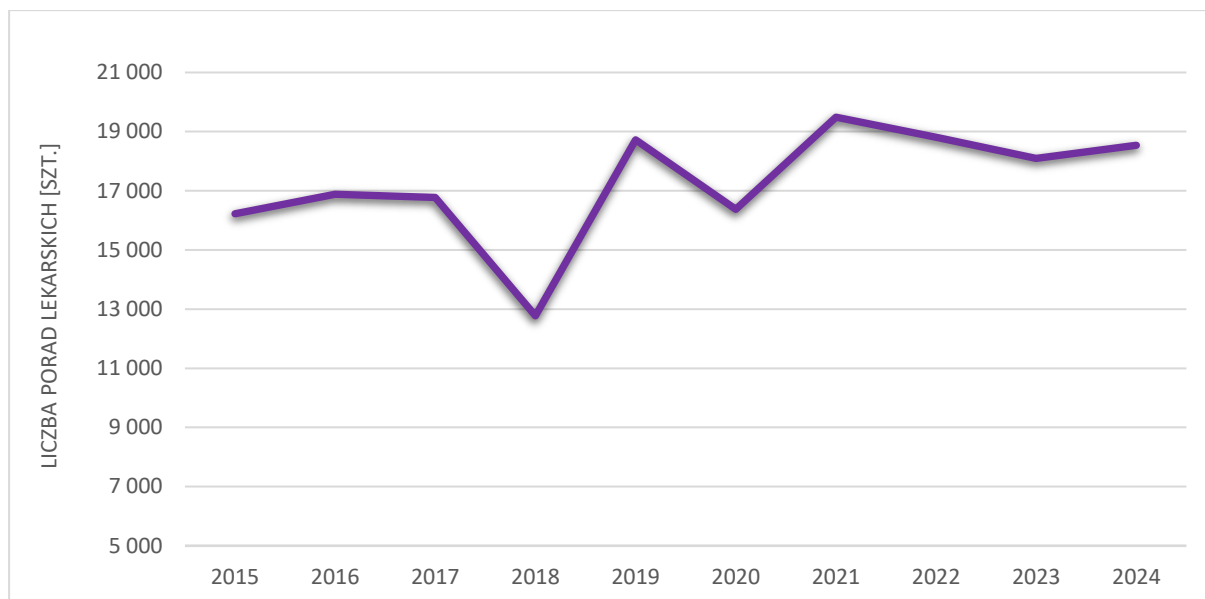

Ryc. 42 Liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców na tle gmin sąsiednich

Materiał źródłowy: Opracowanie własne wg danych GUS, stan na 31.12.2024 r.

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat udzielono rocznie od ok. 12,8 tys. do ok. 19,5 tys. porad lekarskich (ryc. poniżej).

⁷⁸ Materiał źródłowy: Raport o stanie Gminy Winnica za 2024 r.

Ryc. 43 Liczba udzielanych porad lekarskich w gminie w latach 2015-2024

Materiał źródłowy: Opracowanie własne wg danych GUS, stan na 31.12.2024 r.

10.2. POMOC SPOŁECZNA

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż gmina podejmuje szereg działań mających na celu rozwiązywania problemów społecznych, których wymiar strategiczny znajduje odzwierciedlenie w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2027, a także bieżąco aktualizowanych programach:

- Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2024-2026;
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie na lata 2022-2026;
- Gminny Program Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Winnica na 2025 rok.

Instytucją pomocy społecznej finansowaną z budżetu gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Winnicy. Jednym z najważniejszych celów w/w podmiotu jest udzielanie wsparcia osobom i rodzinom, znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej m.in. poprzez przyznawanie i wypłacanie świadczeń socjalnych, a także doprowadzenie do możliwie pełnego usamodzielnienia osób i rodzin oraz integracji ze środowiskiem.

Tab. 25 Korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2024

ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
LICZBA OSÓB (OS.)	650	594	547	486	422	359	307	257	262	208
ODSETEK MIESZKAŃCÓW (%)	15,9	14,5	13,4	11,8	10,3	8,9	7,6	6,4	6,5	5,2

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

W gminie zauważalny jest wyraźny spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W 2024 roku z opieki społecznej skorzystało 208 osób, czyli o 422 osoby mniej niż w 2015 roku. Najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną m.in. jest⁷⁹:

- ubóstwo;
- bezrobocie;

⁷⁹ Materiał źródłowy: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Winnica na lata 2021-2027, 2021.

- długotrwała lub ciężka choroba;
- bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
- niepełnosprawność;
- alkoholizm;
- potrzeba ochrony macierzyństwa.

W 2024 r. realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym obejmującej udzielanie świadczeń pieniężnych, pomocy usługowej, pomocy rzeczowej i innego rodzaju wsparcia przedstawiało się następująco:

Tab. 26 Świadczenia oraz formy pomocy realizowane w ramach pomocy społecznej w gminie

FORMA POMOCY	PONIESIONE KOSZTY [zł]	LICZBA ŚWIADCZEŃ	LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW
Zasiłki stałe	194 327,00	209 szt.	19 os.
Zasiłki zdrowotne	16 604,00	197 szt.	18 os.
Zasiłki okresowe	39 371,00	81 szt.	17 os.
Zasiłki celowe i specjalne zasiłki celowe	30 000,00	57 szt.	43 os.
Program „Posiłek w szkole i w domu”	67 344,00	7 770 szt.	154 os.
Specjalistyczne usługi opiekuńcze	4 188,00	62 szt.	1 os.
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	29 445,00	8 szt.	2 os.
Karta Dużej Rodziny	--	--	24 os.
Liczba rodzin objęta wsparciem asystenta	--	--	9 rodzin
Świadczenia rodzinne	2 487 529,72	4 913 szt.	176 rodzin
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	110 072,00	248 szt.	15 rodzin

Materiał źródłowy: Raport o stanie Gminy Winnica za 2024 r

10.3. MIESZKALNICTWO

Na terenie gminy znajduje się 1160 budynków mieszkalnych, sama liczba mieszkań wynosi 1278. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania to 98,3 m², co jest wartością wyraźnie wyższą od średniej dla powiatu pułtuskiego (85,8 m²).⁸⁰

Podstawowe wskaźniki dla budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy i powiatu, w poszczególnych latach, zaprezentowano poniżej:

Tab. 27 Gospodarka mieszkaniowa gminy na tle powiatu pułtuskiego w latach 2015-2024

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
liczba budynków mieszkalnych										
gmina Winnica	1 055	1 066	1 079	1 087	1 128	1 122	1 128	1 145	1 149	1 160
powiat pułtuski	12 885	12 981	13 092	13 166	13 524	12 873	12 992	13 166	13 304	13 413
liczba mieszkań										
gmina Winnica	1 197	1 209	1 222	1 232	1 245	1 239	1 245	1 261	1 265	1 278
powiat pułtuski	18 204	18 387	18 573	18 742	18 956	18 603	18 733	18 940	19 210	19 487
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²										
gmina Winnica	92,4	92,7	93,1	93,6	94,0	97,1	97,3	97,7	98,0	98,3
powiat pułtuski	83,1	83,2	83,5	83,6	83,7	85,1	85,4	85,7	85,8	85,8

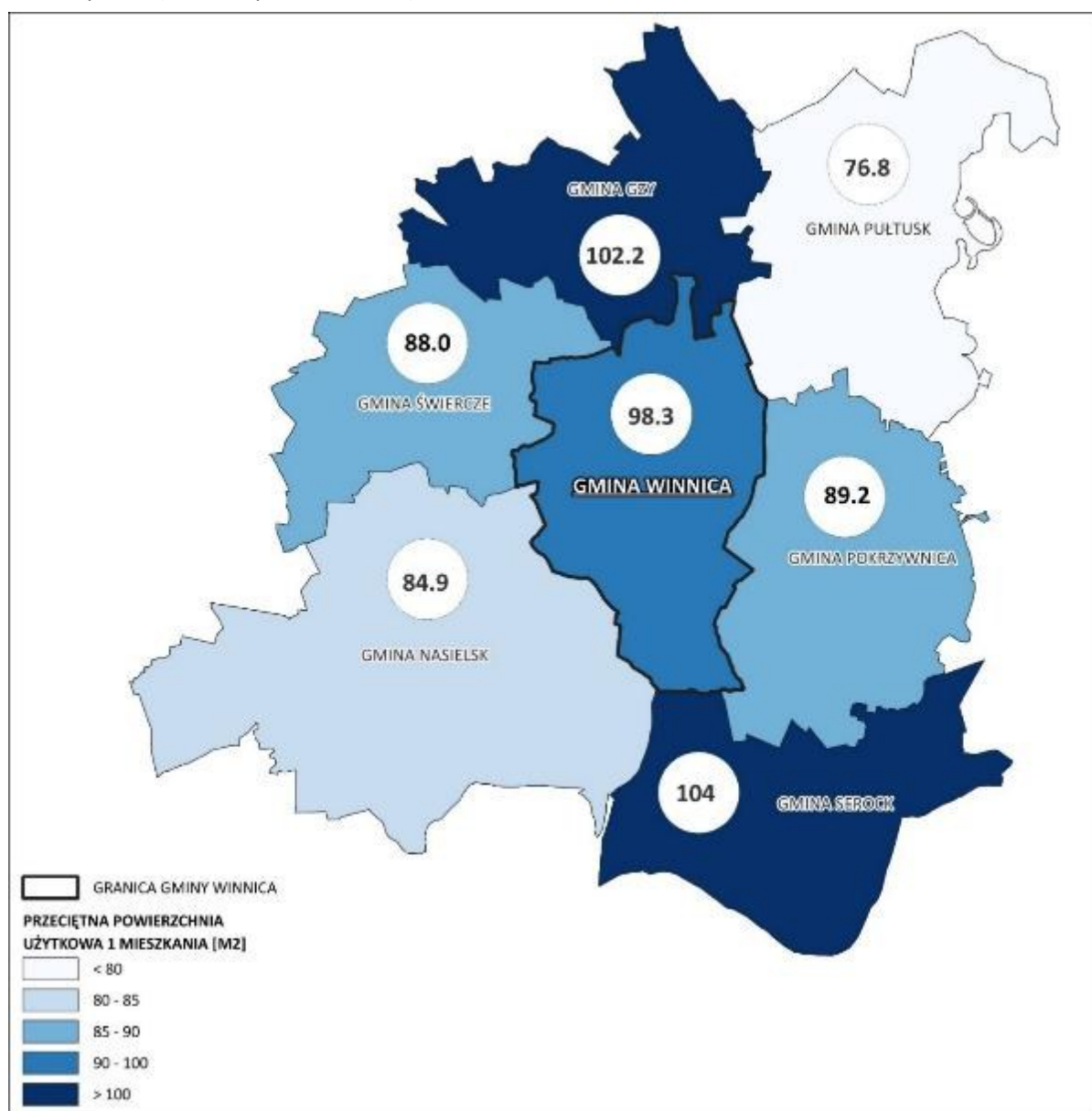
⁸⁰ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w m ²										
gmina Winnica	26,9	27,4	27,8	28,2	28,6	29,9	30,2	30,8	31,0	31,6
powiat pułtowski	29,3	29,6	29,9	30,2	30,6	31,1	31,6	32,1	32,8	33,3
powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem w m ²										
gmina Winnica	110 657	112 100	113 809	115 353	116 993	120 288	121 093	123 201	123 995	125 667
powiat pułtowski	1 512 519	1 530 487	1 550 045	1 567 056	1 585 836	1 583 708	1 599 356	1 622 243	1 648 573	1 671 942

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Jak wynika z powyższej tabeli na terenie gminy Winnica:

- wzrasta liczba mieszkań oraz liczba budynków mieszkalnych;
- sukcesywnie wzrastają powierzchnie użytkowe mieszkań;
- sukcesywnie wzrastają przeciętne powierzchnie użytkowe mieszkań w przeliczeniu na 1 osobę;
- na przestrzeni okresu 2015-2024 nastąpił wzrost powierzchni użytkowej mieszkań ogółem o ponad 15 tys. m² (ok. 1,5 tys. m²/rocznie).

Ryc. 44 Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w gminie Winnica oraz gminach ościennych w 2024 roku

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2024 r.

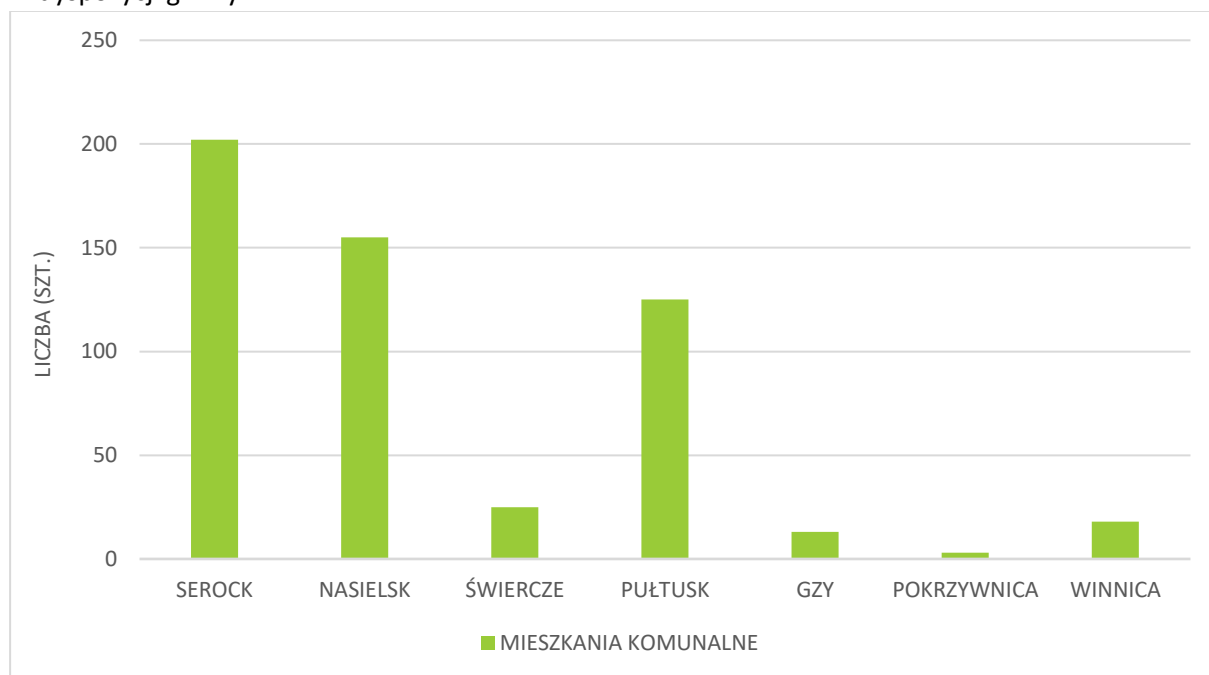
W porównaniu do gmin ościennych przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania na terenie gminy Winnica jest stosunkowo wysoka. W 2024 roku wartość ta wynosiła 98,3 m², co było trzecim najwyższym wynikiem (zaraz po gminie Serock: 104 m² oraz gminie Gzy: 102,2 m²). W niniejszym zestawieniu najmniej korzystnie sytuacja kształtuje się w gm. Pułtusk, gdzie przeciętna powierzchnia użytkowa wynosi 76,8 m².

Na terenie gminy znajduje się w sumie 16 lokali komunalnych tj.:

- Glinice Wielkie „Dom Nauczyciela” – 2 lokale;
- Poniaty Wielkie – 1 lokal;
- Smogorzewo Włociańskie – 2 lokale;
- Winnica, ul. Pułtуска 23 – 2 lokale;
- Winnica, ul. Szkolna 6 – 2 lokale;
- Zbroszki 13A – 2 lokale;
- Zbroszki 13B – 5 lokali (w tym 2 lokale socjalne).

W przyszłości planuje się pozyskać 10 mieszkań na sprzedaż w miejscowości Winnica⁸¹.

W zestawieniu do gmin ościennych sytuacja kształtuje się mało korzystnie. Mniejsza liczba mieszkań komunalnych występuje jedynie w gminie Gzy (13) oraz Pokrzywnica (3). Zdecydowanie najkorzystniej sytuacja kształtuje się w gm. Serock, gdzie zlokalizowane są łącznie 202 mieszkania komunalne. Jednocześnie zaznacza się, iż na obszarze miast znaczną część zasobów mieszkaniowych stanowią budynki wielorodzinne, przez co wynik ten nie jest w pełni reprezentatywny. W przypadku gmin wiejskich przoduje natomiast gmina Świercze, w której znajduje się w sumie 25 mieszkań w dyspozycji gminy.

Ryc. 45 Mieszkania komunalne w gminie Winnica i gminach sąsiednich

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2024 r.

Na terenie gminy Winnica nie ma obecnie tzw. mieszkań treningowych lub wspomaganych.⁸² Stanowią one formę pomocy społecznej przygotowującą pod opieką specjalistów osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Mieszkanie może być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pożytku publicznego.

⁸¹ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

⁸² Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

10.4. WNIOSKI

OCHRONA ZDROWIA

- Obecność placówek podstawowej opieki zdrowotnej.
- W dalszym ciągu ograniczony dostęp do placówek specjalistycznej opieki zdrowotnej.
- Niski udział wydatków na ochronę zdrowia z budżetu gminy.

POMOC SPOŁECZNA

- Występowanie problemów społecznych wśród mieszkańców (ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizm, niepełna rodzina lub wielodzietność).
- Realizacja szeregu działań na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomani oraz wspierania rodziny.
- Funkcjonujące instytucje pomocy społecznej.

MIESZKALNICTWO

- Sukcesywny wzrost liczby budynków i mieszkań na terenie gminy.
- Wysoki wskaźnik przeciętnej wielkości mieszkań w stosunku do większości gmin ościennych.
- Relatywnie niewielka liczba mieszkań komunalnych na tle gmin ościennych.
- Brak mieszkań treningowych i wspomaganych.

11. EDUKACJA I KAPITAŁ SPOŁECZNY

11.1. PLACÓWKI OŚWIATOWE

Na terenie gminy Winnica funkcjonują następujące placówki oświatowe⁸³:

- Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. J. Dziubińskiej w Gołądkowie;
- Zespół Placówek Oświatowych w Winnicy:
 - Bajkowe Samorządowe Przedszkole w Winnicy;
 - Publiczna Szkoła Podstawowa im. Prof. Ignacego Mościckiego w Winnicy;
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Ks. Kan. Jana Sieka w Błędostowie z oddziałami przedszkolnymi „Puchatki” i „Krasnale”;
- Gminny Klub Dziecięcy przy Zespole Placówek Oświatowych w Winnicy.

11.2. LICZBA UCZNIÓW

Na przestrzeni ostatnich lat liczba uczęszczających do placówek oświatowych w gminie Winnica kształtowała się następująco:

Tab. 28 Osoby uczęszczające do placówek oświatowych w gminie Winnica w latach 2015-2024

ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE										
Dzieci	128	139	155	164	166	165	184	185	182	171
SZKOLNICTWO PODSTAWOWE (WRAZ Z GIMNAZJAMI*)										
Uczniowie	331	313	364	412	426	404	415	414	398	423
Absolwenci	55	36	--	--	42	61	49	63	55	34
SZKOŁY PONADPODSTAWOWE OGÓŁEM										
Uczniowie	272	255	238	227	274	286	292	295	309	280
Absolwenci	46	63	59	57	62	43	47	52	47	60

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

* dotyczy lat 2013-2018. Wraz z końcem roku szkolnego 2018/2019 zlikwidowano wszystkie oddziały gimnazjalne.

W gminie Winnica liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych utrzymuje się na stosunkowo zbliżonym poziomie (brak widocznej tendencji wzrostowej lub spadkowej). Co prawda w 2017 i 2018 roku nastąpił skokowy wzrost liczby uczniów, nie mniej wynikał on bezpośrednio z przeprowadzonej reformy szkolnictwa, zgodnie z którą wraz początkiem roku szkolnego 2019/2020 przestały istnieć oddziały gimnazjalne⁸⁴ (do szkół podstawowych i gimnazjów uczęszczało 9 roczników, zaś do szkół podstawowych po reformie jest to 8 roczników).

Obserwuje się ponadto korzystną tendencję w odniesieniu do wychowania przedszkolnego. Na przestrzeni ostatnich lat (2015-2024) liczba dzieci uczęszczająca do placówek przedszkolnych wzrosła o 92 os., czyli o ok. 28%.

⁸³ Materiał źródłowy: Raport o stanie Gminy Winnica za rok 2024, 2025.

⁸⁴ Reforma szkolnictwa z 2017 roku zakładała m.in.:

- likwidację gimnazjów;
- wprowadzenie ośmioletniego roku nauczania w szkołach podstawowych;
- wprowadzenie czteroletniego toku nauczania w liceach ogólnokształcących;
- wprowadzenie pięcioletniego roku nauczania w technikum.

Dane dotyczące dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym oraz liczby oddziałów przedszkolnych w gminie Winnica oraz gminach sąsiednich w 2024 roku przedstawia niżej załączona tabela:

Tab. 29 Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wraz z liczbą oddziałów przedszkolnych w gminie Winnica oraz gminach sąsiednich w 2024 r.

2024			
JEDNOSTKA TERYTORIALNA	ODDZIAŁY PRZEDSZKOLNE	LICZBA DZIECI W WIEKU 3-5 LAT OBJĘTYCH WYCHOWANIEM PRZEDSZKOLNYM	ODSTĘTEK DZIECI OBJĘTYCH WYCHOWANIEM PRZEDSZKOLNYM
POKRZYWNICA	9	162,00	77,8%
NASIELSK	46	146,50	ok.100%
SEROCK	33	133,20	88,7%
ŚWIERCZE	9	152,00	69,7%
GZY	4	--	71,1%
PUŁTUSK	56	67,45	ok.100 %
WINNICA	8	139,0	84,2%

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

W gminie Winnica funkcjonuje łącznie 8 oddziałów przedszkolnych, na które przypada 139 dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym. Jest to wskaźnik zbliżony w stosunku do większości gmin sąsiednich, natomiast najkorzystniej sytuacja kształtuje się w gm. Pułtusk, gdzie liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego nie przekracza 70 osób. W przypadku gminy Gzy nie opublikowano danych za 2024 rok.

Łączny odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat wynosi w gminie 84,2% i jest to wynik stosunkowo wysoki w porównaniu do gmin sąsiednich. Najkorzystniej kształtuje się sytuacja w gminie Pułtusk i Nasielsk, gdzie niemal wszystkie dzieci objęte zostały wychowaniem przedszkolnym.⁸⁵

W granicach gminy znajduje się Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. J. Dziubińskiej w Goładowie, w ramach którego funkcjonuje Technikum oraz Szkoła Branżowa I stopnia. Funkcjonuje tutaj również internat szkolny ze stołówką oraz organizowane są liczne zajęcia pozalekcyjne, wolontariat⁸⁶.

W okresie 2015-2024 nie odnotowano w gminie wyraźnej tendencji wzrostowej lub spadkowej wśród uczniów uczęszczających do szkoły średniej. Liczba uczniów utrzymywała się na relatywnie zbliżonym poziomie.

11.3. KAPITAŁ SPOŁECZNY

11.3.1. ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA

W gminie Winnica funkcjonuje obecnie 25 zarejestrowanych stowarzyszeń pozarządowych, co przekłada się na wskaźnik około 6 organizacji na 1000 mieszkańców.

Na terenie gminy Winnica funkcjonują następujące organizacje i stowarzyszenia:

- zarejestrowane w KRS:
 - Fundacja „Nasza Winnica”;
 - Fundacja „Macte Animo”;

⁸⁵ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2024 r.

⁸⁶ Materiał źródłowy: <https://www.zsgoladkowo.eu/>

- Fundacja „TUITAM”;
- Ludowy Uczniowski Klub Sportowy Lider Winnica;
- LUKS „19” Winnica;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Błędostowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Starym Bulkowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Domosławiu;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Glinicach Wielkich;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Rębkowie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Skórznicach;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Winnicy;
- Stowarzyszenie Aktywnych Emerytów w Winnicy;
- Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci, Młodzieży i ich Rodzin Zespołu Placówek Oświatowych w Winnicy „Przystanek Winnica”;
- Stowarzyszenie Nasza Winnica;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Winnica oraz Wzajemnej Pomocy w Winnicy;
- Koło Gospodyń Wiejskich (zarejestrowane w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa):
 - Koło Gospodyń Wiejskich w Gnatach Wieśnianach;
 - Koło Gospodyń Wiejskich w Mieszakach Leśnikach;
 - Koło Gospodyń Wiejskich w Domosławiu;
 - Koło Gospodyń Wiejskich w Glinicach Wiejskich;
 - Koło Gospodyń Wiejskich w Rębkowie;
 - Koło Gospodyń Wiejskich „Wysokie Obcasy” w Winnicy;
 - Koło Gospodyń Wiejskich Gołdkowo-Skarżyce;
 - Koło Gospodyń Wiejskich „Dziarskie Błędostowianki”;
 - Koło Gospodyń Wiejskich w Zbroszkach.

Gmina Winnica nie należy natomiast do żadnych związków międzygminnych.⁸⁷

11.3.2. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA, FREKWENCJA W WYBORACH

Uczestnictwo w wyborach powszechnych jest jednym z najważniejszych przejawów aktywności obywatelskiej. Społeczeństwo w sposób realny wywiera bowiem wpływ na sprawy bieżące Kraju oraz mniejsze jednostki samorządu. Dane dotyczące frekwencji wyborczej w gminie Winnica w latach 2018-2025 przedstawia niżej załączona tabela:

Tab. 30 Frekwencja wyborcza w gminie podczas Wyborów Powszechnych w Polsce w latach 2018-2025

ROK	NAZWA	FREKWENCJA W GMINIE (%)	FREKWENCJA W KRAJU (%)
2018	Wybory Samorządowe	72,4	48,8
2019	Wybory do Parlamentu Europejskiego	43,6	45,6
2019	Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	66,7	61,7
2020	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (I tura)	65,2	64,5
2020	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (II tura)	72,4	68,2
2023	Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej	75,3	74,4

⁸⁷ Materiał źródłowy: Urząd Gminy Winnica.

2023	Referendum Ogólnokrajowe	59,7	40,9
2024	Wybory Samorządowe	63,6	51,9
2024	Wybory do Parlamentu Europejskiego	35,4	40,7
2025	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (I tura)	68,9	67,3
2025	Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (II tura)	71,6	71,6

Materiał źródłowy: <https://wybory.gov.pl/>

Aktywność obywatelska mieszkańców gminy Winnica w zakresie partycypacji podczas wyborów powszechnych w okresie 2018-2024 jest zróżnicowana. Frekwencja w poszczególnych wyborach jest w zdecydowanej większości wyższa niż średnia ogólnokrajowa (za wyjątkiem wyborów do Parlamentu Europejskiego w 2019 i 2024 r.). Najwyższy poziom frekwencji zanotowano podczas wyborów do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w 2023 r., gdzie wyniosła ona 75,3%. Najniższa frekwencja miała natomiast miejsce w trakcie Wyborów do Parlamentu Europejskiego w 2024 roku (35,4%).⁸⁸

11.4. WNIOSKI

PLACÓWKI OŚWIATOWE

- Obecność gminnego klubu dziecięcego.
- Zadawalający poziom dostępności do usług oświatowych na poziomie wczesnoszkolnym.
- Wysoki udział wydatków z budżetu gminy przeznaczonych na oświatę i wychowanie.
- Obecność placówki ponadpodstawowej.
- Odpowiednie wyposażenie szkół i bibliotek, szczególnie w „nowoczesny sprzęt edukacyjny”.

UCZNIOWIE I DZIECI

- Wysoki odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-5 lat.
- Utrzymująca się liczba uczniów uczęszczająca do szkół podstawowych na przestrzeni ostatnich kilku lat.
- Utrzymująca się liczba dzieci uczęszczająca do placówek wychowania przedszkolnego na przestrzeni ostatnich lat.

KAPITAŁ SPOŁECZNY

- Przeważnie wyższa frekwencja wyborcza w stosunku do średniej ogólnokrajowej.
- Stosunkowo aktywnie działające organizacje i stowarzyszenia lokalne.

⁸⁸ Materiał źródłowy: www.wybory.gov.pl.

12. FINANSE SAMORZĄDOWE

Podstawowym celem działalności samorządu gminnego jest zapewnienie jak najlepszych warunków dla funkcjonowania i rozwoju społeczności lokalnej. Realizacja tego działania wymaga zapewnienia stałego dopływu środków, które są niezbędne do finansowania odpowiedniego poziomu dóbr i usług publicznych służących do zaspokajania potrzeb społeczności, a także przedsięwziąć o charakterze rozwojowym.

W procesie strategicznego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego zasadniczą rolę odgrywa możliwość finansowania poszczególnych przedsięwzięć. Możliwości finansowe, w powiązaniu z jakością zarządzania, stanowią podstawę do wyznaczenia strategicznych celów jej rozwoju, rozumianego jako proces kształtowania zmian w pożądanym kierunku, akceptowanym społecznie, ekonomicznie i środowiskowo, zgodnie z wymogami racjonalnego gospodarowania przestrzenią. Między rozwojem lokalnym a finansami gminy występują wzajemne powiązania i uwarunkowania, gmina bowiem ponosi najpierw wydatki, w określonych działach, aby mógł dokonać się rozwój społeczno-gospodarczy.

Istotnym elementem w kształtowaniu polityki rozwoju danej jednostki administracyjnej jest Budżet Gminy, będący głównym źródłem finansowania usług publicznych i inwestycji związanych z realizacją zadań infrastrukturalnych. Działania te stwarzają warunki do inwestowania dla podmiotów gospodarczych i poprawy standardów życia mieszkańców.

12.1. DOCHODY GMINY

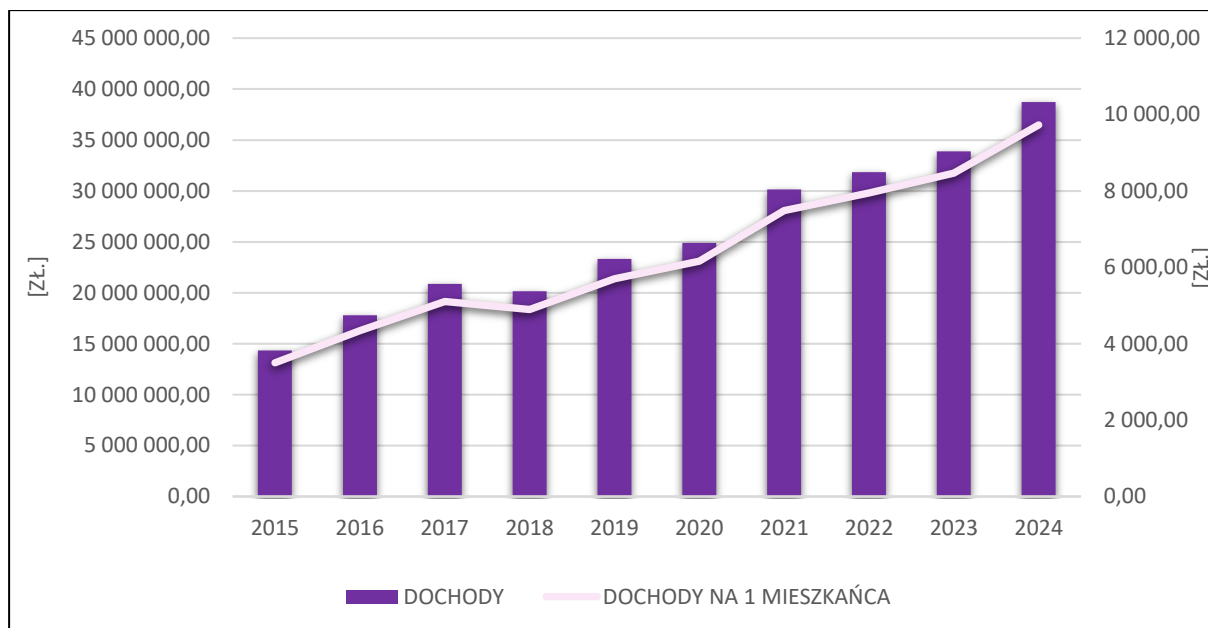
Dochody ogółem gminy Winnica na przestrzeni analizowanych lat wzrosły ponad dwukrotnie (z ok. 14,4 mln zł w 2015 r. do ok. 38,7 mln zł w 2024 r.). Ma to również przełożenie na dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które również wyraźnie wzrosły (z ok. 3 500 zł/os. w 2015 r. do ok. 9 728 zł/os. w 2024 r.).⁸⁹

Tab. 31 Dochody ogółem gminy w latach 2015-2024

ROK	DOCHODY OGÓŁEM [zł]	DOCHÓD GMINY W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA [zł]
2015	14 340 780,48	3 500,31
2016	17 782 526,60	4 340,38
2017	20 875 312,76	5 107,73
2018	20 146 659,68	4 894,72
2019	23 333 553,43	5 696,67
2020	24 905 144,51	6 163,11
2021	30 160 115,31	7 482,04
2022	31 849 831,68	7 942,60
2023	33 882 947,99	8 464,39
2024	38 726 549,90	9 727,84

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

⁸⁹ Materiał źródłowy: Dane GUS – finanse publiczne: dochody budżetów gmin i miast na prawach powiatu: dochody ogółem oraz dochody na 1 mieszkańca, stan na 31.12.2024 r.

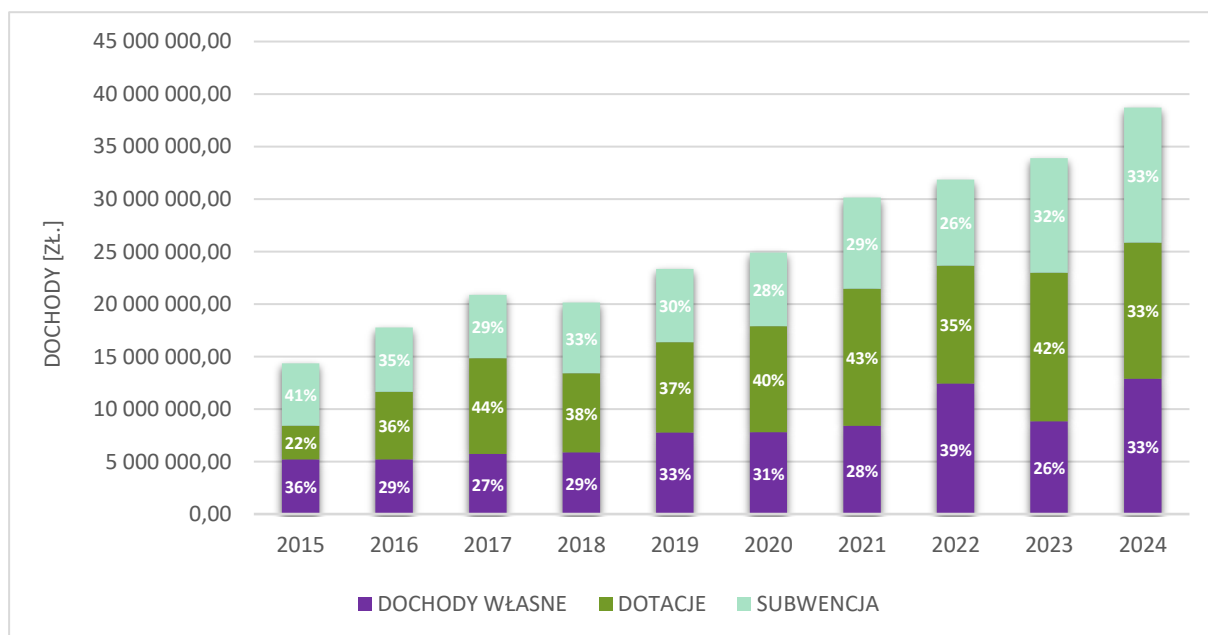

Ryc. 46 Dochody ogółem gminy w latach 2015-2024 wraz z przeliczeniem na 1 mieszkańca

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Na podstawie obserwowanych tendencji wieloletnich można przypuszczać, że w przyszłości roczny dochód ogółem w dalszym ciągu będzie sukcesywnie wzrastać. Należy przy tym podkreślić, że są to wartości pieniężne nominalne. Realna wartość nabywczą pieniądza uzależniona jest od różnych czynników, a wpływa na nią m.in. inflacja.

Strukturę dochodów gminy Winnica tworzą kolejno: dochody własne, dotacje oraz subwencje ogólne. W okresie 2015-2024 r. całkowita suma dochodów własnych wzrosła ponad dwukrotnie (z ok. 5,2 mln zł w 2015 r. do ok. 12,9 mln zł w 2024 r.). Jednocześnie zaznacza się, iż najszybszy wzrost wśród wszystkich źródeł dochodu w gminie dotyczy dotacji, których suma na przestrzeni omawianego okresu powiększyła się ponad czterokrotnie (z ok. 3,2 mln w 2015 r. do ok. 13,0 mln w 2024 r.).⁹⁰

Ryc. 47 Struktura dochodów w gminie w latach 2015-2024

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

⁹⁰ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2024 r.

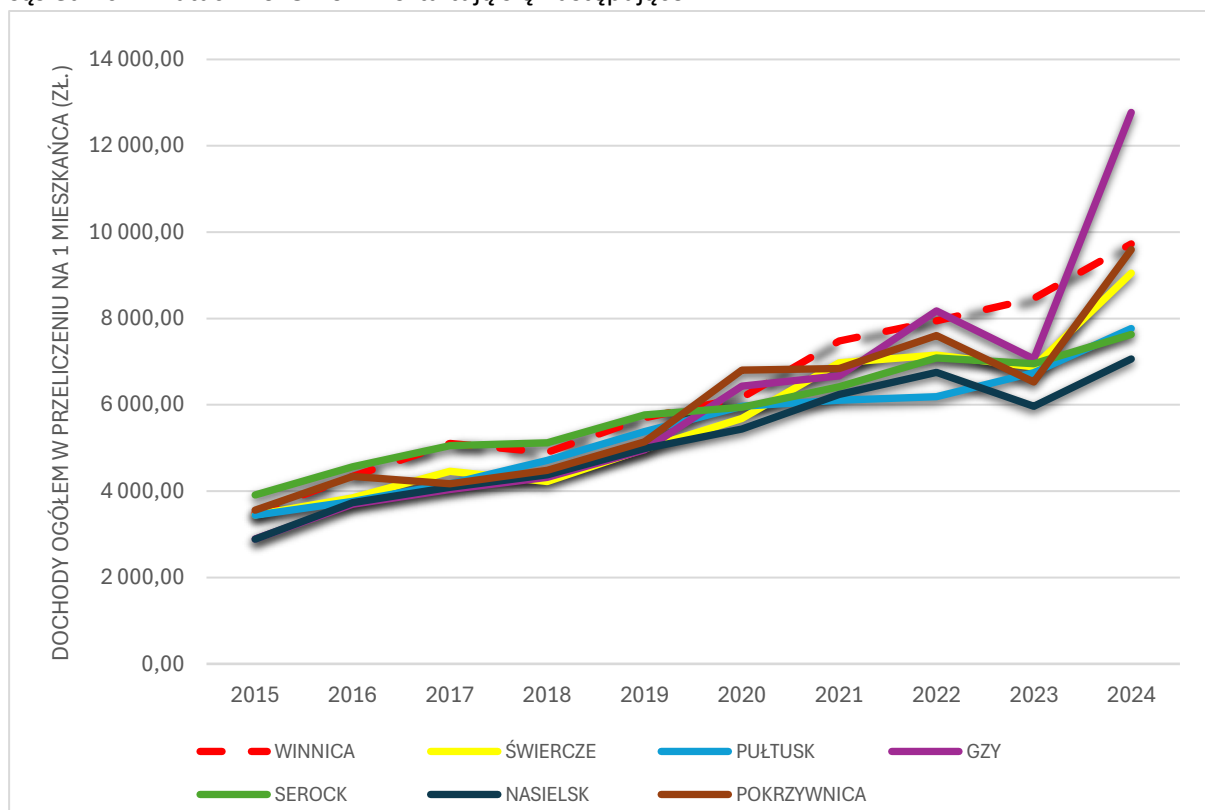
Dochody własne pochodzą ze źródeł finansowania, gdzie swój największy udział mają:⁹¹

- dochody z tytułu dochodów podatkowych od osób fizycznych (PIT);
- dochody z tytułu dochodów podatkowych, ustalanych na podstawie odrębnych ustaw;
- dochody z tytułu podatku od nieruchomości;
- dochody z tytułu podatku rolnego;
- dochody z tytułu wpływu z usług;
- dochody z tytułu dochodu z majątku;
- dochody z tytułu podatku od czynności cywilnoprawnych.

Subwencja ogólna składa się natomiast z części:

- oświatowej;
- wyrównawczej;
- uzupełnień subwencji ogólnej;
- rozwojowej.

Dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Winnica w odniesieniu do gmin sąsiednich w latach 2015-2024 kształtują się następująco:

Ryc. 48 Wysokość dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Winnica i w gminach sąsiednich w latach 2015-2024 r

Materiał źródłowy: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2024 r.

W analizowanym okresie największy wzrost dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowała gmina Gzy, osiągając wzrost o ok. 9,9 tys. zł (tj. 341%). W latach 2015-2024 poziom dochodów na mieszkańca w gminie Winnica wzrósł o ok. 6,2 tys. zł i był to tym samym drugi najwyższy wynik spośród gmin ościennych (tj. 190%).

⁹¹ Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 2024 r.

12.2. WYDATKI GMINY

Konsekwencją wzrostu dochodów gminy był sukcesywny wzrost wydatków ogółem. Na przestrzeni analizowanych lat wydatki wzrosły trzykrotnie, z poziomu ok. 13,5 mln zł w 2015 r. do ok. 39,7 mln zł w 2024 r. Ma to również przełożenie na wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które również wyraźnie wzrosły (z ok. 3 303 zł/os. w 2015 r. do ok. 9 973 zł/os. w 2024 r.).⁹²

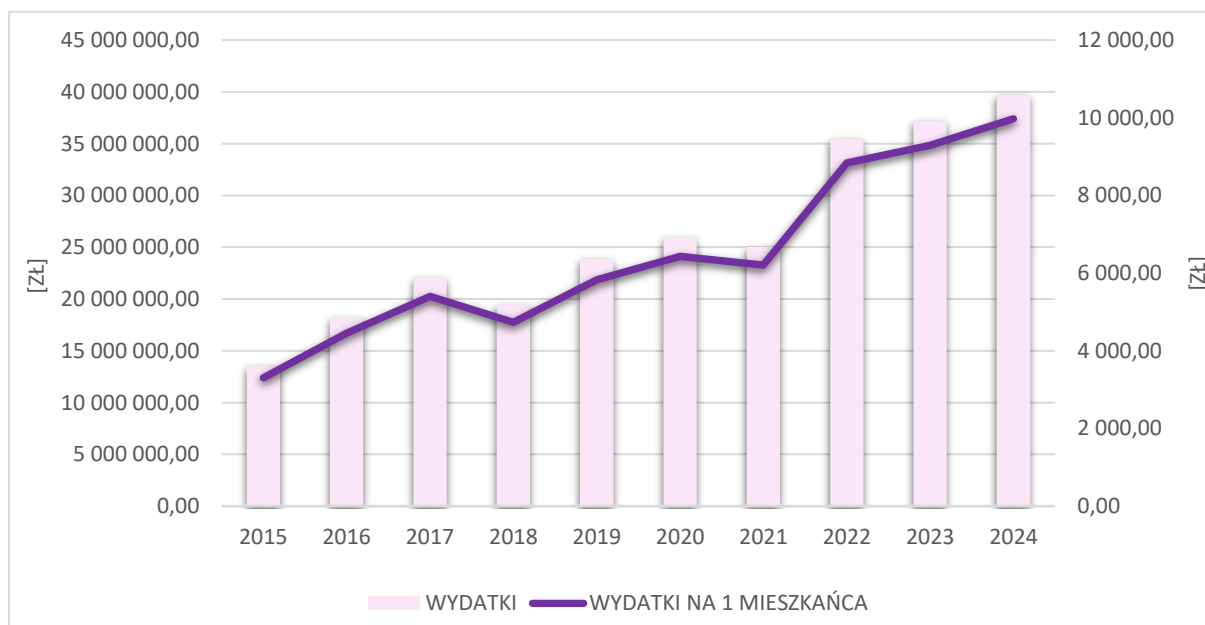
Warto nadmienić, iż w 2024 roku zaobserwowano zjawisko deficytu budżetowego.⁹³

Tab. 32 Wydatki ogółem gminy w latach 2015-2024

ROK	WYDATKI OGÓŁEM [zł]	WYDATKI GMINY W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA [zł]
2015	13 533 630,72	3 303,30
2016	18 226 376,39	4 448,71
2017	22 066 521,36	5 399,20
2018	19 474 783,20	4 731,48
2019	23 863 645,28	5 826,09
2020	25 983 451,89	6 429,96
2021	25 037 885,56	6 211,33
2022	35 444 356,14	8 838,99
2023	37 200 947,15	9 293,27
2024	39 702 927,90	9 973,10

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Na podstawie obserwowanych tendencji wieloletnich można przypuszczać, że w przyszłości roczne wydatki ogółem w gminie w dalszym ciągu będą wzrastać.

Ryc. 49 Wydatki ogółem gminy w latach 2015-2024 w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

⁹² Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

⁹³ W 2024 r. różnica dochodów i wydatków budżetowych gminy wyniosła (-976 378 os.).

Wydatki budżetów gminy dzielą się na wydatki bieżące i wydatki majątkowe. W 2024 r. udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem wynosił 65,9% (ok. 26,2 mln zł), natomiast udział wydatków majątkowych wynosił 34,1% (ok. 13,5 mln zł).

Realizacja wydatków budżetu gminy w 2024 r. w poszczególnych działach klasyfikacji budżetowej z uwzględnieniem struktury procentowej prezentuje się następująco:

Tab. 33 Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej w gminie w 2024 r.

NR DZIAŁU	SEKTOR	IŁOŚĆ WYDATKÓW [ZŁ.]	UDZIAŁ W WYDATKACH [%]
Dział 010	Rolnictwo i łowiectwo	1 454 160,63	3,66
Dział 600	Transport i łączność	11 516 927,58	29,01
Dział 700	Gospodarka mieszkaniowa	341 789,48	0,86
Dział 710	Działalność usługowa	33 795,64	0,09
Dział 750	Administracja publiczna	3 041 940,82	7,66
Dział 751	Urzędy naczelných organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	89 576,85	0,23
Dział 752	Obrona narodowa	585,60	<0,01
Dział 754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	304 988,75	0,77
Dział 757	Obsługa długu publicznego	544 998,73	1,37
Dział 801	Oświata i wychowanie	14 053 856,72	35,4
Dział 851	Ochrona zdrowia	92 308,63	0,23
Dział 852	Pomoc społeczna	1 328 256,15	3,35
Dział 853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	1 369,65	<0,01
Dział 854	Edukacyjna opieka wychowawcza	38 090,61	0,10
Dział 855	Rodzina	3 411 429,72	8,59
Dział 900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2 024 630,22	5,10
Dział 921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 229 377,36	3,10
Dział 926	Kultura fizyczna	194 844,76	0,49

Materiał źródłowy: Dane GUS, stan na 31.12.2024 r.

Największy udział wydatków gminy w 2024 r. przypadł na Dział 801 – Oświata i wychowanie (ok. 35,4%) oraz Dział 600 – Transport i łączność (ok. 29,01%). Najmniej środków, stanowiących mniej niż 0,01% łącznych wydatków gminy, przeznaczono na obronę narodową (585,60 zł).

12.3. ZDOLNOŚĆ INWESTYCYJNA

Sukcesywny wzrost wydatków odgrywa szczególną rolę w zakresie obsługi w zakresie zadań własnych gminy. Ponadto wzrost nakładów inwestycyjnych, w tym w wymiarze przestrzennym (m.in. budowa i modernizacja infrastruktury oraz obiektów i urządzeń publicznych, wytypowanie i uzbrajanie nowych terenów rozwojowych), może podnieść atrakcyjność gminy jako miejsca do życia oraz prowadzenia działalności gospodarczej.

W latach 2015-2024 udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem na terenie gminy Winnica kształtował się następująco:

Tab. 34 Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem gminy w latach 2015-2024

ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
UDZIAŁ %	7,2	13,5	21,9	7,0	15,4	17,2	9,3	27,8	38,0	34,1

Materiał źródłowy: Dane GUS: Finanse publiczne - wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu - Wydatki z budżetu ogółem, stan na 31.12.2024 r.

Jak wykazano wcześniej, największy udział w strukturze dochodów gminy stanowiły źródła zewnętrzne (dotacje oraz subwencje ogólne). Mają one kluczowe znaczenie dla zdolności inwestycyjnej samorządów gminnych.

12.4. WNIOSKI

DOCHODY GMINY

- Regularny wzrost dochodów ogółem, w tym dochodów własnych.
- Wysoki poziom uzyskiwanych dofinansowań zewnętrznych (subwencji i dotacji unijnych).
- Wysoki w stosunku do większości gmin ościennych wskaźnik wzrostu dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

WYDATKI GMINY

- Regularny wzrost wydatków ogółem, w tym wystąpienie deficytu budżetowego.

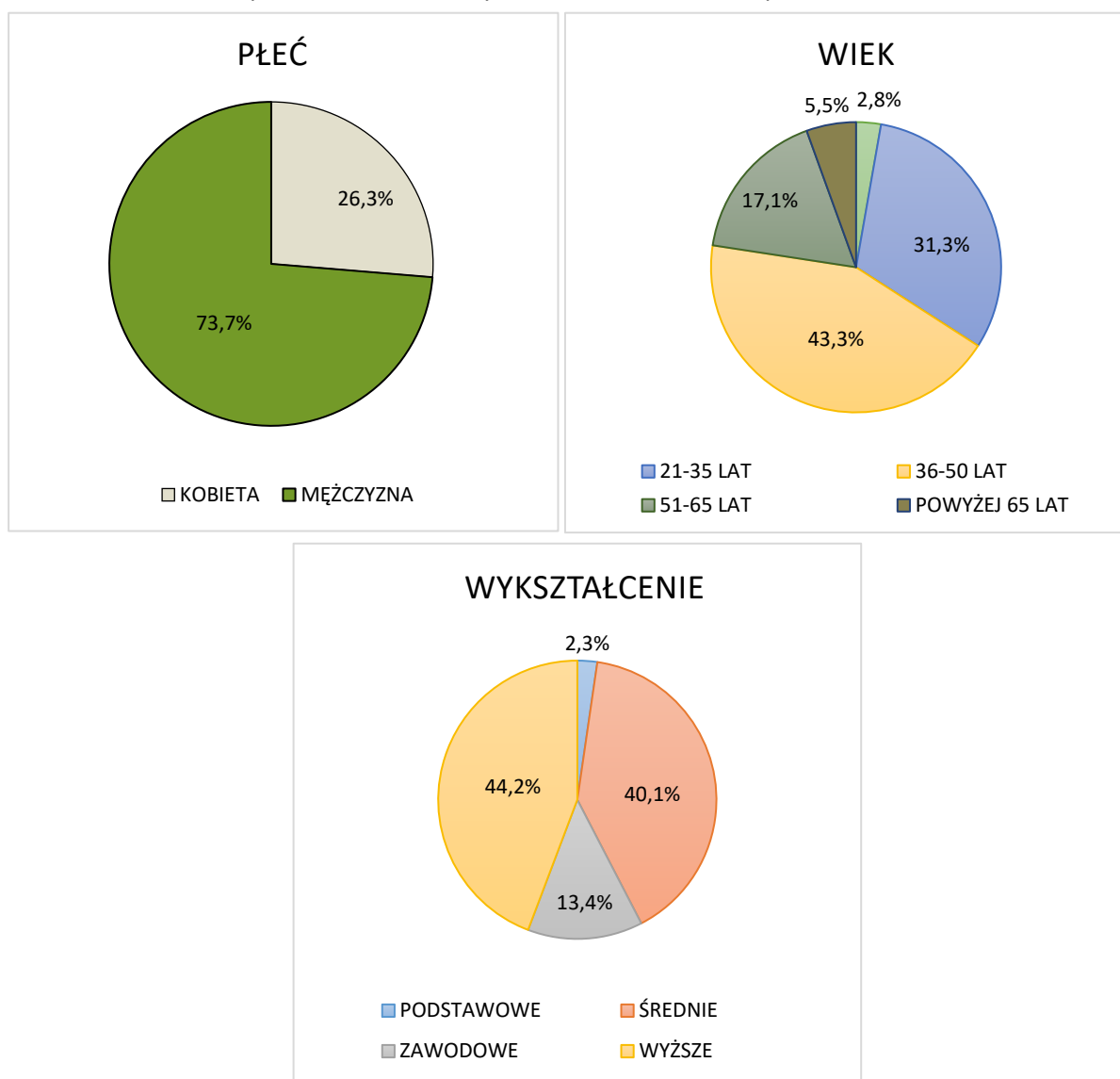
ZDOLNOŚĆ INWESTYCYJNA

- Realizacja działań inwestycyjnych w znacznym stopniu uzależniona jest od pozyskania środków zewnętrznych.

13. PODSUMOWANIE BADANIA ANKIETOWEGO

Jednym z elementów partycypacji społecznej przy tworzeniu Strategii Rozwoju Gminy, obok tradycyjnych konsultacji (w postaci wyłożenia do publicznego wglądu dokumentu, dyskusji publicznej/warsztatu, z dopuszczeniem możliwości składania sugestii i propozycji w formie wniosków), jest badanie ankietowe. Pozwala ono na zdobycie wiedzy nt. odczuć społeczności lokalnej dotyczących aktualnej sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy i sposobu jej funkcjonowania oraz stanowi narzędzie poznawcze potrzeb społeczności gminy.

Na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego⁹⁴, dokonano charakterystyki najistotniejszych problemów i największych potencjałów gminy Winnica. W badaniu aż 73,7% stanowili mężczyźni, natomiast jedynie 26,3% to kobiety. Wśród uczestników badania dominowały osoby w wieku w przedziale 36-50 lat (43,3%) oraz w dalszej kolejności 21-35 lat (31,3%). Respondenci posiadają w większości wykształcenie wyższe (44,2%) oraz średnie (40,1%). Niewielki odsetek uczestników badania posiada natomiast wykształcenie zawodowe i podstawowe.

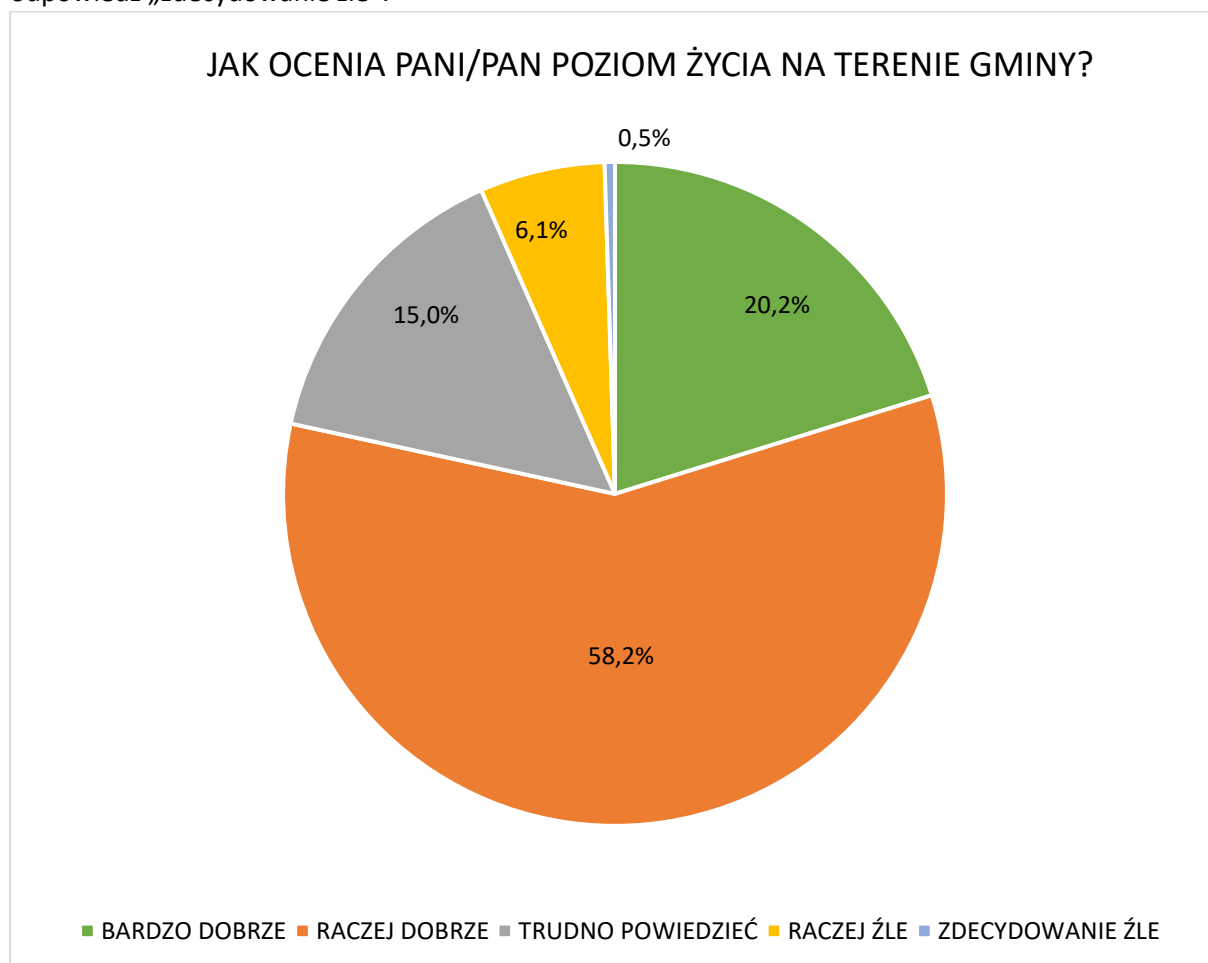

Ryc. 50 Profil uczestnika ankiety (tzn. płeć, wiek, wykształcenie)

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Winnica na lata 2026-2035.

⁹⁴ Ogłoszenie o konsultacjach i ankieta udostępnione zostały na tablicy ogłoszeń, stronie internetowej Urzędu i biuletynie informacji publicznej. Ankiety można było wypełniać tradycyjnie lub elektronicznie za pośrednictwem kwestionariusza online.

Ankietę rozpoczynało pytanie dotyczące ogólnego poziomu życia na terenie gminy. Wyniki wskazują, iż zdecydowana większość uczestników badania ocenia standard życia „raczej dobrze” (58,2%). Statystycznie co piąty mieszkaniec nie był w stanie jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie zaznaczając odpowiedź „trudno powiedzieć”, natomiast najmniej respondentów wskazało na odpowiedź „zdecydowanie źle”.

Ryc. 51 Ocena poziomu życia na terenie gminy

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy na lata 2026-2035.

Następne pytanie stanowiło dokładną ocenę warunków życia ludzi w różnych aspektach. Dotyczyło to zagadnień zarówno społecznych, jak również ekonomicznych i środowiskowo-przestrzennych.

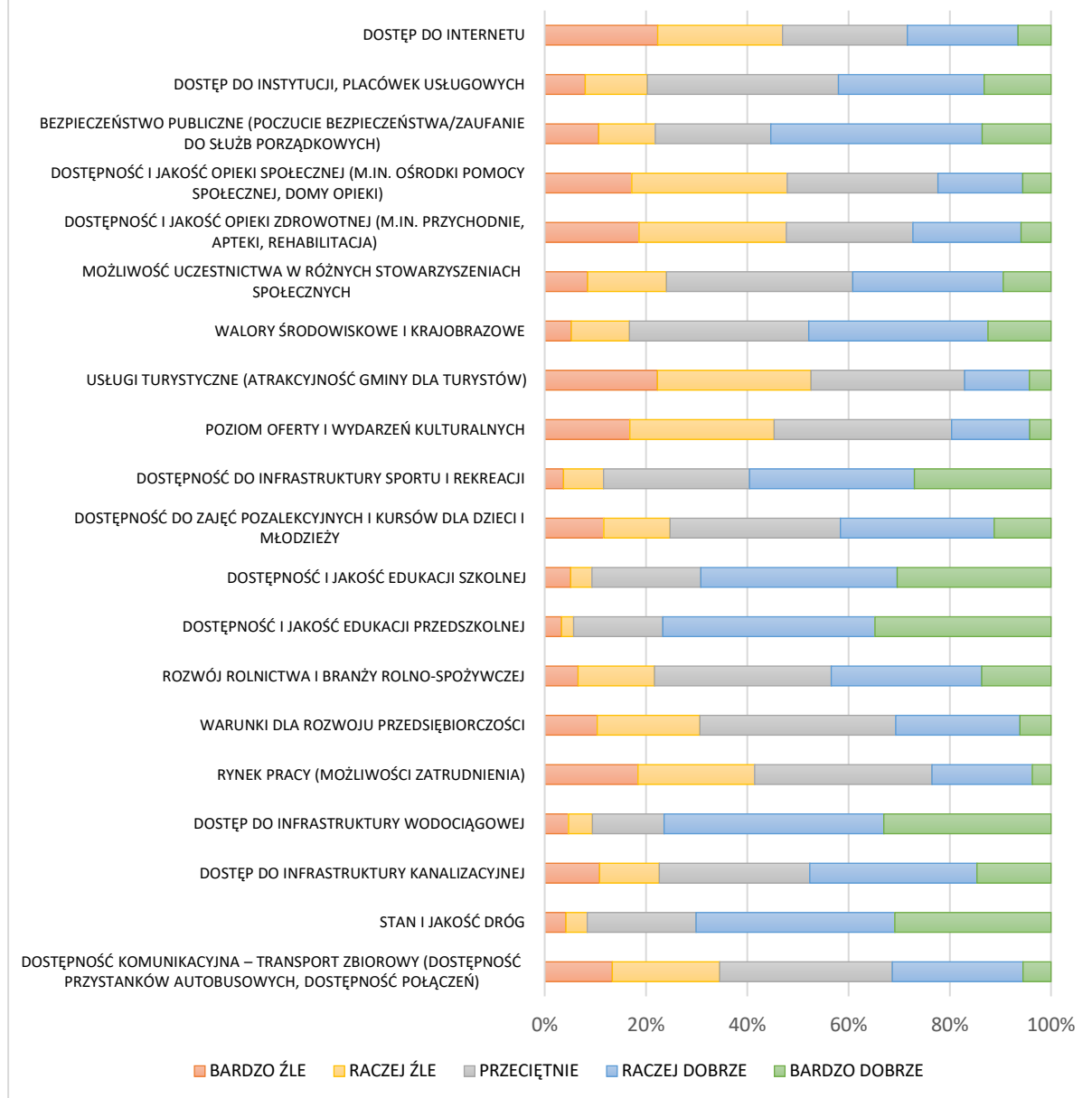
Spośród uzyskanych odpowiedzi na przedstawione zagadnienia uczestnicy badania najczęściej wskazywali odpowiedź „przeciętnie” (ok. 29,4%) oraz raczej dobrze (ok. 29,1%), natomiast najrzadziej wybieraną odpowiedzią było „bardzo źle” (ok. 11,1%).

Najmniej korzystnie ankietowani oceniają usługi turystyczne, dostęp do Internetu oraz dostęp i jakość opieki społecznej. Ponadto w opinii znacznej części respondentów dostępność i jakość opieki zdrowotnej oraz poziom oferty i wydarzeń kulturalnych również są niewystarczające.

Pozytywnie uczestnicy badania oceniają natomiast stan i jakość dróg, gdzie większość badanych zaznaczyło odpowiedzi „bardzo dobrze” lub „raczej dobrze”. Mieszkańcy wyrażają również stosunkowo pozytywną opinie na temat dostępu do sieci wodociągowej, dostępności i jakości edukacji przedszkolnej i szkolnej oraz bezpieczeństwa publicznego.

Poniżej znajduje się szczegółowy rozkład procentowy uzyskanych odpowiedzi:

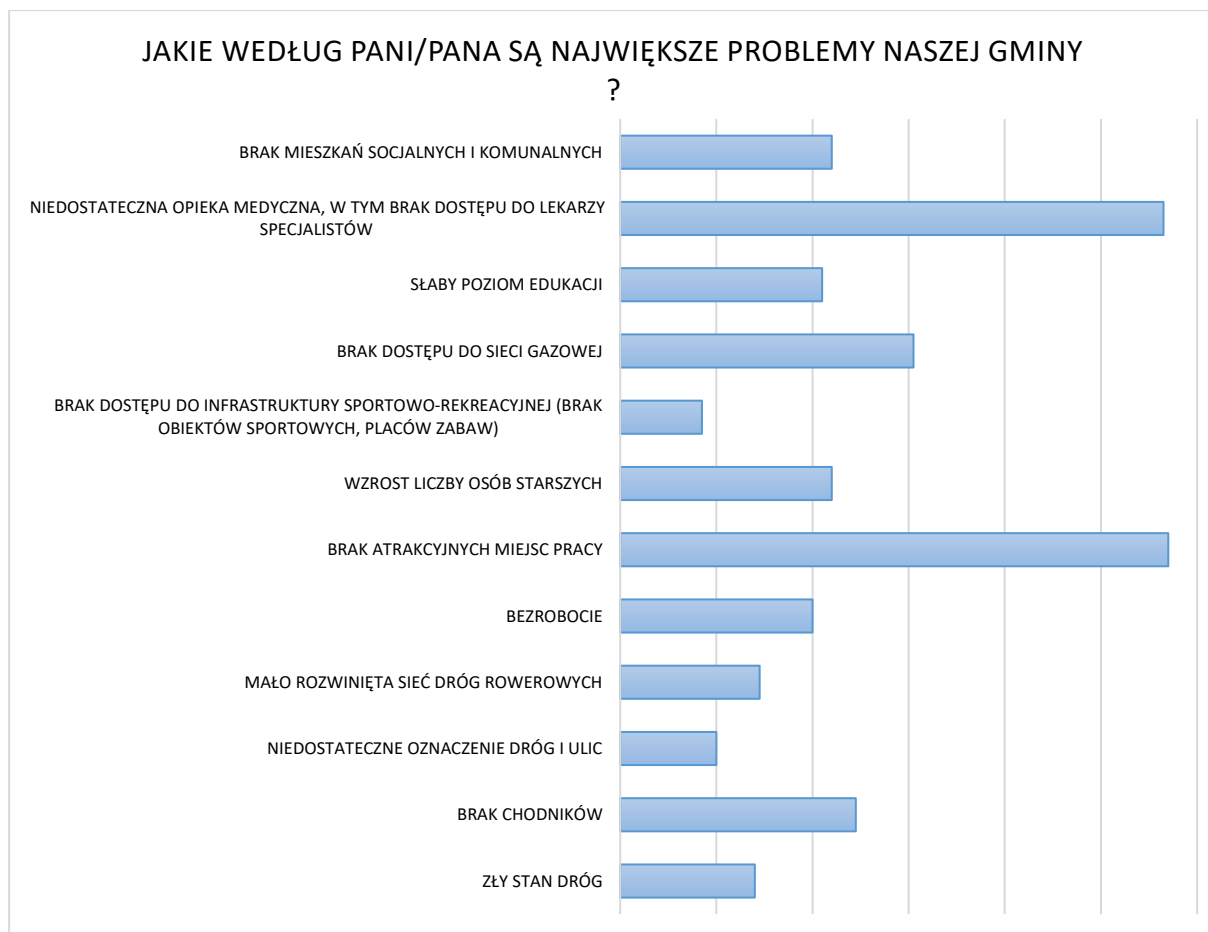
JAK PANI/PAN OCENIA WARUNKI ŻYCIA W GMINIE W WYMIENIONYCH ASPEKTACH ?

Ryc. 52 Ocena warunków życia w gminie

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy na lata 2026-2035.

Kolejne pytanie w przeprowadzonym badaniu ankietowym dotyczyło wskazania największych problemów, z którymi zmagają się gmina Winnica. Odpowiedzi dotyczyły zarówno infrastruktury technicznej w gminie, jak i życia społecznego mieszkańców.

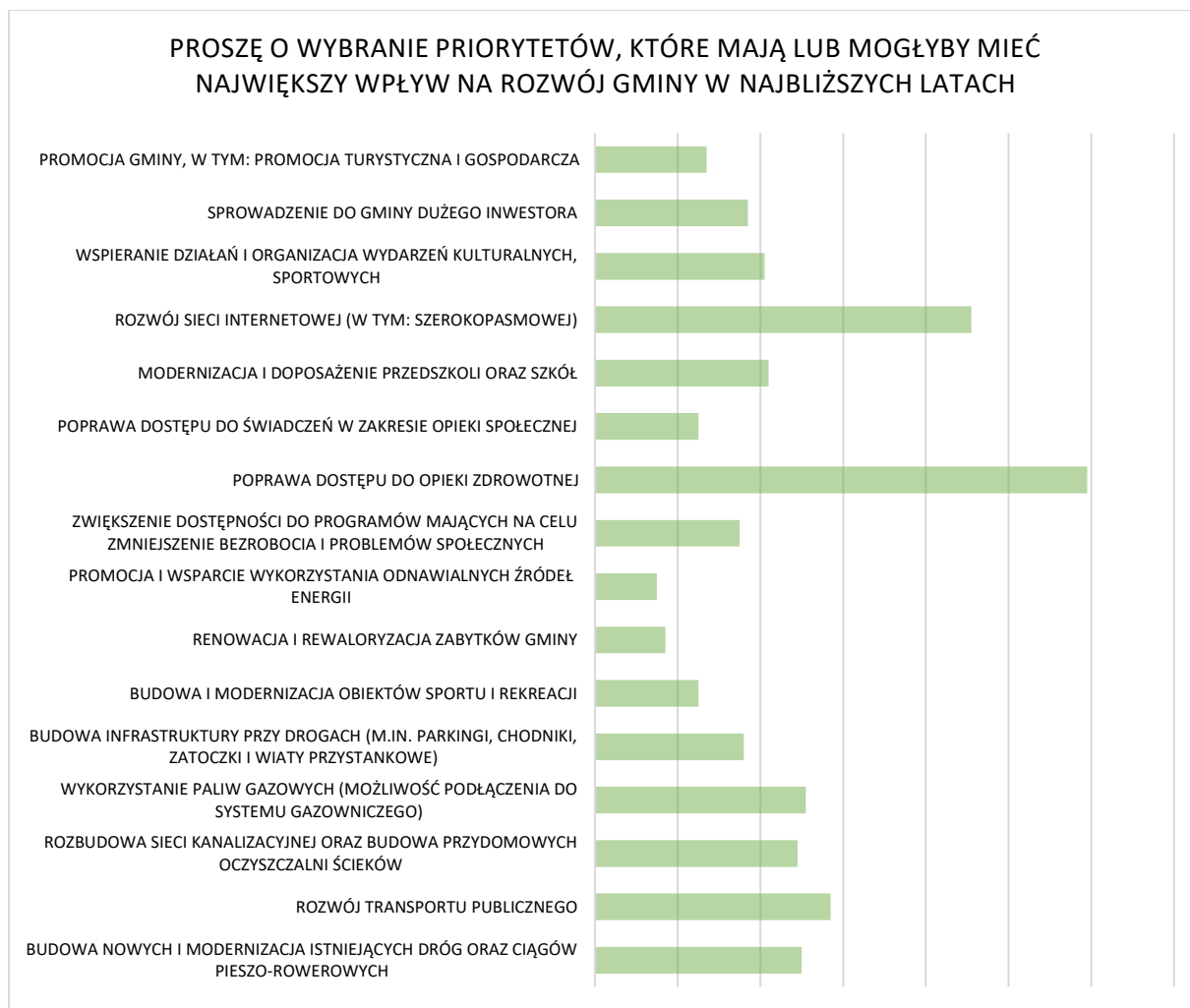

Ryc. 53 Określenie najważniejszych problemów w gminie

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy na lata 2026-2035.

Na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych i uzyskanych odpowiedzi wynika, iż głównym problemem gminy jest niedostateczna opieka medyczna, w tym brak dostępu do lekarzy specjalistów, a także brak atrakcyjnych miejsc pracy. Pozostałe zagadnienia były rzadziej poruszane.

Następnie respondenci zostali poproszeni o wybranie priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój gminy w najbliższych latach:

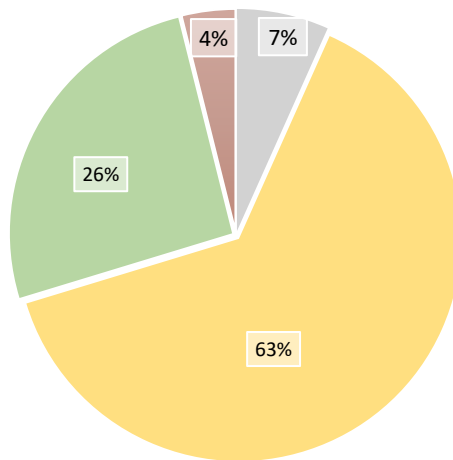
Ryc. 54 Ustalenie głównych priorytetów mających wpływ na rozwój gminy

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Winnica na lata 2026-2035.

Spośród wyżej wymienionych zagadnień respondenci badania jako priorytety mogące mieć realny wpływ na rozwój gminy Winnica zdecydowanie najczęściej wskazali poprawę dostępu do opieki zdrowotnej oraz rozwój sieci internetowej (w tym szerokopasmowej).

Ostatnie pytanie w ankiecie dotyczyło przyszłego wizerunku gminy. Na pytanie: „Z czym chciał(a)by Pani/Pan, aby utożsamiano gminę za 10 lat ?” Mieszkańcy gminy odpowiedzieli następująco:

Z CZYM CHCIAŁ(A)BY PANI/PAN, ABY UTOŹSAMIANO GMINĘ ZA 10 LAT?

- Z GMINĄ ATRAKCYJNĄ DLA TURYSTÓW
- Z GMINĄ PRZEDSIĘBIORCZĄ, ATRAKCYJNĄ DLA INWESTORÓW I TWORZĄCĄ NOWE MIEJSCA PRACY
- Z GMINĄ EKOLOGICZNĄ DBAJĄCĄ O ŚRODOWISKO NATURALNE I ESTETYKĘ OTOCZENIA
- INNE

Ryc. 55 Tożsamość gminy w perspektywie najbliższych 10 lat na podstawie opinii mieszkańców

Materiał źródłowy: Ankieta do Strategii Rozwoju Gminy Winnica na lata 2026-2035.

Zdecydowana większość mieszkańców utożsamia gminę za 10 lat z gminą przedsiębiorczą, atrakcyjną dla inwestorów i tworzącą nowe miejsca pracy.

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

Najważniejsze wykorzystane akty prawne:

- Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2023 poz. 1688 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 198.).
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. 2025 poz. 960).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021 poz. 1615).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2023 poz. 300).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. 2022 poz. 2379).

Najważniejsze dokumenty i publikacje:

- Koncepcja Rozwoju Kraju 2050, 2025, Rada Ministrów, Warszawa.
- Grunty i gleby w Europie. Dlaczego konieczne jest korzystanie z tych niezbędnych i wyczerpywalnych zasobów w sposób zrównoważony? Europejska Agencja Środowiska, 2019.
- Rejestr Zabytków Mazowieckiego Konserwatora Zabytków.
- Powszechny Spis Rolny 2010, 2020.
- Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2017, Rada Ministrów, Warszawa.
- Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny, 2021, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, 2022.
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku, 2019, Rada Ministrów, Warszawa.
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, 2012, Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Winnica, 2022.
- Raport o stanie Gminy Winnica za rok 2024.

Najważniejsze witryny internetowe:

- <http://karty.apgw.gov.pl/>
- <http://www.geoportal.gov.pl/>
- <https://bdl.stat.gov.pl/>
- <https://capap.gugik.gov.pl>
- <https://european-union.europa.eu/>
- <https://mazowiecka.policja.gov.pl/>
- <https://isok.gov.pl/>
- <https://samorząd.gov.pl/>
- <https://stat.gov.pl/>
- <https://winnica.e-mapa.net/>
- <http://winnica.naszabiblioteka.com/>
- <https://wybory.gov.pl/>
- <https://ekrs.ms.gov.pl/>
- <https://www.bdl.lasy.gov.pl/>
- <https://www.bip.gminawinnica.pl/>
- <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>
- <https://www.gios.gov.pl/pl/>
- <https://www.gminawinnica.pl/>
- <https://www.gov.pl/>
- <https://www.gov.pl/web/gdos>
- <https://www.polskacyfrowa.gov.pl/>
- <https://www.polskawliczbach.pl/>
- <https://wybory.gov.pl/>
- <https://zabytek.pl/>